د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد

Ketabton.com

لیکوال: نیکولای کلیسوف
ژباړن: جانباز شرافت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد

لیکوال: نیکولای کلیسوف

ژباړن: جانباز شرافت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب نوم: د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد

لیکوال: نیکولای کلیسوف

ژباړن: جانباز شرافت

ډیزاین چاري: هوبر سپنتا

د بریښنایي خپرولو نېټه: مارچ، ۲۰۲۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژباړن سریزه

سیاسي اقتصاد، د بشري ټولني د تکامل په بیلابیلو پړاوونو کي، د تولید د قوانینو او مادي نعمتونو د ویش د څرنګوالي علم دی. سیاسي اقتصاد موږ ته راښیي، چي څنګه د تولید وسایل، تولیدي مناسبات رامنځته کوي او د هغو تولیدي مناسباتو له مخي، اقتصادي نظامونه او تاریخي پړاوونه منځته راځي او هر تاریخي پړاو او اقتصادي نظام بیا ځانته خپله مخبناء، سیاسي سیستم، باورونه، عقاید، فرهنګ، هنرونه او اخلاق پنځوي. د هر اقتصادي نظام، سیاسي اقتصاد موږ ته دا راښیي، چي په هغه نظام کي، په کومو اوزارو تولید کیږي، د تولید کوم مناسبات حاکم دي، د تولیداتو ویش څه ډول دی او څو ډوله ارزښتونه په اقتصادي دوران کي عمل کوي. د سیاسي اقتصاد علم موږ ته راښیي، چي د یو مشخص اقتصادي نظام اصلي ترکیب، جوړښت او ودانۍ څه ډول ده، په هغه کي متقابلي اړیکي څرنګه دي او کوم تړاوونه او تضادونه پکښې دي.

د سیاسي اقتصاد د علم بنسټونه، په اتلسمه او نوولسمه پېړۍ کي په برتانیې او فرانسې کي د ډیوېډ ریکارډو، آډم سمیټ او نورو بورژوا اقتصاد پوهانو لخوا ایښودل سوي، وروسته د کارل مارکس لخوا په ډیر نوښتګر ډول، دا علم ته پراختیا ورکول سول. مارکس، د پانګوالي نظام د سیاسي اقتصاد له مطالعې او څېړني وروسته، په هغه کي سته تضادونه وموندل او د هغو تضادونو د نښتو او تکامل پایله، چي د یوې سوسیالیستي ټولني جوړیدل دي؛ یې وښودل.

زموږ په چاپیریال کي، د پانګوالۍ د سیاسي اقتصاد په اړه، ډیر کتابونه سته، خو داسي کتاب، چي د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد تشریح کړي؛ ډیر لږ موندل کیږي او له سوسیالیزم څخه د خلګو ټوله پېژندنه تر دې پوري لنډه ده، چي سوسیالیستي اقتصاد یوازي د لوړپوړو دولتي چارواکو لخوا په جبر او استبداد د مرکزي اقتصادي پلانونو عملي کول دي. په بله خوا کي بیا ډیر کتابونه او رسنیز چینلونه سته، چي د خلګو د لږ او ناسم پوهاوي څخه په ګټې اخیستني، د سوسیالیزم په اړه کرکه، درواغ او افواهات خپروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کتاب ما (ژباړن) د یوې ورانې سوي ودانۍ، د کتابونو په منځ کې موندلی او د هغه له مطالعې وروسته مې اړینه وګڼل، چې پښتو ژبې ته وژباړل سي، تر څو د پښتنو ځوانانو په منځ کې علمي، سیاسي او فلسفي روښانتیا لا زیاته خپره سي.

د کتاب یوه ځانګړنه که دا وي، چې په ډېر ساده ډول یې دا ښودلې، چې د سوسیالیستي ټولني اقتصادي بنسټونه کوم دي، حاکم مناسبات پکښې څه ډول دي، د تولید لړۍ او ویش څه ډول ترسره کیږي او د سوسیالیستي اقتصادي تګلورې ټولنیز ژوند پر کوم لوری بیایي؛ د هغه ترڅنګ یې د شلمې پېړۍ د سوسیالیستي هیوادونو اقتصادي ارقام او شمېرنې هم را اخیستي، تر څو په عمل کې د تیورۍ واقعیتونه او عینیتونه هم وښودل سي.

ترڅنګ یې دا کتاب د سوسیالیزم په اړه د دوښمنانه او کرکجنو تبلیغاتو، لکه دا چې سوسیالیستي نظام یوازې د لوړپوړو حکومتي چارواکو لخوا د مرکزي پلان جوړوني اقتصاد دی، په سوسیالیزم کې ټول ملکیتونه یو کیږي، هر څه ټولنیز ګرځي او د انسان د فردي تکامل مخه نیسي؛ په اړه هم ښه سپیناوی لري او د هغو تبلیغاتو او درواغو د شنډولو وسیله هم ګرځي.

که د کتاب ځیني برخي لوستونکو ته پېچلي وي، اړینه داده، چې هغوی د دې کتاب ترڅنګ د مارکسیستي فلسفې نور پښتو ته ژباړل سوي کتابونه، په ځانګړي ډول، د کمونسټ ګوند مانوفیسټ، د مبارزې الفبا، د اکټوبر انقلاب، سټالین او د سوسیالیستي اقتصاد تجربه او نور ولولي، تر څو دوی ته د یو ټوله ائیز او کُلي لرلید په ورکولو کې مرسته ورسره وکړي.

په پای کې، ټولو زیار ایستونکو ته د هغوی په لیري او نژدې موخو کې، د مادي او معنوي بریالیتوبونو د هیلي په څرګندولو سره تاسي د کتاب لوستلو ته پرېږدم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لیکوال لنډه پېژندنه

نیکولای کلیسوف په ۱۹۲۵ کال کي، په یوې کروندګري کورنۍ کي زیږېدلی دی. په ۱۷ کلنۍ کي، په خپله خوښه د فاشیستانو پر وړاندي جګړې ته ولاړئ او په جګړې کي د خپلو وړتیاوو د ښودلو له کبله ورته انعامونه ورکول سوي. په ۱۹۴۴ کال کي د دوهم ځل لپاره ډېر زیات ټپي سو او تر رغېدو وروسته یې په یوه کالخوز کي، د عسلو مچیو د روزونکي په ډول کار پیل کړی. د ۱۹۴۵ کال له مني څخه، تر نن ورځي پوري یې د لنینګراډ په پوهنتون کي له زده کړیالۍ څخه نیولې، د یاد پوهنتون د سیاسي اقتصاد ډیپارټمنټ تر ریاست پوري مزل کړی. په دې موده کي یې ډېر آثار په اروپایي ژبو هم خپاره سوي دي. د اقتصادي علومو ډاکتر پروفیسور کلیسوف، د سیاسي اقتصاد په اړه، تر ۱۷۰ زیات علمي آثار کښلي دي. همدغسي پروفیسور کلیسوف، د سیاسي اقتصاد په برخه کي زرګونه کسان روزلي او ډاکترۍ درجې شاوخوا سل تزسونه دده تر کتني او لارښووني لاندي تکمیل سوي دي. د اقتصاد په علم کي د نوښتګر کار او زرګونه زده کونکو په روزني کي د کلیسوف د چوپړونو په پار، ده ته د شوروي اتحاد دولتي نښان «د ویاړ نښان» هم ورکول سوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړ

د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد............ ۱
۱ – ولي به خامخا پانگوالي په سوسیالیزم اوړي؟............ ٤
۲ - آیا ځانته جلا ولسونه کولای سي، د پانگوالۍ له مزل پرته سوسیالیزم ته ولاړ سي؟............ ٦
۳ – په اوښتوني پړاو کي، د سوسیالیستي سمونونو میتودونه او شکلونه کوم دي؟............ ۸
۴ – پانگوالي خصوصي مالکیت څه ډول، په سوسیالیستي مالکیت اوړي؟............ ۱۰
۵ - کروندگر څنگه د سوسیالیزم په لار کي گامونه ایږدي؟............ ۱۲
٦ – سوسیالیستي ټولنه کوم پړاوونه تېروي؟............ ۱٤
۷ – د پرمختللي سوسیالیستي ټولني ځانگړني کومي دي؟............ ۱۷
دوهم څپرکی،............ ۲۱
د سوسیالیزم اقتصادي سیستم............ ۲۱
۱ – له څه څخه، د سوسیالیزم اقتصادي بنسټونه جوړېږي؟............ ۲۳
۲ – د سوسالیزم د اقتصادي قانون بنسټیز ماهیت څه دی؟............ ۲۵
۳ – د تولید پر وسایلو باندي د سوسیالیستي مالکیت د شکلونو دوه گونی والی، کوم گډ ټکي او کوم توپیرونه لري؟............ ۲٦
۴ – په سوسیالیستي نظام کي کوم شیان د وگړو شخصي شتمني جوړولای سي؟............ ۲۹
۵ – ولي د سوسیالیستي اقتصاد پلان سوې وده شونې ده؟............ ۳۱
۷ – د علم او ټکنالوجۍ د پرمختگ له اغېزو سره، د کارکونکو په ځانگړتیاوو کي کوم بدلونونه راځي؟............ ۳۳
۸ –ټوله ائیز عام محصول له څه شي څخه جوړ دی او څه ډول منځته راځي؟............ ۳۵
۹ – د پانگونو اغیزمنتوب په څه کي دی؟............ ۳۸
۱۰ – ملي عاید څه ډول ویشل کېږي؟............ ۳۹
۱۱ – د کار له مخي ویش په څه مانا دی؟............ ٤۳
۱۲ – د کاري ورځي اوږدوالی څومره دی؟............ ٤۵
۱۳ – په سوسیالیستي ټولني کي د فراغت له وختونو څخه څه ډول گټه اخیستل کېږي؟............ ٤۷
دریم څپرکی،............ ٤۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سوسیالیستي ټولني اقتصادي سیستم او د هغه د تکامل تګلاري............ ۴۹
۱ – د اقتصاد مرکزي پلان جوړونه، څه ډول د اقتصادي بنسټونو د ځانواکۍ سره یو ځای ده؟............ ۵۰
۲ - په سوسیالیستي تولیدي موسساتو کي د کار مزد په څه ډول ورکول کیږي؟............ ۵۲
۳ – په مادي هڅوني کي انعامونه څه ونډه درلودلای سي؟............ ۵۵
۴ – عام استهلاک حساب څه دی او څه ډول ګټه ورڅخه اخیستل کیږي؟............ ۵۵
۵ – په کرنه کي، د کاري مزد ورکول څه ډول وي؟............ ۵۸
٦ – اقتصادي حسابونه څه ته وایي؟............ ۵۹
۷ - د یوې موسسې عاید څه ډول کاربږي؟............ ٦۰
۸ – وروستۍ بیه څه ته وایي او د توکو بیه په سوسیالیستي ټولني کي څه ډول ټاکل کیږي؟............ ٦۳
۹ – د پرچون پلورني بیه څه ډول ټاکل کیږي؟............ ٦٤
۱۰ ـ د خلګو اصلي عایدات له څه څخه وي؟............ ٦٦
۱۱ – پیسې څه ونډه لري او کومي دندي ترسره کولای سي؟............ ٦۹
۱۲ – د پیسو دوران څه ډول پلان او تنظیمیږي؟............ ۷۱
۱۳ – مالي چاري څه ونډه لري؟............ ۷۳
۱۴ – کریډیټ ولي اړین دی او ونډه یې څه ده؟............ ۷۵
وروستۍ خبري............ ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ:

د سوسیالیزم د ودانۍ ځوانو رغونکو
ته!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد

د پانګوالۍ او سوسیالیزم د سیاسي اقتصاد ترمنځ اصولي توپیرونه شته. دا توپیرونه، د پانګوالي او سوسیالیستي تولیدي مناسباتو د بنسټیزو توپیرونو څخه را پیدا سوي دي. سیاسي اقتصاد د سوسیالیزم د مادي او تخنیکي بنسټونو د ودي له لاري، د شکلونو، شرایطو او سوسیالیستي تولیداتو له پراختیا سره د کمونیزم مادي او تخنیکي بېخبنا ښيي. سیاسي اقتصاد، تولیدي مناسبات د خوځښت او د تولیدي عواملو له تکامل سره په اړیکه کي ښيي او د هغوی د اغیزمنتوب لوړیدل سره مطالعه کوي. **د مادي او تخنیکي بنسټونو تکامل له اقتصادي اړخه څېړل کېږي، چي دا چاره د پدیدو او اقتصادي پروسو د کمي او کیفي شرحي لپاره د ریاضي او احصایوي میتودونو څخه ګټي اخیستني ته اړتیا پیدا کوي.**

د سوسیالیزم د ودانۍ جوړښت اوږد تاریخي مزل غواړي. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کي سوسیالیستي انقلاب د ۱۹۱۷ کال په اکتوبر کي بریالی سو، خو د پرمختللي سوسیالیستي ټولني جوړول، په شپېتمه لسیزه کي ترسره سول. زموږ په وخت کي، په ځینو هیوادونو کي، د پرمختللي سوسیالیزم ودانۍ د رغولو په حال کي ده.

سیاسي اقتصاد، د علومو د یوې څانګي په ډول، ددا جوړښت تجربې پخې کوي او په ټولو هیوادونو کي د ودي د بیلابیلو پړاوونو پر مهال، د هر هیواد ځانته جلا شرایطو ته په پام سره، موږ ته د سوسیالیزم د جوړولو عمومي قانونمندۍ راښيي.

کمونستي ټولنه د خپل تکامل په پړاوونو کي دوه پړاوونه وهي، چي یو د سوسیالیزم او بل د کمونیزم دی. دواړه پړاوونه، د ګډو مناسباتو درلودونکي دي، خو هر یو یې ځانته د خپلو ځانته جلا مناسباتو لرونکي هم دي. د سوسیالیزم تر واکمنۍ لاندي، داسي تولیدي مناسبات حاکم وي، چي د عالي کمونستي ټولني په پړاو کي به نه وي (لکه د توکو – پیسو مناسبات، د کار په اندازه ویش او نور) له بلي خوا څخه د کمونستي مناسباتو پر مهال، داسي تولیدي مناسبات منځ ته راځي او وده کوي، چي په سوسیالیستي ټولني کي به نه وي. پر دې اساس سوسیالیزم او کمونیزم، د هغو توپیرونو سره – سره چي لري یې؛ بیا هم یوه ټولنه ده، خو د تکامل په دوو پړاوونو کي. د سوسیالیزم د سیاسي اقتصاد په

(c) ketabton.com: The Digital Library

علم کي، هم د سوسياليزم او کمونيزم مشترکي ځانګړني او هم د سوسياليزم مشخصات راځي. سياسي اقتصاد سوسياليستي توليدي مناسبات د هغوی د خوځښت پر مهال ښيي او په کمونستي مناسباتو باندي د هغوی د اوښتون تګلاري روښانوي. دا کتاب که څه هم د اقتصاد د علم ټولو سوالونو ته ځواب نه وايي، خو بيا هم هغه پکښي سوې ده، چي د سوسياليزم د سياسي اقتصاد پر اصلي مسايلو باندي رڼا واچوي او دا کار يې په شوروي اتحاد (د نړۍ لومړنۍ هيواد چي پرمختللی سوسياليزم پکښي حاکم سوی دی) کي د شته توليدي مناسباتو او د هغو د ودي په مثالونو راوړلو سره کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی،

د سوسیالیزم د اقتصادي سیستم

پیدایښت او وده

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - ولي به خامخا پانگوالي په سوسياليزم اوړي؟

۱ - د پانگوالي اقتصاد علم هڅه کوي، دا وښيي چي د پانگوالۍ اقتصاد نه له منځه تلونکی او تلپاتی دی. د دې سوال د سم ځواب لپاره باید هغه پروسې او پدیدې، چي د پانگوالي اقتصاد په دننه کي دي او وده کوي؛ تر څېړني لاندي ونيسو.

مارکسيزم - لنينيزم موږ ته راښيي، چي په بلي ټولني باندي، د يوې ټولني اوښتون بايد د خلگو په فکرونو، خيالونو او هيلو کي نه، بلکې د مادي توليداتو په ودي او هغو اقتصادي قوانينو کي، چي دا توليدات سمبالوي؛ وپلټو.

۲ - د مادي نعمتونو د توليد هر تاريخي شکل دوه لوري لرونکي اړيکي راښيي، چي د خلگو او طبيعت او د خلگو ترمنځ خپلمنځي اړيکي (ټولنيزي اړيکي) دي. لومړی اړخ يې توليدي ځواکونه دي، چي په هغه کي د توليد وسايل (د کار اوزار) او د کار وړ کسان راځي. که چيري تاسي په پورته جملي کي ژور سوچ وکړئ؛ په دې به پوه سئ، چي د توليد وسايل تر هغه مهاله چي انسان پر هغو اغېزه ونه کړي [د کار په واسطه يې د توليد لپاره پر کار وانه چوي -ژ] په هيڅ درد نه خوړل کېږي. پر دې اساس، زيار ايستونکي اصلي توليدي ځواکونه دي.

۳ - د توليد د ډول دوهم اړخ، د خلگو ترمنځ توليدي مناسبات جوړوي. توليدي مناسبات، د نورو طبيعي پديدو په ډول، په خپل لومړني شکل کي نه دي پاتي سوي، بلکې تل د ودي په حال کي وي او د هغوی وده د ټولني د توليدي ځوکونو له ودي سره تړلي دي. د توليد د دواړو ډولونو متقابله اغېزه، د توليدي مناسباتو د مطابقت د قانون په واسطه، د توليدي ځواکونو د ودي له کچي سره ټاکل کېږي، چي دا قانون د کارل مارکس په وسيله کشف سوی دی. د دې قانون عيني ماهيت دادی، چي د هر تاريخي پړاو پر مهال، د توليدي ځواکونو د تکامل سره بايد د توليدي مناسباتو ټاکل سوی شکل هم د هغه سره مطابقت ولري. که چيري دا مطابقت نه وي؛ د توليدي ځواکونو وده د زړو سويو توليدي مناسباتو له لاسه کرارېږي او وروسته درېږي. د دې قانون حکم همدا دی، چي پانگوالي به خامخا په سوسياليزم بدلېږي.

د شلمي پېړۍ په لومړيو کي، د پانگوالي هيوادونو توليدي ځواکونه داسي کچي ته رسيدلي ول، چي د بې وزلۍ او ناداریٰ څخه د خلگو د خلاصون او د ټولني د ټولو غړو د ورځ تر بلي زياتېدونکي هوسايني لپاره يې زمينه رامنځته کړې وه. توليدي ځواکونو عام خصلت خپل کړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو، څکه د توليداتو د بېلو - بېلو څانگو چي لسگونه مليونه انسانانو کار پکښې کوئ؛ د پام وړ کچي ته زيات سوی وو، خو د توليد وسايل او د ټولنيز کار محصول د پانگوالو په خصوصي مالکيت کي وو.

د پانگوالۍ دا اساسي تضاد د دې لامل سو، چي توليدات له دايمي کړکېچونو سره مخ سي. د بيو او بيکارۍ زياتيدونکې کچه، چي تر ډېره يې ناسپين پوستي، ځوانان او نوي نسلونه ځپل؛ د پانگوالي د اقتصاد سره يو ځای ول. صنعتي جاسوسۍ او د خامو موادو او توليداتو د بازارونو د خپلولو لپاره گواښونکي سيالۍ د پانگوالۍ ځانگړني سوې او د وسله والو جگړو او امپرياليستي هيوادونو له لوري د پرديو هيوادونو د نيول کېدلو لامل سول.

د پانگوالو ډيوالي کيدل، د مليونونو انسانانو بې رحمه ځپښناک او د بيلابيلو ډولونو فسادونو او جنايتونو وده، د پانگوالي اقتصادي سيستم بدوالی لا ورپسي زياتوی. د دغو ټولو تضادونو له منځه وړل يوازي د سوسياليستي اقتصادي مناسباتو د را منځته کولو سره شوني دي.

۴ - پانگوالو، چي کلونه - کلونه يې د هغو محصولاتو زياته اندازه برخه، چي د کارگرانو د زيار په وسيله توليد سوې وه، ځانته اخيستل؛ ځانته يې ډېري شتمنۍ موندلي دي. هغوی هغه لومړنۍ پانگه، چي د هغه پر بنسټ عصري صنعتي فابريکې او نني کرنيز فارمونه جوړ سول، ډېره موده وړاندي خپل کړي دي. ټول هغه څه چي دوی خپل کړي دي؛ بايد د هغو کسانو سي، چي دا ټول ماشينونه، اوزار او محصولات يې د خپل زيار په واسطه توليد کړي. پر دې اساس، په ۱۹۱۷ کال کي د اکتوبر انقلاب، نه يوازي د سوسياليزم پر لور د بشر رهبري کونکی دی، بلکې د عالي عدالت د حاکميت سبب هم گرځي.

۵ - د اکتوبر د انقلاب او دوهمي نړيوالي جگړې وروسته، اروپايي، آسيايي او امريکايي هيوادونه د سوسياليزم پر خوا ولاړل او دا مهال سوسياليزم د نړۍ پر ۱/۳ برخه حاکم دی. خو سوسياليزم ته د هر هيواد د تگ شرايط جلا دي. هماغسي چي و . ا . لنين ويلي: «ټول ملتونه سوسياليزم ته رسيږي، خو ټول په يوه شکل تر سوسياليزم پوري نه سي تللای. هر ملت د ډموکراسۍ يو يا بل شکل، د پرولتاريا د دکتاتورۍ دا يا هغه شکل او د اوښتون د چټکوالي له کچي سره، سوسياليزم ته د رسېدلو په لار کي تنوع او بيلابيلوالی رامنځته کوي.» د لنين ددا خبري ښه مصداق د سوسياليستي هيوادونو سياسي تاريخ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ - آیا ځانته جلا ولسونه کولای سي، د پانگوالۍ له مزل پرته سوسیالیزم ته ولاړ سي؟

۱ – دې سوال ته لنډ ځواب داسي دی: هو، کولای سي! اوس به وگورو، چي زموږ د تائيد بنسټونه څه دي؟

۲ – سوسیالیزم ته اوښتون په بیلابیلو تاریخي شرایطو کي ترسره کیږي. که څه هم د نړۍ په ځینو هیوادونو کي په لوړه کچه د پانگوالۍ مناسبات سته، خو د نړۍ په ډیرو هیوادونو کي بیا پانگوالۍ تراوسه هیڅ وده نه ده کړې، یا یې لږ وده کړې ده. آیا د یادو هیوادونو ولسونه کولای سي، سیده سوسیالیزم ته ولاړ سي؟ یا لومړی باید د پانگوالۍ پړاو تېر کړي او بیا سوسیالیزم ته ولاړ سي؟

۳ – پانگوالي، د یو ځانگړي اقتصادي او ټولنیز نظام په ډول، د انساني ټولني د تکامل په لړ کي یو اړین پړاو دی، خو دا په دې مانا نه ده، چي ټول هیوادونه لومړی باید د دې نظام خوند وگوري او بیا د سوسیالیزم خواته ولاړ سي. نن ورځ د ځمکي پر مخ داسي هیوادونه سته، چي د سوسیالیزم ودانۍ یې جوړه کړې ده، خو داسي هیوادونه بیا هم سته چي لاتراوسه هلته فیوډالي او قبیلوي مناسبات حاکم دي. د وروسته پاته هیوادونو لپاره د غیرپانگوالۍ لار، یا د سوسیالیستي لوري نیولو لار، سوسیالیزم ته لار باسي. سوسیالیستي لوری نیول، د یو هیواد د ودي داسي لار ده، چي هلته د پانگوالۍ مناسبات یا بیخي نه وي او یا د ډموکراتیکو اصلاحاتو پر مهال د ملي اقتصاد د پیاوړتیا لپاره ایستل سوې وي. سوسیالیستي لوري نیولو ته، سوسیالیستي لار نه سو ویلای، خو دا لار سوسیالیستي اوښتونونو ته لار پرانیزي. پر دې بنسټ، سوسیالیستي لوری نیول، په راتلونکي کي یو هیواد د سوسیالیزم د جوړولو خواته بیایي.

۴ – د امپریالیزم د کمزورۍ په شرایطو کي، هر هیواد پرته له دې چي د ودي په کوم حالت کي دی؛ کولای سي د سوسیالیزم خواته ولاړ سي. دا چاره، د ټولنیزو او اقتصادي بدلونونو د منځ ته راوړلو لامل کیږي، **پر دې بنسټ اړینه ده، چي په هر هیواد کي د سوسیالیزم د ودي او حاکمیت عمومي قانونمندۍ او تاریخي ځانگړتیاوي په پام کي ونیول سي.**

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – تجربو ښودلې، چي د کمونستانو له واک ته رسيدو وروسته، يو هيواد کولای سي. د ټولنيز او اقتصادي تکامل د يوه يا څو پړاوونو تېرولو پرته، سيده د سوسياليزم خواته ولاړ سي. د علمي کمونيزم بنسټ ايښودونکو، د سوسياليزم پر لور د ځينو هيوادونو د لنډي لاري په اړه، علمي استدلال کړی دی او هم يې د سوسياليستي لوري نيولو پر خوا، د هيوادونو د ودي عمومي قانونمندی ښودلي دي.

۶ – د دې لنډي لاري لومړنی حتمي شرط په يوه يا څو صنعتي هيوادونو کي، د سوسياليستي انقلاب بريا ده. انگلز په دې اړه ليکلي: «کله چي وروسته پاته هيوادونه وگوري، چي څه ډول کولای سو د ننني صنايعو توليدي ځواکونه د عامي شتمنی په ډول، د ټولي ټولني په چوپړ کي د يو کُل په توگه پر کار واچوو؛ يوازي هغه مهال وروسته پاته هيوادونه کولای سي د ودي دا لنډي لاري ته مخه کړي.» انگلز، دې ټکي ته هم اشاره کوي، چي د داسي لاري شونتيا د ټولو هغو هيوادونو لپاره ده، چي د پانگوالی څخه وړاندي پړاو کي دي.

۷ – د وروسته پاته هيوادونو په واسطه، د سوسياليزم د جوړولو تاريخي تجربو د يادو څرگندونو پخلی کړی دی. په شوروي اتحاد، منځنی آسيا او نوري نړی کي ډير هيوادونه د پانگوالی د پړاو له تېرولو پرته سوسياليزم ته رسيدلي دي. دغه راز، د سايبريا او ليري ختيځ ځيني ولسونو د لومړني کمون نظام څخه سيده سوسياليزم ته تللي. هغو ولسونو، د نورو وړونو سوسياليستي هيوادونو په همکاری، د سوسياليزم کلک مادي او تخنيکي بنسټونه ايښي او د هغو مطابق توليدي مناسبات يې رامنځته کړي دي.

د بېلگي په ډول، د مغولستان د خلگو جمهوريت د پانگوالی دورې تېرولو پرته، له فيوډاليزم څخه سوسياليزم ته ولاړی. د مغولستان خلگو د توليدي ځواکونو د لا زيات پرمختگ او ټولنيزو او اقتصادي سمونونو په راوستلو سره، فيوډالي مناسبات په سوسياليستي مناسباتو بدل کړي دي. په دې ډول، مغولستان په څلورو لسيزو کي د سلگونو کلونو لار وهلې ده.

۸ – د سوسياليستي هيوادونو د منځته راتلو سره، سوسياليزم ته د نورو هيوادونو د اوښتون چاره هم آسانه کيږي. د وروسته پاته اقتصادونو درلودونکي هيوادونه کولای سي، د سوسياليستي هيوادونو له ارزښتناکو تجربو څخه گټه واخلي، توليدي ځواکونو ته وده ورکړي او د استعمار د دوران وروسته پاته توب له منځه يوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹ – سوسیالیزم ته اوښتون په بیلابیلو شکلونو کي ترسره کیږي. هر هیواد خپلي ملي او تاریخي ځانګړني لري، چي د تولیدي ځواکونو د ودي او تولیدي مناسباتو د څرنګوالي په واسطه ټاکل کیږي.

۱۰ – یوازي سوسیالیزم کولای سي د تولیداتو چټکه او سیده وده را منځته کړي، د زیار ایستونکو ورځ تر بلي زیاتیدونکي مادي او فرهنګي اړتیاوي ورپوره کړي او بشریت د هغو بې حسابه رنځونو څخه، چي پانګوالی ور په برخه کړي دي؛ وساتي.

۳ – په اوښتوني پړاو کي، د سوسیالیستي سمونونو میتودونه او شکلونه کوم دي؟

۱ – د سوسیالیزم د ودانی بریاوي، تر ډیره، په دې پوري اړه لري، چي په یادو هیوادونو کي د اوښتون کوم شکلونه، میتودونه او کچي کارېږي؟ د نورو سوسیالیستي هیوادونو د تجربو ته پام نه کول د دې لامل کېږي، چي د سوسیالیزم د ودانی عمومي قانونمندی تر پښو لاندي سي او د میتودونو په ټاکلو کي تېروتني وسي. پر دې بنسټ، هم د خپل هیواد د ځانګړتیاوو په پام کي نه نیول او هم د نورو هیوادونو ړوند تقلید؛ دواړه زیانمنونکي دي.

۲ – د سوسیالیزم د ودانی د جوړولو یو ډېر اړین قانون، د اړوند هیواد د اقتصادي ودي کچه ده. له هغه ځایه، چي پانګوالي په ټولو هیوادونو کي په یوه کچه وده نه کوي او هر هیواد په خپله کچه پرمختګ کوي؛ نو د نورو هیوادونو سره یې د ودي په کچه کي توپیر هم وي. دا کچه پر سوسیالیستي سمونونو باندي ډیره اغېزه کوي. د یوه هیواد د اقتصادي ودي کچه، په وروستي تحلیل کي د هغه هیواد د تولیدي ځواکونو د کچي له مخي ټاکل کیږي. په هغو هیوادونو کي چي تولیدي ځواکونو وده نه وي کړې؛ له پانګوالی څخه مخکي مناسبات هلته حاکم دي، دا مناسبات د تولیدي ځواکونو وده کراروي او د زیار ایستونکو لاس ته د دولتي ځواک د لویدلو سره د سوسیالیستي سمونونو مخته وړل، له ستونزو سره مخ کوي. په داسي هیوادونو کي، سوسیالیزم ته اوښتون په اقتصاد، سیاست، ایډیالوژی، فرهنګ او ټولنیزو ژوندانه په نورو برخو کي، ډېر ژور او بنسټیز بدلونونه غواړي.[1] په داسي هیوادونو کي د تولیدي ځواکونو او تولیدي مناسباتو د مطلوب حالت او موجود حالت ترمنځ واټن خورا ډېر

[1] - زموږ ګران هیواد افغانستان هم د شدید تاریخي وروسته پاته توب، استعمارونو او نورو عواملو له کبله په ورته حالت کي دی او د سوسیالیزم ودانی جوړولو لپاره په پاکو لاسونو، ګرم زړه او سړو ماغزو ډیر ژور، دقیق، سنجېدلی او له هوډ او ځیرکتیا سره مل کار او زیار غواړي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي، خو په پرمختللو پانګوالي هیوادونو کي د تولیدي ځواکونو زیاته وده د سوسیالیستي سمونونو چاره آسانه کوي.

٣ – د نړۍ د لومړني سوسیالیستي دولت جوړونکي و. ا . لنین وړاندوینه کړې وه، چي که څه هم په پرمختللو ټولنو کي د سوسیالیستي انقلاب پیل به، نسبت وروسته پاته هیوادونو ته ستونزمن وي، خو د سوسیالیزم د ودانۍ جوړول بیا پکښې آسانه دي. د اقتصاد د ودي لوړه کچه له دې سببه د سوسیالیزم د ودانۍ جوړول آسانوي، چي پیاوړې مادي بېخبناء له وړاندي را منځته شوې او خلګ د ماشیني تولیداتو سره بلد وي. ورسره هممهاله پراختیا موندلې پانګوالي، په ټولنه کي د سوسیالیستي سمونونو رامنځته کول پیچلي کوي. د خصوصي مالکیت د تفکر ډول چي بورژوازي یې تبلیغوي؛ د خلګو په اذهانو او فکرونو کي ډیري ریښې کړي وي. نو پر دې بنسټ، که د سوسیالیستي سمونونو لپاره یوازي د تولیدي ځواکونو د ودي کچه په پام کي نیسو؛ بیا به مو هم تېروتنه کړې وي.

۴ – همدارنګه د سمونونو د چټکتیا د کچي په ټاکلو کي بیلابیل عوامل اغېزه کوي. هر ډول بېره، بېځایه تلوار او د سمبالولو له هغو شکلونو څخه ګټه اخیستنه، چي د هغو شرایط لا تراوسه برابر سوي نه وي؛ نه یوازي دا چي په ټولنه کي سوسیالیستي اوښتونونه نه چټکوي؛ بلکې د هغوی کراریدلو لامل ګرځي. په ځانګړي ډول، عام اقتصاد ته د کوچنیو خصوصي ملکیتونو په ادغامولو کي بېړه، د سوسیالیزم ودانۍ ته خورا ډېر زیان رسوي.

٥ – د سوسیالیستي بدلونونو د سم شکل او همغږۍ د ټاکلو لپاره باید د دغو دوو عواملو ترمنځ نه شلېدونکې اړیکه په پام کي ونیول سي. د شکلونو او کړنلارو سمه ټاکنه د سوسیالیزم د ودانۍ د جوړولو کچه چټکوي او ناسمه ټاکنه بیا په لار کي ستونزي جوړوي. د بېلګي په ډول، که هر مهال په کرنه کي، سوسیالیستي سمونونه د تولید د وسایلو د اشتراکي کولو د مخکیني شکلونو څخه له ګټي اخیستني (د ځمکي د یوځایي کرني لپاره رضاکاره خلګ، د کاري تعاون ډلي او نور) پرته پیل سي، دا چاره ډیر کروندګر له اشتراکي اقتصاد څخه لیري کوي، د سوسیالیستي بدلونونو کچه کراروي او د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو لپاره لا زیات وخت ته اړتیا پیدا کوي.

٦ – له پانګوالۍ څخه سوسیالیزم ته د اوښتون موده، یوازي د یو هیواد د اقتصادي ودي د کچي له مخي نه ټاکل کیږي، بلکې ډېرو نورو سیاسي، تاریخي او نړیوالو عواملو سره هم تړلي دي. د بېلګي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډول، په شوروي اتحاد کي د خلگو د حاکمیت له ټینگیدو څخه بیا د کرنیزو تولیداتو تر کوپراتیفي کولو پوري ۱۷ کلونه تېر سول، په داسي حال کي چي په مغولستان کي يې بیا ۳۸ کاله وخت ونیوئ، خو په نورو سوسیالیستي هیوادونو کي بیا دا موده لږ ول، لکه په بلغاریا کي يې ۱۴ کاله، د آلمان په ډموکراټیک جمهوریت کي ۱۱ کاله، په چکوسلواکیا کي ۱۲ کاله او د کوریا د خلگو په ډموکراټیک جمهوریت کي يې ۱۳ کاله ونیول. تاسي پام وکړئ، چي دا زماني توپیرونه څومره ډیر دي.

۷ – باید یادونه وکړو، چي په نورو هیوادونو کي د سوسیالیزم بریا، له پانگوالۍ څخه سوسیالیزم ته د وروسته پاته یا گاونډیو هیوادونو د اوښتون موده هم را کموي. اټکل سته، چي په راتلونکي کي سوسیالیزم ته تلونکي نور هیوادونه به لا نوري بیلابیلي او ډول – ډول تگلاري او میتودونه وکاروي او د سوسیالیزم د ودانی په جوړولو کي به بیلابیل والی راولي.

۴ – پانگوالي خصوصي مالکیت څه ډول، په سوسیالیستي مالکیت اوړي؟

۱ – په سوسیالیستي مالکیت باندي د پانگوالي مالکیت اړول، د زیارایستونکو د سیاسي واکمنۍ له ټینگېدو سره منځته راتلای سي. دا چاره، د عام مالکیت د رامنځته کولو لپاره تر ټولو اړین شرط دی.

۲ – هماغسي چي د زیارایستونکو لپاره د سیاسي واک اخیستلو لاري – چاري بیلابېلي دي، هماغسي په ټولنیز مالکیت باندي د خصوصي مالکیت اړولو شکلونه او تگلاري هم جلا دي. دلته به د تولید د وسایلو د ټولنیز کولو عمومي قانونمندۍ او اصول وڅیړو، چي د ټولو سوسیالیزم جوړونکو هیوادونو لپاره اړین دي.

۳ – د طبقاتي ځواکونو تناسب، اقتصادي وضعیت او د زیارایستونکو د واکمنۍ له لوري، د انقلابي گامونو د اخیستلو پر وړاندي، د پانگوالۍ د غبرگون ځرنگوالی په دې برخه کي تر ټولو اغیزناک دي. که پانگوال د انقلابي تدابیرو پر وړاندي ټینگ مقاومت کوي، هغه مهال زیار ایستونکي اړ دي، د تولید وسایل په تلوار سره ملي کړي او دا کار د مالکیت د ضبطولو شکل ځانته اخلي، خو که د پانگوالۍ مقاومت شدید نه وو، هغه مهال د ملي کولو لړۍ باید په کراري سره مخته ولاړه سي. په ځانگړو تاریخي شرایطو کي، چي ملي پانگوالي، د امپریالیزم پر وړاندي مبارزې کي له ډموکراټیکي جبهې سره یو ځای کیږي، د دې شونتیا رامنځته کیږي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي پانگوالي مالکيت بايد په پړاويز ډول او د دولتي پانګوالۍ په مرسته، په سوسياليستي مالکيت باندي بدل سي. په دې شرايطو کي اړينه ده، چي توليدي موسسې، ټرانسپورټ او د توليد نور وسايل، سوسياليستي دولت له پانګوالو څخه رانيسي.

۴ – دا ټکی بايد هېر نه کړو، چي د پانګوالۍ شتمنې يو ډول نه دي، بلکې په بيلابېلو شکلونو کي، لکه دولتي مالکيت، انحصاري – دولتي مالکيت، انحصاري مالکيت او د توليد پر وسايلو باندي لوی او منځنی خصوصي مالکيت په شکلونو کي سته. زيار ايستونکي د ملي کولو پر مهال هر شکل ته په جلا ډول سره پام کوي. د بېلګي په ډول، که د دولتي انحصاراتو او کوچنۍ پانګوالۍ، د مالکيت د خصوصي کولو پرمهال يو ډول ميتودونو څخه ګټه واخيستل سي؛ تېروتنه به وي.

۵ – د پانګوالۍ بيلابيلي موسسې، د توليداتو د تمرکز له اړخه يو له بله جلا دي. د سوسياليستي مالکيت د جوړولو پر مهال دا توپيرونو ته بايد پام وسي. د بېلګي په ډول، د پانګوالۍ په کوچنيو موسساتو کي چي د کارګرانو شمېر يې ډير نه دی؛ په ځانګړي ډول بيا په هغو ځانګو کي چي د توليداتو زياته برخه په هغو کوچنيو موسسو کي توليد کيږي، د ملي کولو د لړۍ پر مهال تلوار او بېړه، د توليدي ځواکونو د ودي کچه کرارولای سي. حتی په ځيني مواردو کي، چي په هيواد کي دننه او په نړيواله کچه د طبقاتي ځواکونو تناسب سم نه وي؛ دا ډول بېړه کولای سي، د زيار ايستونکو سياسي برياوي هم له منځه يوسي.

٦ – له خصوصي توليدي موسسو څخه، د سوسياليزم د ودانۍ لپاره ګټي اخيستني کي، لومړی پړاو کېدلای سي، کارګري کنټرول وي. کارګري کنټرول د پانګوالۍ فعاليت داسي تنظيموي، چي توليدات تر ډېره پوري د زيار ايستونکو د ګټو تابع سي. د پانګوالي موسسو زيار ايستونکي د کارګري کنټرول په واسطه، د کار د مولديت د زياتولي، توليداتو د تکامل، د محصولاتو د بيي د ټيټوالي او نورو کارونو لپاره هڅه کوي. کارګري کنټرول په ټولو هغو هيوادونو کي، چي د سوسياليزم لار يې په مخه کړې وي؛ په لږ و ډېره کچه حاکم کيږي.

۷ – له پانګوالۍ څخه سوسياليزم ته د اوښتون تر ټولو مهم شکل، چي په ټولو هغو هيوادونو کي، چي له پانګوالۍ څخه سوسياليزم ته تللي دي؛ دود هم دی، د «دولتي پانګوالۍ» اقتصادي سيستم دی. دا سيستم د توليد پر وسايلو د دوه ډوله مالکيت رامنځته کونکی دی، هم عام دولتي مالکيت او هم خصوصي پانګوالي مالکيت. سوسياليزم ته د اوښتون په انتقالي پړاو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي، د دولتي پانګوالۍ سیستم، د پانګوالي اقتصاد عناصر (چي فعالیت ته یې په هیواد کي اجازه ورکول کیږي) د سوسیالیزم په ګټه تنظیم او کنټرولوي او له هغه څخه ګټه اخلي. د دولتي پانګوالۍ په سیستم کي د و . ا . لنین له قوله: «داسي اقتصادي سیاست عملي کیږي، چي پانګوالي ونه سي کړای، له هغه چوکاټ او شرایطو څخه چي پرولتاریا ورته ټاکلي دي؛ پښه واړوي.»[۲]

۸ – د اروپا په سوسیالیستي هیوادونو کي د ملي کولو لړۍ، د لویو انحصاري ملکیتونو د سوسیالیستي کولو سره پیل سول، چي د نازیانو سره یې فعاله همکاري کړې وه. د لویو انحصاري ملکیتونو د ملي کولو په لړ کي هغوی ته هیڅ ډول جبران ورنه کول سو.

۹ – د منځنۍ پانګوالۍ د ملکیتونو د ملي کولو پر مهال، د دولتي قوانینو سره سم باید د هغه ټوله بیه یا یوه برخه یې مالکینو ته ورکول سي. په ډېرو اروپایي سوسیالیستي هیوادونو لکه بلغاریا، چکسلواکیا، پولنډ او آلمان په ډموکراټیک جمهوریت کي، پانګوالي موسسې په داسي ډول ملي سولې، چي پخوانیو خاوندانو ته یې د دولتي پورونو پاڼي ورکول سوې. د پورونو د پاڼو په ورکولو سره پخوانیو خاوندانو ته یې په کلني ډول د موسسې د ټولي بیې څخه ٪۳ - ٪٦ ورکول کیدلې. کېدلای سوای، د پور پاڼي په میراث پاتي سي، خو خاوندانو یې پر بل چا باندي خرڅولای نسوای. داسي څوک ول هم نه، چي دا پاڼي رانیسي.

۱۰ – د سوسیالیستي مالکیت رامنځته کول یوازي د لویو ځمکوالو او پانګوالو څخه د مالکیت ضبطول نه دي. دا ګامونه یوازي لومړني پړاوونه دي او د هغه په دوام د تولید هغه وسایل، چي د زیار ایستونکو لاس ته لویدلي دي، د لا ښې ودي او تکامل لپاره، د ملي اقتصاد د پلان سوي تنظیم سره پر کار اچول کیږي. دا ټولي دندي ډېر دقیق او نه ستړې کېدونکي زیار غواړي.

۵ - کروندګر څنګه د سوسیالیزم په لار کي ګامونه ایږدي؟

[۲]- په دې اړوند، زموږ په عصر کي تر ټولو ښې بیلګې د چین او ویتنام د خلقي جمهوریتونو دي. دغو دواړو هیوادونو، د کمونستو ګوندونو تر حاکمیت لاندي، سوسیالیزم ته په اوښتوني پړاو کي، د پانګوالۍ عناصر په ډېر بریالیتوب سره، د فیوډالي وروسته پاته توب د له منځه وړلو او سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو لپاره، د اړیني تخنیکي ودي او تولیدي ځواکونو د تکامل په موخه پر کار اچولي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا موضوع د سوسیالیزم د ودانۍ د جوړولو ډیر پېچلی کار دی.

۱ – په ډېرو هیوادونو کې د کروندګرو طبقه د پام وړ شمېر، یا تر ټولو ډېر کار ځواک جوړوي. د کارګري طبقې په پلویتوب باندي له کروندګري طبقې سره د یووالي پرته، د سوسیالیزم بریا ناشونې ده. پر دې اساس، په هر هیواد کې د سوسیالیزم بریا په دې پوري تړلې ده، چې کوم شمېر کروندګر د سوسیالیزم له پروسې سره یو ځای سوي دي.

۲ – د سوسیالیزم پر لور د کروندګرو لار، د کارګرانو د لاري په نسبت توپیر کوي. علت یې هم دادی، چې د پانګوالي مناسباتو په حاکمیت کې، د کروندګرو اقتصادي او سیاسي حالت د کارګرانو په نسبت توپیر کوي. کروندګر، د کوچنیو خصوصي ملکیتونو درلودونکي دي، خو مالکیت یې بیا پر خپل شخصي کار او زیار ولاړ دی. پر دې اساس، د کروندګرو کوچنی خصوصي مالکیت نه سو کولای، د پانګوالو د مالکیت په ډول ضبط کړو. سوسیالیستي مالکیت ته، د خصوصي کروندګرو د مالکیت اړول، یوه اوږده لړۍ ده، چې یو شمېر اوښتونکي ګامونه غواړي. و . ا . لنین ویلي وه: «د کوچنیو بزګري اقتصادونو څخه نه سو کولای، یوه پلا لویه کرنیزه موسسه جوړه کړو. ناشونې ده، هغه کرنیزي چاري، چې تراوسه په نامنظم ډول سرته رسیدلې، یوه پلا عام او اشتراکي وګرځي او ځانته د لویو تولیداتو شکل واخلي.»

۴ – د سوسیالیزم ودانۍ ته د کروندګرو د خپلولو اصلي ځانګړنه په دې کي ده، چې دوی د تولید شخصي وسایل په خپله خوښه، د یوځایي تولید موسساتو ته وروړي، خو د دغو موسساتو سره د دوی په خپله خوښه یو ځای کیدل په دې مانا نه دي، چې ګواکي کروندګرو د سوسیالیزم لار په مخه کړې ده. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کي سوسیالیستي دولت، د هغو نویو تاسیس سویو موسساتو څخه چي «کالخوز» نومیدل، هر اړخیز مالي، کریډیټي، تخنیکي او سازماني ملاتړ کوي، چي دا چاره د کالخوزي نظام د ټینګیدلو سبب کېږي.

۵ – د کروندګرو پخوانی فکري ډول، چي غواړي پر خپلو وسایلو باندي په خپلو ځمکو کي کار وکړي، د دې خنډ ګرځي، چي د کرني اشتراکي کولو ته مخه کړي. ملګری و . ا . لنین په دې اړه یادونه کوي: « په تلوار او د بهرني حکمونو او فرمانونو سره د کرنیز اقتصاد بدلول، ډېر بېځایه فکر دی... د کروندګرو ملیوني ملکیتونو تر اغیزې لاندي راوستل، یوازي په پراویز ډول، په ډېر احتیاط او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بریالیو موډلونو په وړاندې کولو سره شوني دي، ځکه کروندګر ډېر ربښتیا لیدونکي او د پخوانیو ځمکنیو اقتصادونو سره تړلي دي او یوازې د توصیو او لاربښوونو سره، د اړینو بدلونونو راوستلو ته زړه نه ښه کوي.»

پر دې بنسټ کروندګر یوازې په پراویز ډول، د تولیداتو په کوپراتیفي کولو سره، د رضاکارۍ له اصل سره یو ځای، په دې شرط چې خپلې مادي ګټې هم پکښې ویني؛ د سوسیالیزم خواته د اوښتون پر لار ګام ایږدي.

٦ – د کروندګرو اړوند دا حللاره په ټولو سوسیالیستي هیوادونو کې تر سترګو کیږي. په هغو ځایونو کې کرنیز اقتصادونه په خپله خوښه، له کوپراتیفونو سره یو ځای سوي دي. دولتي کرنیز موسسات یوازې په هغه ځای کې جوړېږي، چې هلته د کروندګرو کوچني مالکیتونه او ځمکې نه وي او د داسي موسساتو جوړول د کروندګرو د اقتصادي زیان لامل نه سي، **خو د کوپراتیفي کولو لړۍ هم په هر هیواد کې ځانته جلا شکلونه او میتودونه لري، چې د اړوند هیواد د تاریخي، ملي او فرهنګي ځانګړتیاوو څخه سرچینه اخلي.**[3]

٦ – سوسیالیستي ټولنه کوم پړاوونه تیروي؟

١ – سوسیالیزم، چې د کمونستي ټولني لومړی پړاو دی؛ اوږد تاریخي مزل غواړي. په دا موده کې سوسیالیزم ځانګړي ټولنیزې، اقتصادي او تاریخي دندې ترسره کوي، چې د کمونستي ټولني د جوړولو لپاره ور سپارل سوي دي. په شوروي اتحاد کې، د اکتوبر د سوسیالیستي انقلاب له بریا سره د سوسیالیزم د ودانۍ جوړول پیل سول، چې د دېرشمي لسیزې په پیل کې یې عمومي سوسیالیستي ټولنه رامنځته کړای سوه.

---

[3] - د کرني د کوپراتیفي کولو، تعاوني کولو او اشتراکي کولو څخه غایي موخه داده، چې لوی کرنیز واحدونه رامنځته سي او په هغو کرنیزو واحدونو کې د عالي تخنیک او ماشینرۍ څخه په ګټي اخیستني، کرنیز تولیدات په کمي او کیفي ډول تکامل وکړي او د کروندګرو د ژوندانه او هوسایني کچه لوړه سي. په کوچنیو ځمکنیو ملکیتونو کې، له کرنیز تخنیک څخه ګټه اخیستنه او د تولیداتو د زیاتوالي سره د کروندګرو د ژوندانه ښه کېدل هغومره اقتصادي او تولیدي ګټورتوب او اغیزمنتوب نه لري. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ – د سوسیالیزم د ودانۍ د جوړولو په اړه، یو شمېر داسي پوښتني کیږي، چي څه وخت پوهیدلای سو، نور په یو هیواد کي، د سوسیالیستي ټولني ودانۍ جوړه سوې ده؟ یا د پانګوالۍ څخه سوسیالیزم ته اوښتون څومره موده غواړي؟ ولي موږ وایو، چي په دې هیواد کي سوسیالیزم جوړ سوی دی، په داسي حال کي چي هغه هیواد لا د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو په پړاو کي وي؟ یادو پوښتنو ته سم ځوابونه هغه مهال ورکولای سو، چي د یو ټاکلي پړاو د پوره کولو، چي یو هیواد یې پوره کوي، یا د سوسیالیزم د جوړولو په لار کي، د بیلابیلو هیوادونو توپیریز وضاحت ورکړو.

۳ – د سوسیالیزم د ودانۍ جوړول، په اقتصاد، سیاست او ایډیالوژۍ کي د یو شمېر پېچلو دندو ترسره کول غواړي. دا دندي، په مادي، تخنیکي، ټولنیزو، اقتصادي، سیاسي او فرهنګي برخو کي د اوښتونونو او بدلونونو راوستل دي. د دغو بدلونونو په پایله کي ځبېښاکګر طبقات له منځه ځي، استثمار پای ته رسیږي او د کارګرانو، بزګرانو او روښانفکرانو په ژوندانه کي د پام وړ ښه والی راځي. د ټولني او وګړو ترمنځ مناسبات د همکارۍ او ملګرتیا شکل اخلي.

۴ – د انتقالي پړاو له پای ته رسېدلو سره، د هغې ټولني په بنسټونو کي د سوسیالیزم جوړولو چاري پیل کیږي. د سوسیالیستي مناسباتو تخنیکي او مادي بنسټونه وده کوي او پرمختللې سوسیالیستي ټولنه جوړیږي. په شوروي اتحاد کي د پرمختللي سوسیالیزم جوړول، د شلمي پېړۍ د دیرشمي لسیزي له پای څخه پیل او د شپېتمو کلونو تر پیل پوري وخت ونیوځ.[٤]

۵ – سوسیالیستي انقلابونه، په بیلابیلو هغو هیوادونو کي، چي د ودي بیلابیله کچه لري؛ سرته رسیږي. پر دې اساس په یادو هیوادونو کي د مولدیت، هوسایني او فرهنګ کچه هم یوه نه وي. د پانګوالۍ ځانګړنه داده، چي د بیلابیلو هیوادونو ترمنځ په اقتصادي کچه کي خورا زیات توپیرونه وي. د سوسیالیزم بریا په یوه هیواد کي، د پیاوړي مادي او تخنیکي بنسټونو د جوړولو په مانا دي!

٦ – د هیواد د سوسیالیستي کولو پر مهال، د ملي اقتصاد ټولي برخي د یو واحدي اقتصادي - ماشیني ټولګي په ډول سره یو ځای کیږي. په اقتصاد کي د بریښنایي کولو چاري چټکي وي او هڅه کیږي، د

[٤] ـ دا پړاو په چین کي، له ۱۹۷۹ څخه پیل سوی او اټکل کیږي، چي تر ۲۰۴۹ کال پوري به وخت نیسي. په ویتنام کي هم له ۱۹۸۰ څخه پیل سوي او تر ۲۰۴۵ کال پوري به دوام وکړي، خو د نړیوالو سوسیالیستي قدرتونو د شتون او پانګوالۍ د ګوابنونو د لړوالي پر مهال، دا کار په یوې لسیزي کي هم کېدلای سي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

توليداتو د تکامل او خلګو د هوسايني لپاره د ټکنالوژۍ تر ټولو وروستۍ لاسته راوړني پر کار ولوېږي او د خلګو د ورځ تر بلي زياتيدونکو مادي او فرهنګي اړتياوو د پوره کولو لپاره، په پلان سوي ډول سمبال سي. د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو لپاره د وړونو سوسياليستي هيوادونو همکارۍ او ملاتړ ته هم اړتيا ده.

۷ – د سوسياليزم بريا، په سوسياليستي مناسباتو باندي د پانګوالي مناسباتو د اوښتون او د ملي اقتصاد په ټولو برخو کي د عام اقتصاد د حاکميت په مانا ده.

۸ – د سوسياليستي اقتصاد د رامنځته کولو سره، په ټولنه کي نوي جوړښتونه منځ ته راځي او د ځېښناکګرو طبقاتو پر ځای، د کارګرانو او بزګرانو او روښانفکرانو ملګري طبقات را منځته کيږي.

۹ – د سوسياليزم بريا، د فعاله پلان سوي ملي اقتصاد، چي د کار په اندازه ويش پکښي ترسره کيږي؛ د را منځته کيدلو په معنا دی. دغه راز، د سوسياليزم بريا، ډيري نوري پيچلي دندي لکه د ښار او کلي ترمنځ د توپيرونو او د جسمي کار او ذهني کار ترمنځ د توپيرونو له منځه وړل هم غواړي.

۱۰ – د سوسياليزم د بريا تر ټولو اړين شرط، د فرهنګي انقلاب برياليتوب دی. سوسياليستي ټولنه د ټولو زيار ايستونکو په ګټه وده کوي، او نه يوازي د مادي اړتياوو د پوره کيدلو لوړه کچه رامنځته کوي، بلکې يو عالي ټولنيز سوسياليستي فرهنګ هم ورسره را منځته کيږي. فرهنګي انقلاب د زيار ايستونکو د ګټو ځواب ويونکی دی او په ورته وخت کي د توليداتو د ښې ودي سره هم مرسته کوي، ځکه لوی ماشيني توليدات د عالي تحصيلاتو درلودونکي کارکونکي او کارپوهان غواړي. د فرهنګي انقلاب په لړ کي، د بيسوادۍ له منځه وړل، د زده کړو د کچي لوړول او ټولو ته د مسلکي او تخنيکي زده کړو ورکول اړين دي.

۱۱ – د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو ټولي برخي له يو بل سره ډير تړاوونه لري. د بېلګي په ډول، د سوسياليزم د مادي او تخنيکي بېخبناء را منځته کول، د فرهنګي انقلاب د مخته وړلو زمينه برابروي. فرهنګي انقلاب بيا خپله د سوسياليزم مادي او تخنيکي ودانۍ د جوړولو کار چټکوي، خو هره دا لړۍ په خپلواک ډول مخته ځي او کېدلای سي له بلي لړۍ څخه مخکي يا شاته وي، خو د سوسياليزم د بريا لپاره بيا هم د ټولو بدلونونو راتلل اړين دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲ – د سوسیالیزم بریا، د هر ډول ملي، طبقاتي، نژادي او سیاسي ظلمونو څخه د زیار ایستونکو د خلاصون او عمومي – ټولنیزي شتمنی د را منځته کولو په معنا دی. د همدغو ځانګړنو له مخي، په یوه هیواد کي د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو کچه ټاکل کیږي.
۱۳ – پورته یاد سوي ټول پړاوونه د تاریخ د جبر برخي دي او د هر هغه هیواد لپاره چي د سوسیالیزم پر لور یې ګام ایښی وي؛ اړین ګڼل کیږي.
ټول نوي سوسیالیستي سوي هیوادونه، د سوسیالیزم انتقالي او اوښتوني پړاو تېرولو ته اړتیا لري، چي د هغه په لړ کي پخوانۍ ټولنه په نوي ټولني بدلیږي.
۱۴ – پرمختللي سوسیالیزم ته اوښتون بیا، د ټولنیزو مناسباتو د لا ښې او زیاتي ودي په معنا دی. د پرمختللي سوسیالیزم په شرایطو کي، تولیدي ځواکونه او تولیدي مناسبات ډیري لوړي کچي ته رسیږي، چي د مخکینیو پړاوونو په نسبت د نویو کمي او کیفي ځانګړنو درلودونکي وي.

۷ – د پرمختللي سوسیالیستي ټولني ځانګړني کومي دي؟

۱ – پرمختللې سوسیالیستي ټولنه یو لړ ښکاره ځانګړني لري، چي د سوسیالیستي ټولني د ودي له نورو پړاوونو سره توپیر کوي. **څه ډول چي پورته مو یادونه وکړل، د پرمختللي سوسیالیستي ټولني تر ټولو څرګنده نښه داده، چي عالي تخنیکي وسایل، مادي هوساینه او ټولنیز – انساني فرهنګ ولري.**
۲ – پرمختللې سوسیالیستي ټولنه، کمونیزم ته د اوښتون په لار کي یو قانونمند پړاو دی، تر څو په هغه پړاو کي بیا «هر چاته د خپل اړتیا په اندازه» اصل پر ځای سي او هغه پړاو ته د رسیدلو لپاره مادي او فرهنګي زمینه برابره کړي.
۳ – د تولیدي ځواکونو د ودي له کیفي کچي (په عالي تخنیک سره سمبالیدل) سره په ټولنه کي د دې شونتیا را منځته کیږي، تر څو هغه دندي، چي د ځانګړتیا او کچي له اړخه ډیري پیچلي وي؛ ترسره کړای سي. په دې لړ کي دخلګو د مادي هوسایني او فرهنګي کچي لوړوالی تر ټولو زیات لومړیتوب لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – د پرمختللي سوساليستي ټولني مادي او تخنيکي بنسټونه په هر اړخيز ډول وده کوي. که د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو پر مهال ښه هڅه وسي؛ د نړيوال سوسياليستي کار د ويش سره لا ښه پرمختگونه رامنځته کيدلای سي.

۵ – د شوروي اتحاد په ملي اقتصاد کي، د تخينکي پرمختگ ټاکونکي څانگي لکه بريښنا، کيمياوي او پټروشيمي صنايع ماشين جوړوني او اوزار جوړوني تر پخوا زياته وده کړې ده او ددا برخو سره يو ځای، کرنه هم ميکانيزه سوې ده. په سوسياليستي ټولني کي د تخنيک دوامداره تکامل او نوښت ته اړتيا ده او په ښه ډول سره زمينه ورته برابرېږي.

٦ – په شوروي اتحاد کي پرمختللي سوسياليزم ته اوښتون، د زيار ايستونکو د زده کړي او فرهنگ په کچي پوري اړه لري، د بېلگي په ډول، په ۱۹۳۹ کال کي، د ښاري اوسيدونکو څخه يوازي ۲۴،۴٪ عالي او منځني تحصيلات درلودل او په کليو کي بيا دا شمېر ٦،۳٪ وو. په داسي حال کي چي په ۱۹۸۲ کال کي ۸۸٪ ښاري زيارايستونکو عالي او منځني تحصيلات درلودل او دا کچه بيا په کليو کي ۷٦٪ ته پورته سول. دا ارقام په دې مانا دي، چي د سوسياليزم په لومړني پړاو کي، لږو خلگو عالي او منځنۍ زده کړي درلودې، خو د پرمختللي سوسياليزم په پړاو کي اکثريت خلگو عالي او منځنۍ زده کړي کړي وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - شکل

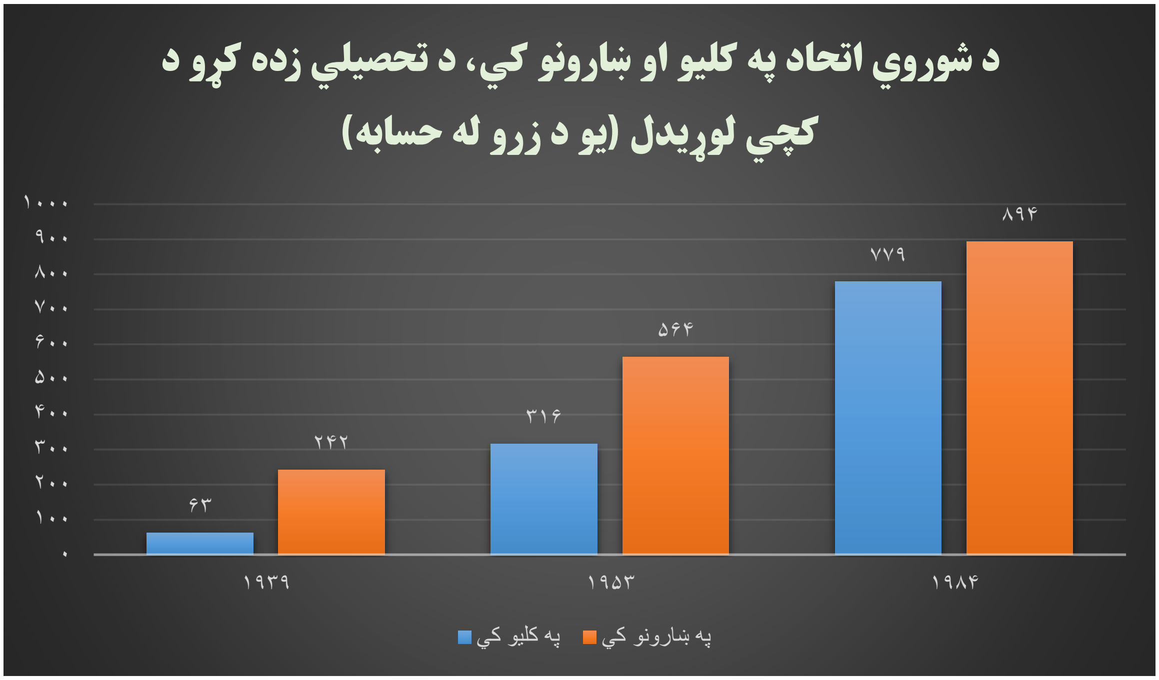

۷ – د پرمختللي سوسياليزم د ودانۍ جوړولو يو بله پايله د ټولني په طبقاتي جوړښت کي د بدلونونو رامنځته کول دي. په دې مانا چي د کروندګرو ډيره برخه د کوپراتيفي او کالخوزي کرني څخه د توليداتو دولتي سکټور ته ور ګرځي. البته د دې کار لپاره خورا زيات تخنيکي امکانات او ذهني جوړجاړی اړين دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- شکل

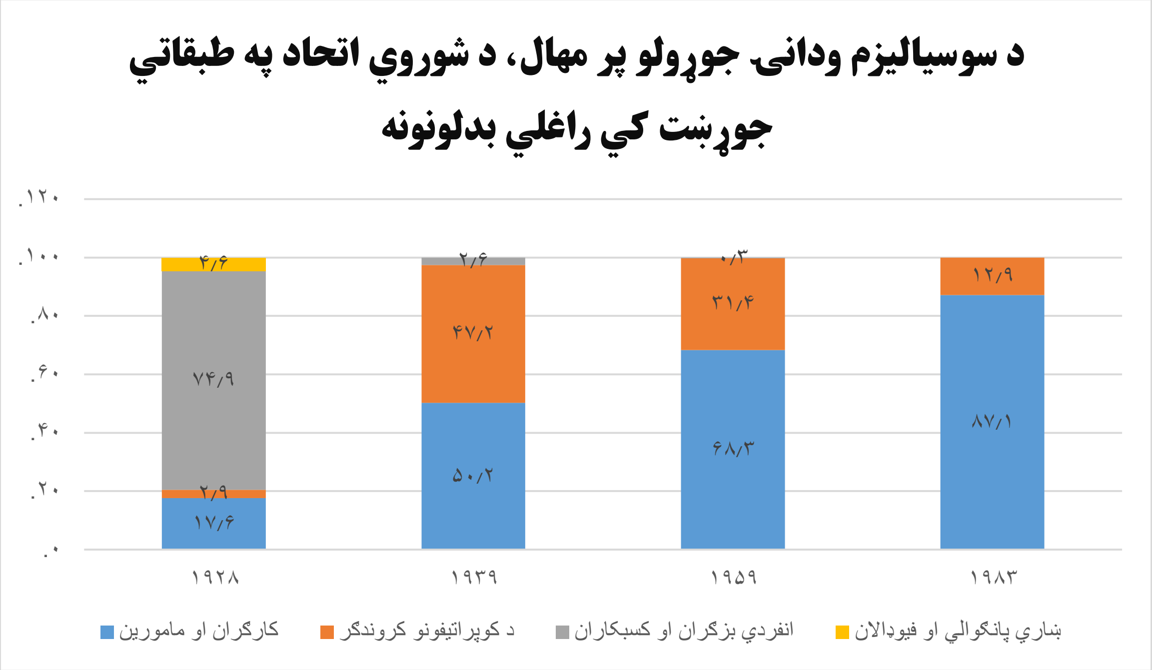

۸ – د عام مالکیت له زیاتیدلو سره، د ملي اقتصاد د پلان اداره هم زیاته وده کوي. تمه کېږي، چي یاده اداره باید اوږدمهاله پلانونه جوړ کړي او د خپلو پلانونو لپاره دقیق علمي استدلال او محاسباتي سنجشونه وړاندي کړي.

۹ – د زیارایستونکو لپاره د مادي نعمتونو په ویش کي د پام وړ بدلونونه راځي، په دې مانا چي د ترسره سوي کار کمیت او کیفیت ته به لا ښه دقت سره پام کېږي او د عامو لګښتونو ونډه، چي د خلګو اړتیاوي پوره کوي؛ لا زیاتیږي.

۱۰ – په دې ډول سره، د ټولنیز ژوندانه په ټولو برخو کي، ژور بدلونونه راځي او د دغو بدلونونو سره کېدلای سي د پرمختللي سوسیالیستي ټولني په اړه خبري وسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم څپرکی،

د سوسیالیزم اقتصادي سیستم

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - له څه څخه، د سوسياليزم اقتصادي بنسټونه جوړيږي؟

۱ - د پانګوالي ټولني پر خلاف، په سوسياليستي ټولني کي دا بنسټ د خصوصي مالکيت پر اساس نه، بلکې د توليد پر وسايلو له عام مالکيت څخه جوړ سوی دی. د پانګوالۍ تر حاکميت لاندي نه يوازي ځمکي، د هستوګني ځو پوړيزه ودانۍ، ورکشاپونه، مغازې، رستورانتونه او هوټلونه، بلکې فابريکې، کارخانې، کانونه او بانکونه هم کېدلا سي، په جلا وګړو پوري تړلي وي او نور کارپوهان، کارګران او انجينران په هغو موسساتو کي ټاکل کيږي.

۲ - د خصوصي مالکيت خاوندان او څيښناکګر، د کارکونکو د کار يوه زياته برخه ځانته خپلوي، په داسي حال کي چي دا عوايد خپله په کارګرانو پوري تړلي دي. د بېلګي په ډول، که يو پانګوال د يوې جوړې جامو لپاره (د ټوکر د بيې د خياطۍ ماشين د رغولو، بريښنا د لګښت، د ځمکي اجارې، د کارګرانو د مزد تاديې په پام کي نيولو سره) ۲۰ ډالره ولګوي، دا جامې په ۳۰ ډالره پلورل کيږي، چي په پايله کي ۱۰ ډالر خالص عايد د پانګوال جيب ته لويږي. اوس تاسي حساب وکړئ، چي يوه فابريکه به په يوې اوونۍ، يوې مياشت او يوه کال کي، څومره جامې توليد کړای سي؟ خو په سوسياليستي ټولني کي بيا ټول عوايد بيرته په خلګو او کارګرانو پوري اړه لري او پر همدوی ويشل کيږي.

د حيرانتيا خبره نه ده، چي د خصوصي مالکيت خاوندان د سوسياليزم سرسخته دوښمنان دي، ځکه سوسياليزم د دوی لوی استثماري خصوصي مالکيت له منځه وړي او د توليد پر وسايلو عام خصوصي مالکيت رامنځته کوي.

۳ - سوسياليستي مالکيت پر دوه ډوله دی، يعنې دولتي مالکيت او کالخوزي يا کوپراتيفي مالکيت. همداسي د هغو مسلکي او عامو سازمانونو شتمني (لکه د سپورټي سازمانونو اړين وسايل او اوزار، چي د چارو د مخته وړلو لپاره يې پکاريږي) هم په سوسياليستي مالکيت کي راځي. هيڅ څوک حق نه لري، دا ملکيتونه، د خپلو شخصي ګټو لپاره وکاروي.

۴ - بايد ووايو، چي په هره طبقاتي ټولنه کي د توليد پر وسايلو د مالکيت د شکل څرنګوالی د هغې ټولني ټولنيز او اقتصادي جوړښتونه او د بيلابيلو ډلو ګټي او زيانونه راښيي. **د کمونستي او کارګري**

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوندونو لپاره، د تولید پر وسایلو باندې د مالکیت د وضعې تحلیل او په هغه باندې پوهېدل، هم له سوسیالیستي انقلاب څخه وړاندې او هم وروسته، ډېر اړین دي. دا تحلیل زموږ سره مرسته کوي، چې اقتصادي تاکتیک او ستراتیژي په علمي ډول سره جوړه سي او د ډېرو لږو ضایعاتو سره، په عمل کې پلې سي.

۵ – په صنایعو، کرنې او خدماتو کې د تولید د وسایلو اړوند، د سوسیالیستي ټولنې د ټولو غړو د حقوقو یوشان والی، له انسان څخه د انسان هر ډول استثمار له منځه وړي. بانکونه، موزیمونه، ښوونځی، سټډیومونه، روغتونونه، سوداګریزې موسسې او ډېر ښاري هستوګنیز اپارتمانونه، ټول په حکومت – یعنې په ټولو خلګو پورې اړه لري. په دې مانا، چې ټول خلګ د عامو تولیداتو د اغېزمنتوب او ګټورتوب پلویان دي، تر څو په پلان سوې ډول، د دوی ورځ تر بلې ډېرېدونکې مادي او معنوي اړتیاوې پوره کړي.

۶ – د سوسیالیزم په شرایطو کې، د عامې شتمنی د ډېرولو یوازینی سرچینه د چا له استثمار پرته د ټولنې په ګټه کار او زیار دی، چې د انسان لپاره مادي هوساینه او هر اړخیزه پېژندنه هم رامنځته کوي. د دغو عواملو په شتون کې، د تولیدي او سوداګریزو رازونو یا د تکړه استادانو له لوري د خپلو مهارتونو پټول له منځه ځي. د دې برعکس، په کار کې د اصولي او سالمې سیالی لپاره زمینه برابره سوې وي، چې سوسیالیستي سیالی ورته وایي. د دغو سیالیو ګډون کوونکې هڅه کوي، په ښه ترینه تولیدي بڼې سره، د عامو شتمنیو په زیاتوالي کې سیالي وکړي.

۷ – د سوسیالیستي نظام له حاکمیت سره، هر کار د انسان او دده د ګټې لپاره ترسره کیږي. خلګ له ماشومتوب څخه نیولې تر بوډاتوب پورې په دې مسئله باندې پوهیږي. د بېلګې په ډول، هغه مهال، چې مور او پلار د خپلې دندې په ځای کې په کار لګیا وي؛ د هغوی اولادونه د ډېرو لږو پیسو په بدل کې، په وړوکتونونو او شیدو ځایونو کې روزل کیږي او هلته تکړه روزونکې او ډاکټران پر ماشومانو پام کوي.

دا چې د روغتیا یادونه مو کړې ده، باید ووایو، چې په ټولو سوسیالیستي هیوادونو کې، د ټولو لپاره روغتیایي خدمات وړیا دي. که څوک ناروغ سي؛ کولای سي د یوې ټلیفوني اړیکې په نیولو سره په وړیا ډول یو ډاکټر کور ته ور وغواړي، تر څو اړونده مرسته ورسره وکړي. که روغتون ته د ناروغ وړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړین وي؛ ډاکټران یې روغتون ته وړي او ترهغه مهاله چې په پوره ډول سره رغېږي؛ درملنه یې کوي. د ناروغۍ پر مهال، د خپل میاشتني معاش ٪۱۰۰ حقوق لري.

ښکاره ده، چې زیار ایستونکي انسانان د پانگوالي مناسباتو پر مهال، داسي حقوق نه سي درلودلای.

۸ – سوسیالیستي حکومت، چې د عمومي ښوونځیو، تخنیکي زده کړو ځایونو، او نورو موسساتو مالک دی؛ ماشومانو او ځوانانو ته په وړیا ډول زده کړي ورکوي او د هغوی لپاره، د هغوی په خپله خوښه ټاکل سوې ځانگه کي د زده کړو زمینه برابروي.

د عالي ښوونځیو او منځنیو مسلکي ښوونځیو زده کونکي له حکومت څخه معاش هم اخلي، چې د هغه معاش اندازه د زده کونکو له نمراتو او ټولگیو له مخي توپیر کوي.

۹ – خلگ، چې د تولید د وسایلو مالکین دي، د خپل کار د کمي او کیفي اندازې له مخي مزد اخلي.

باید یادونه وکړو، چې نقدي مزد، که څه هم د خلگو د عاید تر ټولو اصلي برخه ده، د عاید یوازینۍ سرچینه نه ده. د خلگو د ژوندانه ډېري اړتیاوي د عامي استهلاکي برخي لخوا پوره کیږي. د دې ځانگړي سوي استهلاکي برخي څخه د زده کړي او روغتیا ترڅنگ د خلگو نوري اړتیاوي هم پوره کیږي، چې وروسته به یې یادونه وکړو.

۲ – د سوسالیزم د اقتصادي قانون بنسټیز ماهیت څه دی؟

۱ – د عیني اقتصادي قوانینو له ډلي څخه، چې بشریت د هغه مطابق خپل د تکامل لار پیدا کوي، د هغې ټوني بنسټیز اقتصادي قوانین ځانگړې ونډه پکښې لري. دا قانون د ټولني اصلي خوځښت ورکونکی او د ټولني حاکم تولیدي ډول بیانوي.

د بېلگي په ډول، د پانگوالۍ د بنسټیز اقتصادي قانون سره سم، د تولید وسایلو د مالکینو له لوري د اضافي ارزښت خپلول دي. د پانگوالو اصلي موخه داده، چې د خپلو کارگرانو لخوا اعظمي عاید لاس ته راوړي او دا عاید بیا دوران ته ولوېږي، تر څو دوی ته لا زیاته گټه راوړي. پر دې اساس په پانگوالي نظام کي د زیار ایستونکو د اړتیاوو پوره کول د تولید موخه نه ده، بلکې د پانگي د زیاتوالي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره کار پکښې کيږي. د رانيونکو له لوري، د توکو اخيستل او استهلاک، د يو پانګوال لپاره يوازي په دې خاطر د ليواليتا وړ دي، چي د عايداتو د خپلولو او پانګي د زياتولو لپاره يې په درد خوړل کيږي.
۲ – سوسياليزم، د توليد موخه په بنسټيز ډول بدلوي او هغه د زيارايستونکو او ټولو خلګو د ورځ تر بلي زياتيدونکو اړتياوو پوره کول ګرځوي، چي د دولت له لوري ترلاسه سوي عايدات د هغوی په ګټه ويشل کيږي. فريدريش انګلز ليکلي ول، چي: «سوسياليزم د دې زمينه برابروي، تر څو د عامو توليداتو له لاري، د ټولني ټولو وګړو ته نه يوازي ورځ تر بلي ښه کيدونکي مادي شرايط برابر کړي، بلکې د هغوی جسمي او معنوي اړتياوو د پوره کيدلو لپاره د آزاد تکامل لار پرانيزي.»
ملګری و. ا. لنين هم وايي، چي په سوسياليستي ټولنه کي توليدات «د ټولني لپاره د هوسايني او ټولني د هر وګړي د آزادانه تکامل لپاره ترسره کيږي.»
۳ – د شوروي اتحاد او نورو سوسياليستي هيوادونو په اساسي قوانينو کي هم راغلي دي، چي په يادو هيوادونو کي د توليد موخه، په ښه ډول سره د انسانانو ورځ تر بلي زياتيدونکو مادي او معنوي اړتياوو پوره کول دي. دا موخه، په منطقي دول د توليد پر وسايلو د عام مالکيت څخه سرچينه اخلي.
۴ – پوښتنه کيږي، چي د توليداتو لپاره يادي سوي موخي د کومو لارو – چارو په واسطه لاس ته راځي؟ په واقعيت کي همدا پوښتنه او د هغه د ځواب محتوا د سوسياليزم بنسټيز اقتصادي قوانين تشکيلوي. دا قانون عبارت دی له: « د عامو توليداتو د اغيزمنتوب او کار د کيفيت د ښه والي سره، د انسانانو ورځ تر بلي زياتيدونکو مادي او معنوي اړتياوو په ښه ډول پوره کول، چي د ملي اقتصاد د چټکي ودي او علمي او متناسبي پلان جوړوني سره لاس ته راځي.»

۳ – د توليد پر وسايلو باندي د سوسياليستي مالکيت د شکلونو دوه ګونی والی، کوم ګډ ټکي او کوم توپيرونه لري؟

۱ – څه ډول چي مخکي مو يادونه وکړل، د سوسياليستي مناسباتو پر مهال د توليد د وسايلو مالکيت دوه شکلونه لري، چي يو عمومي دولتي مالکيت دی او بل کالخوزي – کوپراتيفي مالکيت. د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکلونو عمومي ماهیت دادی، چي تولید سوي محصولات یا په ټولي ټولني او یا د یوه کوپراتیف په زیار ایستونکو پوري اړه لري او یوه انسان ته د بل انسان د زیار ورکول ناشونی کوي.
۲ – دولتي چارواکي پر دې باندي څارنه کوي، چي د دولتي او کوپراتیفي ملکیتونو ټول خدمات د ټولني په ګټه وکارول سي. مادي نعمتونه په داسي ډول ویشل کیږي، چي د هغه یوه برخه مستقیماً د نقدي عاید په ډول او بله برخه د عامو اړتیاوو د پوره کولو لپاره ولګول سي، یعنې په هر حال کي باید ټول د خلګو په ګټه وکارول سي.
۳ – په دولتي او کوپراتیفي سکټورونو کي، ګډ سوسیالیستي اصول دي، چي هغه اصول حتمي او یوځایي کار، د تولیداتو پلان سوې وده او هر چاته د کار په اندازه ویش دی.
۴ – خو د دولتي مالکیت او کوپراتیفي مالکیت ترمنځ، د پام وړ توپیرونه هم سته، چي هغه توپیرونه، د تولیداتو د اشتراکي کولو کچي او تولیدي ځواکونو د ودي کچي دي.
۵ – د عام مالکیت اساسي شکل، دولتي مالکیت دی، چي د کارګرانو، بزګرانو او روښانفکرانو په ګډون د ټولو خلګو ګډ مالکیت جوړوي. که څه هم په دولت پوري تړلي د تولید وسایل د جلا موسساتو ترمنځ، چي خپلواکه اقتصادي واحدونه دي؛ ویشل کیږي. پر دې اساس د خلګو عمومي مالکیت د هیواد د ټولو زیار ایستونکو ګډ مالکیت دی او ټول خلګ د ټولو عامو تولیداتو خاوندان دي.
۶ – د خلګو د عمومي مالکیت مشري کونکې ونډه له دې څخه هم ښکاري، چي ټول تولید سوي مادي نعمتونه بیرته د خلګو د لګښت لپاره ځانګړي کیږي. تر ټولو لویي صنعتي، کرنیزي، رغنیزي او نوري موسسې، چي د علم او ټکنالوجی د تکامل لپاره کار کوي؛ په دولت پوري تړلي دي. دغه راز ځمکي، کانونه، سیندونه، ځنګلونه او بندونه هم د کوپراتیفونو مالکیت نه دي، بلکې د دولت انحصاري مالکیت جوړوي. په دې ترتیب سره، د ټولو عامو تولیداتو وده، د ملي عاید د کچي زیاتوالی او د خلګو د مادي او فرهنګي حالت سمون او ښه والی، د دولتي مالکیت په کار پوري تړلی دی.
۷ – کوپراتیفي مالکیت د دولتي مالکیت سره لږ توپیر لري. د تولید اړوند وسایل په اړوند کالخوز او کوپراتیف پوري اړه لري، نه په حکومت پوري. البته د کوپراتیفونو او کالخوزونو ځمکي د حکومت وي، خو په وړیا ډول کالخوزونو ته د کرني لپاره ورکول سوي وي او کالخوزونه پکښي د کرني او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالداری چاري د خپلو کارکونکو او تولید له خپلو وسایلو سره مخته وړي، چي هغه بیا په دولت اړه نه لري.

په دې مانا، چي په کوپراتیفي او کالخوزي موسساتو پوري اړوند ودانی، تاسیسات، ټراکټورونه، کمباینونه، د حاصلاتو ټولولو ماشینونه، تخنیکي وسایل، د مالداری حیوانات، کرنیز تخمونه، نیالګي، حیواني خوراکونه او نور د کرنیز تولید وسایل په حکومت یا ټولي ټولني پوري نه، یوازي په اړوند کالخوز پوري اړه لري.

۸ - کلوپونه، هوساځایونه، وړکتونونه، ماشومانو ته د شیدو ورکولو مرکزونه، مغازې او نور تاسیسات، چي د کالخوزونو په بودجې جوړ سوي دي؛ یوازي په اړوند کالخوز پوري اړه لري. هغه نقدي عایدات، چي پر دولت باندي د کالخوزي محصولاتو د خرڅولو سره لاس ته راځي؛ هم په کالخوز پوري اړه لري او خپلو غړو ته به یې ویشي.

۹ - د کالخوزونو عواید، د هغو غړو ته په نقدي او جنسي ډول ویشل کیږي او ویش یې د دولتي موسساتو په ډول، د کار د کمیت او کیفیت او د کالخوزچیانو د زیار له مخي ترسره کیږي.

۱۰ - د عمومي دولتي مالکیت او کالخوزي مالکیت ترمنځ توپیر په دې ډول دی. د یادوني وړ ده، چي د سوسیالیستي مالکیت د دوو ډولونو ترمنځ دا توپیرونه په کراري سره له منځه ځي، ځکه په کالخوزونو کي د مزد د ورکړي شرایط، دولتي موسساتو ته ورته کیږي. په همدې ډول سره، د ژوندانه د اوزارو او تفریح له حسابه، د کلیوالي زیار ایستونکو د ژوند کچه د ښار خلګو ته نژدې کیږي. ښاري کارګران چي خپل خوراکي توکي له کالخوزونو څخه لاسته راوړي؛ د کالخوزونو د اقتصاد او تخنیک ودي ته هیله من وي او د کالخوزونو کروندګر بیا چي د ښار د تخنیک او وسایلو څخه ګټه اخلي؛ د دولتي مالکیت ودي او پرمختګ ته لېواله وي.

۱۱ - په سوسیالیستي ټولني کي د مالکیت د دوه ګوني والي ترڅنګ، د بیلابیلو ټولنیزو سازمانونو مالکیت هم سته، لکه د مسلکي اتحادیو او سپورټي سازمانونو ملکیتونه، چي په هغوی پوري اړه لري. ۵

[5]- د مالکیت نور شکلونه، هم په بیلابیلو سوسیالیستي ټولنو کي سته، د بېلګي په ډول، په صنعتي تعاوني مالکیت کي، څو کسان یوه فابریکه یا شرکت جوړوي او حکومت له هغوی څخه مادي او تخنیکي ملاتړ کوي، خو د دې کار لپاره محدودیتونه دادي، چي له انسان څخه د انسان ځېښناک، استثمار او اقتصادي بې بند و باري را منځته نه کړي، په دې شرایطو کي بیا دولت د مداخلې حق لري. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – په سوسیالیستي نظام کي کوم شیان د وګړو شخصي شتمني جوړولای سي؟

تر دې ځایه پوري مو د عام مالکیت په اړه خبري وکړې، دلته به په دې اړه ورږغېږو، چي په سوسیالیستي ټولني کي په عامو وګړو پوري کوم شیان اړه درلودلای سي؟

۱ – د سوسیالیزم دوښمنانو یو مهال دا رواغ تبلیغول، چي کمونستان د خصوصي مالکیت د حق له منځه وړلو سره، پر هر څه باندي عام مالکیت رامنځته کوي. د شلمي پېړۍ د پانګوالۍ ورځپاڼو به په دې اړه لیکني کولې، چي ګواکي په روسیه کي، ټول خلګ پر سل کسیزه بسترو باندي د ګډو ښځو او نارینه وو سره یو ځای پریوځي او د ټولو خلګو توکي او لوښي ګډ دي. ساده خلګو به دا درواغ منل هم.

۲ – خو اوس ټولو ته دا درواغ مالوم دي او یو ماشوم هم پوهیږي، چي د سوسیالیزم تر مناسباتو لاندي د تولید عام وسایل، چي د نورو خلګو د ځبېښاک لامل سوي وي؛ ملي کیږي او سوسیالیستي حکومت د خلګو په ځاني شتمنیو او توکو کار نلري.

د ځاني مالکیت په اړه باید ووایو، چي تر سوسیالیستي نظام لاندي ددا مالکیت حق ساتل سوی وي او د دولت له لوري یې ساتنه کیږي. د ځاني مالکیت په لړ کي، د شخصي استهلاک او ورځنیو اړتیاوو توکي، لکه (پوښاک، فرنیچر، موټر او د کور تخنیکي وسایل او نور) او د کورني اقتصاد مرسته کونکي وسایل (تر ډېره په کلیو کي) هغه پیسې چي د کار او زیار په واسطه لاس ته راغلي او ذیرمه سوي وي او نور ډیر هغه شیان، چي د انسان د شخصي مادي او کلتوري اړتیاوو د پوره کولو لپاره پکارېږي؛ راځي.

۳ – هغه نوي کورونه، چي د دولت لخوا جوړیږي او بیا وروسته خلګو ته ویشل کیږي؛ په دولت پوري اړه لري او د هستوګنځایونو تخنیکي ترمیم او کتني هم د دولت مسئولیت دی. په شوروي اتحاد کي، د کورونو کرایې د ۱۹۲۸ کال راهیسي هیڅ توپیر نه دی کړی او د کارګرانو او مامورینو یوازي ۳٪ میاشتنۍ عاید د کورونو د اجارې لپاره جلا کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – دغه راز په کوپراتيفونو کي هم د کور جوړولو چاري رواني دي. حکومت د کوپراتيفونو ټولو غړو ته په آسانه شرايطو باندي اوږدمهاله پوروونه ورکوي او د ځمکي د اجارې پيسې هم نه ورڅخه اخلي. په کليو کي ډير کورونه شخصي دي، خو نن ورځ په کوپراتيفونو کي هم ډير عام کورونه جوړيږي او کالخوز درلودونکي اړ نه دي، چي د خپل شخصي کور لپاره لګښت وکړي.

۵ – حکومت د کوچنيو کورنيو اقتصادونو او تشبثاتو د ودي لپاره، د کليو خلګو ته د مالدارۍ، بنوالۍ او سبزيجاتو د کرلو او نورو چارو لپاره وړيا ځمکي هم ورکوي. له دغو ځمکو څخه لاسته راغلي محصولات نه يوازي خپله د کورنۍ غړي کارولای سي، بلکې هغوی دا توليدات په کليو او ښارونو کي، د دولت لخوا په ټاکلي بيو سره پلورلای هم سي.

۶ – په سوسياليستي ټولني کي، د وګړو د شخصي مالکيت سرچينه د هغوی شخصي کار دی.

د يوې شمېرني له مخي، د شوروي اتحاد د خلګو واقعي عوايد د هرو پنځلسو کلونو وروسته دوه برابره سوي دي. خلګ د دغو عوايدو ډيره برخه، په اوږد مهال کي، کاريدونکو توکو لکه موبل، فرنيچر، تلويزيون، يخچال، موټر، کښتۍ، غالۍ او خپلو شخصي کورونو په رانيولو باندي لګوي.

۷ – د وګړو شخصي مالکيت او د هغه د ميراث حق په سوسياليستي ټولني کي، د دولت لخوا ساتل کيږي. سوسياليستي ټولنه هڅه کوي، تر څو په وګړو پوري شخصي تړلي توکي، د ټولني د نورو غړو د زيان سبب ونه ګرځي او د لوی خصوصي مالکيت حرص رامنځته نه کړي.

۸ – د عامو توليداتو او عامو ملکيتونو له ودي سره، د وګړو شخصي مالکيت هم ډيريږي او د ټولني د هر وګړي د هوسايني کچه پورته کيږي. په عام مالکيت پوري، د شخصي مالکيت دا ډول تړلتيا، دا شونې کوي، چي عامي او شخصي ګټي يو له بل سره همغږې سي او هر څوک د عامي شتمنۍ له زياتوالي سره لېواله وي.[6]

---

[6]ـ د کلاسيکي پانګوالۍ اقتصاد پوهان، لکه آدام سميټ، په دې عقيده ول، چي په ټولنه کي د يوه چا د ملکيتونو او شتمنۍ له زياتېدلو سره، د ټولني نورو وګړو ته هم ګټه رسيږي، خو د معاصري پانګوالۍ له ودي سره ددا باور ناسم والی ثابت سو او د ننني ټولني عيني واقعيتونه ښيي، چي د يوه وګړي د پانګي او شتمنۍ د ډيريدلو لپاره د نورو وګړو د کاري محصول لوټلو او اخيستني ته اړتيا ده او د دغي اړتيا له مخي، پانګوالي ټولنه، د «فرد» او «ټولني» ترمنځ د جګړې ډګر ګرځي. هماغسي چي توماس هابز ويلي وه، په پانګوالي ټولني کي، د ټولو پر وړاندي د ټولو جګړه روانه وي. خو سوسياليزم نه «فرد» د «ټولني» او نه «ټولنه» د «فرد» لپاره زيانمنه کوي، بلکې داسي عيني شرايط رامنځته کوي، چي د فرد او ټولني د ګټي ټکر له منځه پکښې ولاړ سي او د يوه تکامل د بل د زيان لامل نه سي. د فرد او ټولني د ګټي د جوړجاړي لپاره، د کلاسيکي پانګوالۍ د اقتصاد پوهانو، په ځانګړي ډول د آدام

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – ولي د سوسیالیستي اقتصاد پلان سوې وده شونې ده؟

۱ – هر څوک د راتلونکي لپاره خپل عواید او لګښتونه سنجوي. کورنۍ درلودونکی کس اړ دی، چي په خپل پلان کي، د کورنۍ د نورو غړو اړتیاوي هم په نظر کي ونیسي او خپل پلانونه ورسره همغږي کړي. حتی د یوې کورنۍ په چوکاټ کي هم د بودجې لپاره پلان جوړونه کله – کله ستونزمنه وي.
نو څه ډول کولای سو، د یوه لوی دولت په کچه د راتلونکي عواید او لګښتونه وسنجوو، په داسي حال کي چي په هغه هیواد کي له شخصي دوکانونو څخه نیولې، تر لویو شرکتونو پوري ملیونونه اقتصادي واحدونه وي؟ ښکاره خبره ده، چي د دوی ټولو دقیقه سنجونه ناشونې ده. د پانګوالي نظام تر حاکمیت لاندي، زرګونه اقتصادي واحدونه یو د بل پر وړاندي فعالیت کوي، د تولیداتو ترمنځ ګډوډی وي او پانګوال په یو ناپایه سیالۍ کي سره ښکېل وي.
۲ – د سوسیالیستي ټولني وضعیت، د پانګوالي ټولني په نسبت ډېر توپیر کوي. ځکه په دې ټولنه کي ټول صنعتي او کرنیز موسسات او د خلګو عام ملکیت سره یو ځای وي. په دې ځای کي د پلان سوي اقتصادي ودي اړتیا او شونتیا سته. د تولید وسایل یو مالک لري، چي هغه دولت دی، دولت د تولیداتو د ودي لوری ټاکي او د هغه د ګټو څخه کاراخیستل، د ټولو خلګو لپاره شونی کوي.
۳ – د یوه هیواد د اقتصاد لپاره د پنځه کلن پلان جوړول ډېره سخته دنده ده، خو د دې کار لپاره لسګونه علمي او اقتصادي موسسې او اداري لګیا وي. دا شونتیا وي نه سو سنجولای، چي په صنعتي موسساتو کي به خامخا کوم نوښت راځي، یا به د کرنیزو محصولاتو لپاره اقلیمي شرایط څه ډول وي، یا به نړیوال وضعیت پر کوم لوري روان وي؟ ځیني داسي پېښي، چي تېښتي ورڅخه نه وي، ناغوښتل سوي پایلي منځته راوړي، خو دا پیښې تصادفي او موقتي وي.
۴ – د کالخوزونو او صنعتي موسساتو ترمنځ راکړه – ورکړه په توکو – نقدو پیسو سره ده. سوسیالیزم د توکو د مناسباتو لمن تنګوي. د بېلګي په ډول، په سوسیالیستي ټولني کي ځمکي، صنعتي موسسې،

سمیټ هیله یوازي په سوسیالیستي ټولني کي پوره کېدلای سي. دا چي څه ډول، د فرد او ټولني ګټي په جوړجاړي کي سره راځي؛ د کتاب په همدغه پاراګراف کي یې عیني میکانیزم تر ټولو ښه تشریح سوی دی. په دې اړه، د لا زیاتو معلوماتو لپاره ولولئ: «د انقلابي انسان خبره» (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودانی، کرنیز فارمونه او نور رانیولای او خرڅېدلای نه سي. په سوسیالیستي ټولنه کي توکي د «استهلاکي ارزښت»[۷] له مخي منځته راځي او ګټه ورڅخه اخیستل کیږي.

۵ – د استهلاکي ارزښتونو په ډول د توکو په مبادله کي، د توکو بل اړخ، چي ارزښت دی، ځرګندېږي. د توکي ارزښت، د عام کار ترسره سوی لګښت په ځان کي نغاړلی وي. توکي، د استهلاکي ارزښتونو له مخي، یو له بل سره کیفي توپیرونه لري، خو د ارزښتونو له حسابه بیا یو ډول دي، ځکه د پیسو په وسیله اندازه او یو له بل سره پرتله کیږي.

۶ – توکي، د استهلاکي ارزښت په توګه، د استهلاک لپاره دي، خو د ارزښت په توګه بیا خرڅلاو ته ځانګړي سوي وي. د توکو دا دوه اړخیز ماهیت، د رانیونکي او خرڅونکي ترمنځ د ګټو د ټکر رامنځته کیدلو لامل کیږي. خرڅونکی د توکي مبادلوي ارزښت او رانیونکی د هغه استهلاکي ارزښت په پام کي نیسي. په دې ځای کي، په سوسیالیستي او پانګوالي ټولني کي د توکو اړوند جلا - جلا چلند کیږي.

۷ – سوسیالیستي ټولنه، یوازي د توکي ارزښت (چي پانګوال ورته لېواله دي) ته نه بلکې، د هغه استهلاکي ارزښت ته، چي د انسان د بیلابیلو اړتیاوو د پوره کولو وس ولري؛ لېواله ده.

خو د توکي ارزښت هم د سوسیالیستي ټولني لپاره اړین دی، ځکه د هغه له مخي د انسان کار ارزول کیږي او د هغه د تولید لپاره د اړین ټولنیز کار کچه ښیي. پر دې اساس نو په سوسیالیستي ټولني کي، د پانګوالي ټولني برعکس، د توکي دوه اړخونه (یعنې د هغه مبادلوي ارزښت او استهلاکي ارزښت دواړه) یو د بل پر وړاندي نه سره درېږي، بلکې یوې واحدي موخي ته، چي هغه د زیار ایستونکو او ټولني د ټولو وګړو د اړتیاوو پوره کول دي؛ خدمت کوي.

---

[۷] - استهلاکي ارزښت، د توکو مصرفي او لګښتیز ارزښت ته وایي. د استهلاکي ارزښت له مخي عرضه کیدل، په دې مانا چي تولیدات نه د مبادلې او هغه څخه پیدا کېدونکي ګټې – وټې په موخه، بلکې د ټولني د اړتیاوو د پوره کولو لپاره وړاندي کیږي. په دې اړه لا زیات توضیحات د سیاسي اقتصاد علم په نورو کتابونو کي سته. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ – د علم او ټکنالوجۍ د پرمختګ له اغېزو سره، د کارکونکو په ځانګړتیاوو کې کوم بدلونونه راځي؟

په دې مطلب باندې پوهېدل ځکه اړین دي، چې پوه سو، په ټولنه کې د عامو تولیداتو د کارکونکو د ورتیاوو د کچې لوړېدل څه ونډه لري؟

۱ – موږ د کتاب په پیل کې یادونه کړې وه، چې د هر ټولنیز نظام تولیدي ځواکونه دوې اړینې برخې لري، چې وګړي او د تولید وسایل یعنې د کار اوزار دي، چې هغه توکي یا خلګ خپلوي او یا یې مزدوران وي.

په سوسیالیستي نظام کې وګړي هم د تولید د وسایلو مالکین دي او هم یې کارکونکي.

۲ – څه ډول، چې تاسي خپله پوهیږئ، د تولیدي ځواکونو وده د دوه ګونو عناصرو د ودې په واسطه ټاکل کیږي. د بېلګې په ډول، ټولنه کولای سي، د بریښنایي لوکوموټیفونو او اکسکواټرونو چلونکي په دې شرط وروزي او له هغوی څخه په سم ډول ګټه واخلي، چې په هیواد کې یې د بریښنایي اورګاډي کرښې، بریښنایي لوکوموټیفونه او اکسکواټرونه وي. دا خبره د نورو توکو او وسایلو په اړه هم کره ده. هرکله چې اړوند تخنیک په لاس کې نه وي؛ تر ټولو تکړه کادرونه، د باالقوه تولیدي ځواکونو په ډول بیکاره پاته کیږي.

۳ – د دوی ترمنځ سرچپه تړاو هم سته. د بېلګې په ډول د یو نوي ماشین رامنځته کیدل، د روزل سویو کارکونکو شتون غواړي تر څو وکولای سي، هغه ماشین په اغیزناکه ډول وکاروي. نوي تخنیکي وسایل، د روزل سویو کادرونو پرته بېکاره توکي دي. څه ډول چې وینو، تخنیک او بشري ځواکونه یو له بل سره نه شلېدونکي اړیکي لري. د هیواد د تولیدي ځواکونو د ودې کچه، نه د پرمختللي عناصرو له مخې، بلکې د وروسته پاته عناصرو له مخې ټاکل کیږي، چې کومو وروسته پاته عناصرو د بلې برخې وده کراره کړې ده او د ټولو تولیدي ځواکونو د ودې پر وړاندې یې خنډ جوړ کړی دی.

۴ – تخنیکي پرمختګ، په بشري ځواکونو کې د ژورو بدلونونو د راتللو پرته نه سي راتللای. د نویو موسساتو جوړول، د زړو ماشینونو پر ځای د نویو ماشینونو ځای پر ځای کول او د نویو صنعتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګو رامنځته کول، د نویو او ښو تخصصاتو او وړتیاوو درلودونکي کارکونکي غواړي او پخواني کارونه له منځه وړي. د علم او ټکنالوجۍ د ودي په شرایطو کي، هر کار کونکی نه یوازي دا چي باید خپلي وړتیاوي زیاتي کړي، بلکې د زړي حرفې او دندي له منځه تلو سره نوې دنده هم ونیولای سي. د بېلګي په ډول، که په یوې خاصي صنعتي ځانګي کي ماشینونه په هرو ۷ – ۱۰ کلونو کي نوي کیږي؛ نو یو کارګر باید په ۳۰ کلونو کار کي، درې یا څلور ځله بیا وروزل سي.

۵ – د تخنیکي پرمختګونو تر اغیزې لاندي، د انجینرانو او تخنیککارانو کلتوري کچه هم لوړه ځي او د کارګرانو په منځ کي، د منځنیو زده کړو درلودونکي کچي خلګ هم زیاتیږي. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کي، په ۱۹۸۰ کال کي، د کارپوهو کارګرانو شمېر د ټول هیواد د کارګرانو نیمایي ته رسیدی، په داسي حال کي، چي په ۱۹۲۵ کال کي دا کچه د هرو شپږو کارګرانو څخه یو کارګر ته رسیدل.

۶ – د کارګرانو د بیلابیلو برخو ترمنځ د کار تناسب هم بدلیږي. د ماشیني کارګرانو کچه او سلنه وده کوي او درانه لاسي کارونه کمیږي، خو لاسي کار په یوه پلا هم له منځه نه ځي. دا مهال داسي کارګران زیات پکاریږي، چي ښه تخنیکي پوهه ولري.

۷ – د ملي اقتصاد بیلابیلي ځانګي په یو شان ډول وده نه کوي. درانه صنایع، چي نوري ټولي برخي د هغه پر اساس وده کوي؛ باید په ډیري چټکۍ سره وده وکړي او د درانو صنایعو په منځ کي، د کیمیاوي صنایعو، بریښنایي انرژۍ او ماشین جوړوني برخي ډیري اړیني دي. د دې کار لپاره تکړه او وړ کارکونکي پکار دي.

۸ – د بشري ځواکونو د ځانګو په بدلونونو کي، د هغو خلګو مطلق او نسبي شمېر کموالی، چي په کرنه کي کار کوي؛ ډېر اړین دي. د تخنیک پرمختګ، چي د کرنیز کار مولدیت ډېر چټکوي؛ په کرني او مالدارۍ کي، د کارکونکو د شمېر د کموالي او د ملي اقتصاد په نورو ځانګو کي د هغوی د بوختیا لامل ګرځي. د بېلګي په ډول، د کرني او ځنګل ساتني کارکونکي، چي په ۱۹۴۰ کال کي یې د شوروي اتحاد ۵۴٪ کارکونکي جوړول، په ۱۹۸۱ کي یې شمېر ٪۲۰ ته کښته سو.

۹ – د سوسیالیزم د ودانۍ په جوړولو کي له پرمختګونو سره، د هغو کسانو شمېر چي په خدماتي کارونو باندي لګیا وي؛ زیاتیږي. د زیار ایستونکو د کلتوري او تخنیکي کچي لوړول، عامه روغتیا، د علومو چټکه وده، فرهنګ، هنرونه او د ژوندانه د هوساینې لپاره د نورو خدماتو برخي نوي او لا زیات

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارکونکي غواړي. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کي، د هغو کسانو شمېر چي په ۱۹۴۰ کي يې د مادي توليداتو په څانګو کي کار کوئ؛ ٪۸۷ وو، خو دا شمېر په ۱۹۸۱ کي ٪۷۳ ته را کښته سو، په داسي حال کي چي د توليداتو په برخه کي د کارکونکو شمېر څو برابره زيات سوی هم دی.

۸ -ټوله ائيز عام محصول له څه شي څخه جوړ دی او څه ډول منځته راځي؟

۱ - د توليداتو په بهير کي، داسي محصولات منځته راځي، چي د ټولني اړتياوي پوره کوي. له هغه ځايه چي مادي او معنوي نعمتونه په دوامداره ډول لګول کيږي؛ د هغوی توليد هم بايد په نه درېدونکي توګه دوام وکړي او بيا - بيا توليد سي.
۲ - ټوله ائيز عام محصول، په يوې ټاکلي مودي کي د توليداتو کچه ده. دا محصول د مادي توليداتو په ساحه کي، تر ډېره په عامو موسساتو (دولتي او کوپراتيفي) کي رامنځته کيږي. ددا محصول ځيني برخي په کوچنيو کورني اقتصادونو کي هم توليد کيږي. د مادي توليداتو په برخه کي، صنايع، کرنه، ځنګل ساتنه، وداني، مادي - تخنيکي تدارکات، باروړونکی ټرانسپورټ، اړيکي او ډېري نوري برخي راځي.
۳ - په خدماتي برخو (د عامي روغتيا بنسټونه، ښوونه او روزنه او کلتوري چوپړونه) کي عام محصول نه توليد کيږي. د خدماتي برخو لپاره دولتي لګښتونه، په مادي توليد کي د رامنځته سوي ګټي - وټي څخه جلا او ځانګړي کيږي. د خدماتي برخي کارکونکي، که څه هم په مستقيم ډول په توليد کي برخه نه اخلي، خو د ټولنيزي هوسايني د کچي په لوړولو کي کار کوي او د هوسايني د کچي لوړېدل خپله د عام ټولنيز توليد برخه ښه کولای سي. له دې اړخه، ټولنه د ملي اقتصاد د ټولو برخو ودي ته اړتيا لري، خو د مادي توليداتو برخه تر ټولو اړينه ده.
۴ - د توليداتو وده او د زيار ايستونکو خلګو د مادي هوسايني د کچي لوړېدل تر ډېره پوري د عامو محصولاتو په زياتوالي پوري تړلې ده. نه يوازي د هغه ډېروالی، بلکې د هغه د جوړښت تکامل د ډېر اهميت وړ دی، ځکه هر مهال چي ښه جوړښت ولري، په پراخه کچه د اړتياوو پوره کول شوني کيږي. د عامو محصولاتو په ترکيب کي، د توليد وسايل او استهلاکي توکي راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – د تولید وسایل عام ملکیت او شتمني ده. دا وسایل لکه (ټراکټورونه، سیستمونه، کمباینونه...) د تولیداتو په ساحه کي پاتیږي او د انسان د لاس په واسطه، د ټولني د غړو د اړتیاوو د پوره کولو لپاره پر کار لویږي. استهلاکي توکي (لکه پوښاک، خوراکي توکي او نور) د تولیداتو له ساحې څخه وځي او د شخصي استهلاک برخه ګرځي او د زیار ایستونکو د مادي او فرهنګي ژوندانه د کچي د لوړولو په چوپړ کي وي.

٦ – د ټوله ائیز عام محصول هغه برخه، چي د تولید له وسایلو څخه جوړه ده، د اقتصاد په علم کي لومړنی سکټور یا لومړنۍ برخه ورته وایي او د عام محصول هغه برخه، چي په استهلاکي توکو کي رامنځته کیږي، دوهمي سکټور، یا دوهمه برخه نومیږي. ټول عام تولیدات هم دا دوو برخو ته ځانګړي کیږي، څه ډول چي د هغه اوله برخه د عام تولید وسایل او دوهمه برخه یې بیا د شخصي استهلاک یا ډله ائیز استهلاک (د کورونو، ښوونځیو، تیاترونو، کتابتونونو، کلوپونو، سټډیومونو او نورو) توکي تولیدوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ - شکل

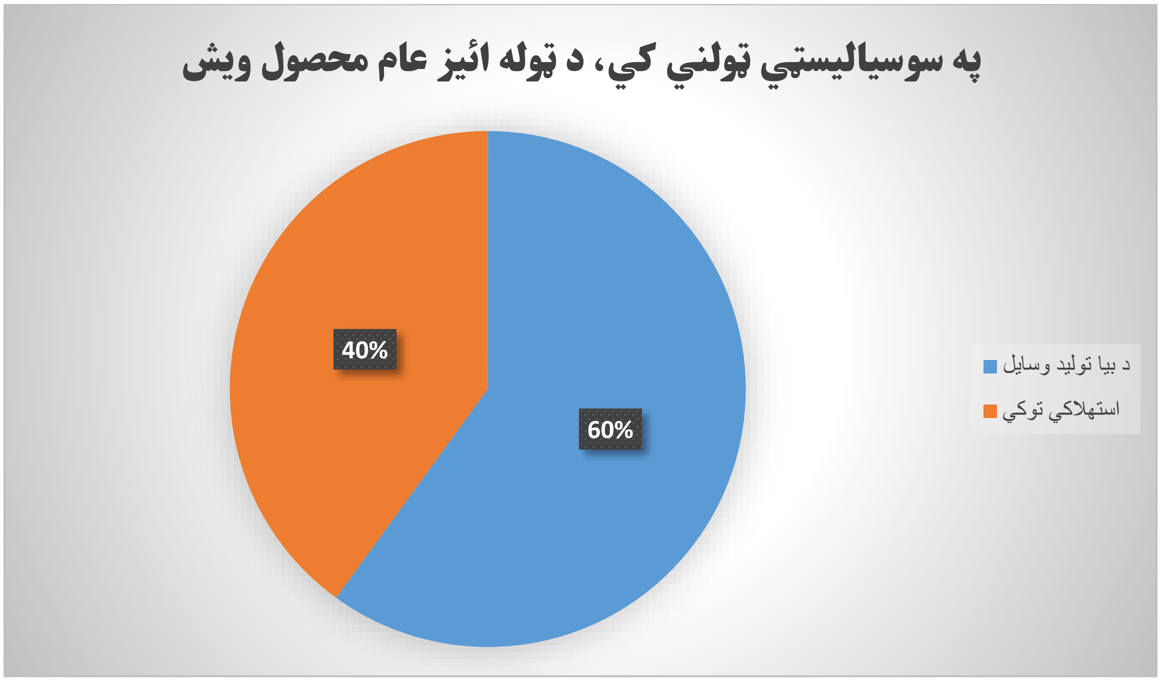

۷ – لکه څرنگه چي په سوسیالیستي نظام کي، د توکو – پیسو مناسبات بیاهم ساتل کیږي؛ ټوله ائیز محصول باید یوازي د هغه د ظاهري او طبیعي شکل له مخي نه، بلکي د هغه د ارزښت له اړخه هم وارزول سي. دا چاره د دې لامل کیږي، چي اقتصادي چارواکي د محصول ټولي برخي د نقدي واحد په ډول څان ته معلوم کړي. عام محصولات، چي هر مهال د دې لیدلوري له مخي وارزول سي، د ټولو مادي تولیداتو او محصولاتو ټوله ائیز نقدي ارقام او شمیرې په لاس راکوي. دا محصول درې برخي په څان کي رانغاړي. اوله برخه یې، د جبران برخه ده. دا برخه د تولید د وسایلو د استهلاک له مخي حسابیږي، چي د کار په بهیر کي تولید کېدونکي محصول ته ځي، خو ټوله ائیز عام محصول بیا هغه ارزښت په بر کي نیسي، چي په یوهب ټاکل سوې موده کي، د انساني کار په وسیله رامنځته سوې وي. دا ارزښت، په خپل نوبت سره، په دوو برخو باندي ویشل کیږي. دا برخي عبارت دي له، د استهلاک حساب (چي د اړین محصول ارزښت ښیي او د عامو څانگو کارکونکي د دغه ارزښت له مخي خپل معاش اخلي) او د ذیرمي حساب (چي د تولیداتو د ودي اضافي او کارآمده محصول جوړوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ – باید یادونه وکړو، چي ټوله ائیز عام محصول نه سو کولای عمومي عاید وشمېرو، ځکه هغه د تولید لګول سوي وسایل حسابوي، چي په تېره زمانه کي رامنځته سوي دي. د عام محصول د ارزښت دا برخه، په لومړي او دوهمه برخه کي د استهلاک سویو تولیدي وسایلو بیا ځایولو ته لېږل کیږي. د عام محصول دا برخه، د جبران برخه جوړوي. د ټوله ائیز محصول پاته برخه، چي نوی لګول سوی کار ښیي؛ د ټولني ملي عاید جوړوي.

۹ – که په پانګوالي اقتصاد کي د ملي محصول یوازي یوه برخه زیار ایستونکو ته ورکول کیږي، خو په سوسیالیستي نظام کي د ملي محصول او ملي عاید ټوله برخه په زیار ایستونکو پوري اړه لري.

۹ – د پانګونو اغیزمنتوب په څه کي دی؟

۱ – د پانګوني اقتصادي اغیزمنتوب په دې کي دی، چي د تولیداتو او عام استهلاک کچه په ثابت او چټک ډول سره وده وکړي. د نوي تخنیک رامنځته کول هغه مهال ګټور دي، چي د کار مولدیت زیات کړي او د کار او پیسو له ډیر کم لګښت سره، د مادي نعمتونو تولید زیات کړي. د ټولي پانګوني په نسبت، په یوې موسسې یا یوې څانګي کي، د خالص عاید زیاتوالی د تولید اقتصادي اغیزمنتوب ښیي. هر څومره چي د یوې موسسې د خالص عاید کچه زیاته وي او پانګوني ته یې اړتیا لږ وي؛ هماغومره یې اقتصادي اغیزمنتوب زیات دی.

۲ – د پانګوني اقتصادي اغیزمنتوب، په عمل کي د تر ټولو ګټوري –اقتصادي لاري ټاکل دي. په دې شرط چي د تولیداتو حجم ثابت وي؛ مناسبه پانګونه ښه ده، خو لږه پانګونه شاید په راتلونکي کي ډیر جاري لګښتونه وغواړي. د بېلګي په ډول، د اوبو برېښنا د یوې فابریکي د جوړولو لپاره، نسبت د حرارتي بریښنا یوې فابریکې ته، زیاته پانګونه غواړي، په داسي حال کي چي د حرارتي بریښنا جاري لګښتونه بیا زیات دي. په دې ځای کي د پانګوني نسبي اغیزمنتوب ټاکل کیږي.

۳ – د تخنیک او ماشینري وده اړینه ده. په پانګوالي نظام کي، د ماشین څخه ګټه اخیستنه یوازي هغه مهال ګټوره ده، چي پانګوالو ته ډیره ګټه راوړي، خو په سوسیالیستي ټولني کي، له ماشین څخه ګټه اخیستنه پراخه ده. په دې ځای کي ماشینونه، په ټولو هغو ځایونو کي چي د انسان د کار د کموالي او سپکوالي سره مرسته کوي؛ کارول کیږي. ترڅنګ یې په سوسیالیزم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي ټولنيز عوامل هم اړين دي. د بېلګي په ډول، په سوسياليستي ټولني کي ماشين يوازي د کار او وخت د سپما لپاره نه، بلکې له درنو کارونو څخه د انسانانو د خلاصون لپاره هم کارېږي.

۱۰ – ملي عايد څه ډول ويشل کيږي؟

د بحث له پيل وړاندي بايد په دې پوه سو، چي ملي عايد د ملي اقتصاد له کومو څانګو څخه توليديږي؟ په دې ځای کي به د شوروي اتحاد د ملي عايد برخي وښيو.

۴ - شکل

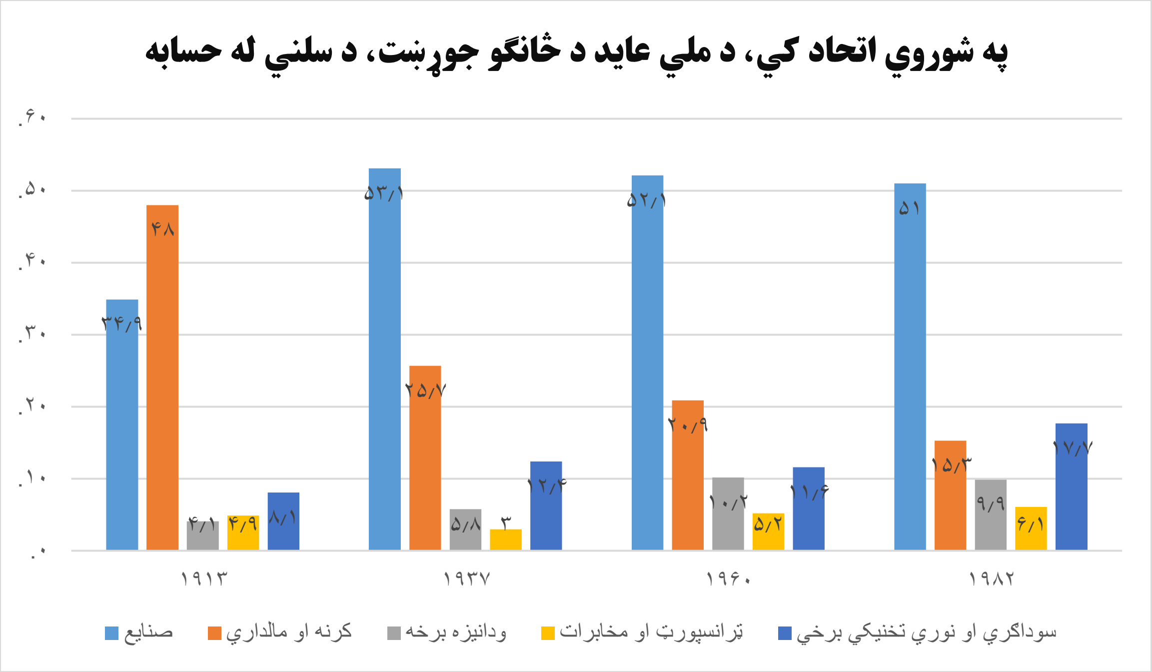

له پورته شکل څخه معلومېږي، چي د سوسياليستي نظام د واکمنی سره په ملي عايد کي د پام وړ اندازه زياتوالی او بدلون راغلی دی.

۱ – په ۱۹۱۳ کال کي، کارګرانو، بزګرانو او مامورينو د هيواد ۵۳٪ ملي عايد لاس ته راوړی، په داسي حال کي چي پانګوالو، ځمکوالو او نورو ځبيښاکګرو طبقاتو بيا، چي د ټولو اوسيدونکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږمه سلنه برخه يې جوړول؛ د ټول ملي عايد ۴۷٪ اخيستل. د ۱۹۱۷ کال د سوسياليستي انقلاب څخه وروسته، د عايداتو هغه برخه، چې د نورو له ځينبناک څخه لاس ته راتلل؛ ډيره کمه سول، خو په ۱۹۲۸ او ۱۹۲۷ کلونو کي لا هم ۸٪ ملي عايد د ځبېښاکګرو لاس ته ورتلی، خو د ۱۹۳۰ کلونو له پيل سره، ملي عايد ټول په زيار ايستونکو پوري اړوند سو.

۲ – د ملي اقتصاد د پلان سوي ودي له کبله، ملي عايد هم ډيره وده کوي. د بېلګي په ډول، په ۱۹۸۲ کال کي، په شوروي اتحاد کي لاس ته راغلی ملي عايد ۵۲۳,۴ مليارده روبله وو، چي د ۱۹۴۰ کال په پرتله ۱۵,۲ برابره زيات وو، خو پوښتنه داده، چي دا دومره زيات شمېر عايد څه ډول ويشل کيږي؟

۳ – د ملي عايد ويش پر دوه ډوله ده، يعنې لومړنی ويش او بيا ويش. په لومړني ويش کي، حکومت، دولتي او کوپراتيفي موسسې او د ټولني ټول غړي چي د مادي توليداتو په برخه کي کار کوي؛ برخه اخلي. پر دې بنسټ ملي عايد پر درو برخو ويشل کيږي: ۱) د حکومت او حکومتي موسساتو عايد ۲) د کوپراتيفي موسساتو عايد ۳) د مادي توليد د کارکونکو شخصي عايد.

خو د ملي عايد ويش دلته پای ته نه رسيږي، بلکې ياد عوايد بياځلي هم ويشل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ - شکل

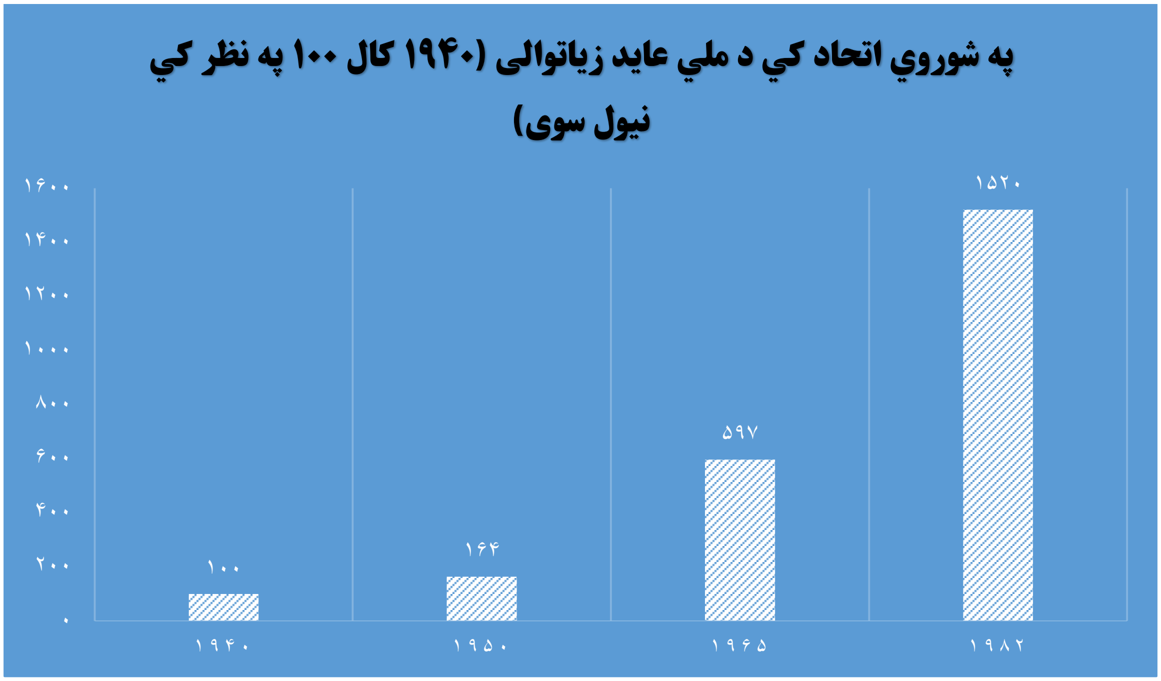

۴ – ملي عايد د دولتي بودجې، خدماتو د کچي او په پای کي، د ټولنيزو سازمانونو لخوا بياځلي ويشل کيږي. علت يې دادی، چي د ملي عايد د ويش په اول پړاو کي، د ټولني هغه غړي، چي له مادي توليداتو څخه بهر کار کوي، لکه د ټولنيزو سازمانونو کارکونکي، دولتي کارکونکي، د خدماتو څانګې، د وسله والو ځواکونو غړي، تقاعد سوي کارکونکي، محصلين او نور هغه زده کونکي، چي معاش اخلي په لومړني ويش کي برخه نه لري.

۵ – د خدماتي برخو کارکونکي، د خپل ملي عايد برخه د دولتي بودجې يا ټولنيزو سازمانونو له حساب څخه، يعني د عايد د بيا ويش له بهير څخه اخلي.

٦ – لکه مخکي چي مو يادونه وکړل، د عايد يوه زياته برخه، د هغو ضايعاتو د جبران لپاره، چي د توکو په توليد، انتقال او ساتني باندي لګيږي؛ حواله کيږي. پر دې بنسټ، عمومي لاسته راغلی عايد، د استهلاک او ذيرمي د لګښتونو څخه د وتلو پيسو له مخي محاسبه کيږي.

۷ – په سوسياليستي ټولني کي، ډير خدمات په وړيا ډول د عامي څانګړي سوي بودجې لخوا وړاندي کيږي، لکه وړيا زده کړي او روغتيايي خدمات او د کتابتونونو، تفريح ځايونو او نورو څخه وړيا ګټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستنه. هغه پیسې، چې د خدماتي چوپړونو څخه لاسته راځي؛ یوه برخه یې د کارکونکو معاشونو او بله برخه یې د خدماتي سازمانونو په ګټي او دولتي فنډونو پوري تړاو پیدا کوي.

٦ - شکل

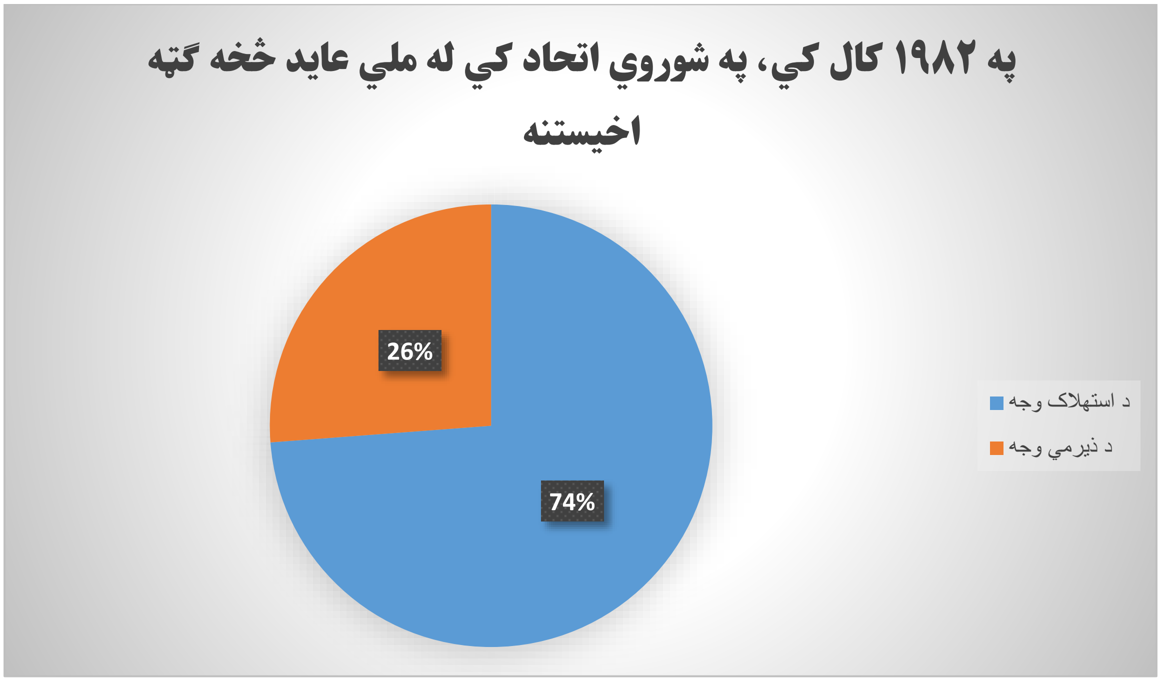

۸ – د پلان له مخې، د ملي عاید لومړنی او دوهمي ویش، د ذیرمي او استهلاک د وجي ترمنځ د تناسب له مخې تنظیم کیږي. سوسیالیستي ټولنه ټول ملي عاید د استهلاک حساب ته نه استوي، بلکې د هغه ډیره برخه د استهلاک وجي ته لیږي. پاته شتمنی، د خلګو د اړتیاوو د پوره کولو لپاره د تولیداتو د ودي او پراختیا لپاره لګیږي. پر دې بنسټ، د شوروي اتحاد د ملي عاید ۷۵٪ د استهلاک او ۲۵٪ نور د ذیرمي لپاره کارول کیږي. تجربو شودلې ده، چې دا ډول تناسب رامنځ ته کول، د خلګو د مادي هوساینې د کچې د لوړوالي او تولیداتو د ودي لامل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

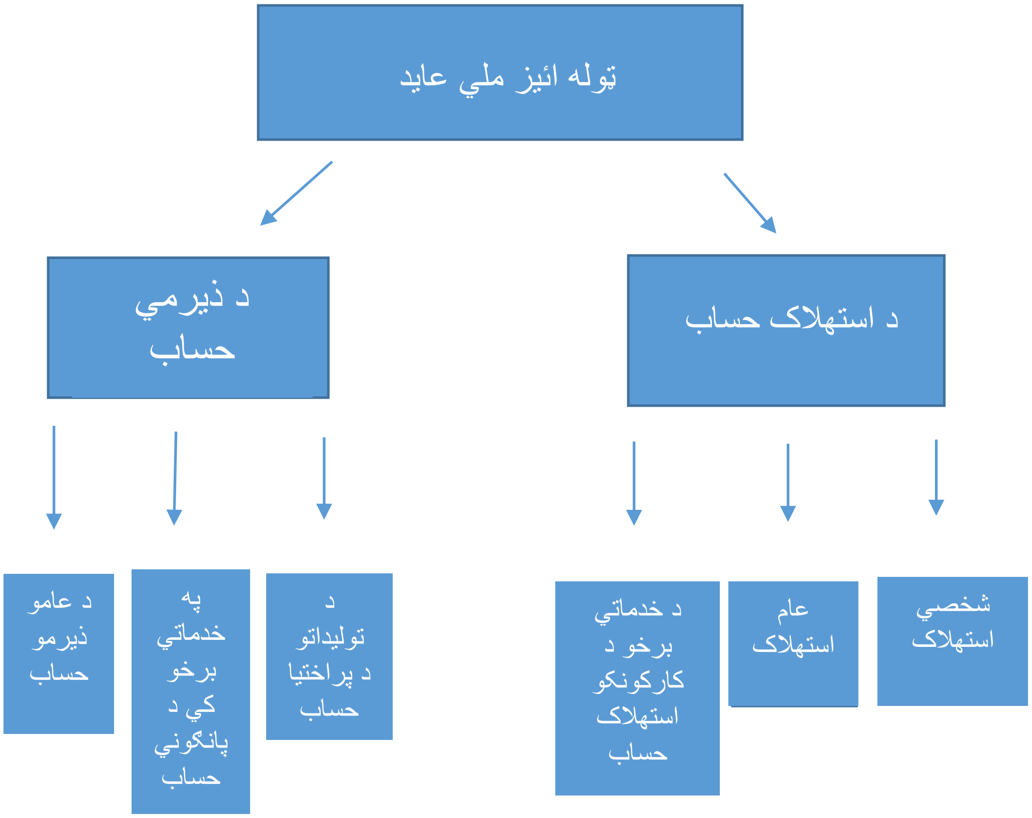

۹ –له ذيرمي څخه موخه، د توليداتو د بهير، يا نورو نااټکل سويو پېښو رامنځته کيدلو پر مهال د زيار ايستونکو خلګو د اړتياوو د پوره کولو لپاره د امکاناتو شتون دی. سوسياليستي ټولنه، د بشري ټولنيز ژوندانه ټولي خواوي په پام کي نيسي.

۱۱ – د کار له مخي ويش په څه مانا دی؟

۱ - څه ډول چي پوهيږئ، په سوسياليستي نظام کي مادي او کلتوري نعمتونه د ټولني د غړو ترمنځ، د هغوی د کار له مخي ويشل کيږي؟ د توليدي ځواکونو د ودي اوسنۍ کچه نه سي کولای، دومره زيات مادي او معنوي نعمتونه توليد کړي، چي د اړتيا وړ ويش ته ورسيږي. د دې سربېره، د پېچلي او اسانه کار، درونډ او سپک کار او لاسي او ماشيني کار ترمنځ ډېر توپيرونه هم سته. د خلګو پوهه هم هغه کچي ته نه ده رسيدلي، تر څو مادي نعمتونه د دوی د اړتيا له مخي ورته وويشل سي. پر دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اساس، ټولنه باید پرته له دې، چې د کار د کچې او د استهلاک معیار په پام کې ونیسي؛ مادي او معنوي نعمتونه د لګول سوي کار له مخې وویشي. یا په بله مانا، د هغه محصولاتو شمېر، چې یو کارکونکي ته د هغه د شخصي استهلاک لپاره ورکول کېږي؛ په سیده ډول سره له هغې ونډې سره تړلې ده، چې د عامو تولیداتو څخه یې د خپل کار او زحمت له مخې اخیستي دي.

۲ – سوسیالیزم د تولیداتو د ودې اغیزناکي انګیزې منځ ته راوړي او د مادي انګیزې ترڅنګ یې اخلاقي انګېزه هم ټولو ته ورپېژندلې ده، خو اخلاقي انګېزه بسنه نه کوي او د کارکونکو مادي انګیزې په پام کې نیول هم ډیر اړین دي.

د کار له مخې ویش، ټول خلګ په عام تولید کې، د برخې اخیستلو لپاره هڅوي.

۳ – په سوسیالیستي ټولني کې د ویش قانون له مخې: الف) د مساوي کار په ترڅ کې باید د هر ډول، جنسي، قومي او نورو توپیرونو پرته مساوي مزد ورکول سي. ب) پېچلو او درنو کارونو ته، د سپکو او اسانه کارونو په نسبت ډیر مزد ورکول سي.

۴ – ځیني داسي وایي، چې د کار له مخې ویش ټولنیزه نابرابري رامنځته کوي او د مخنیوي لپاره یې باید ټولو ته مساوي مزد ورکول سي. اوس به وګورو، چې آیا دا حللاره معقوله ده؟ مساوي ویش نه یوازي دا چې عادلانه نه دی، بلکې ټولني ته زیان هم لري. دا ډول ویش، د سوسیالیزم د دندي، چې هغه د زیار ایستوکو د هوسایني د کچې لوړوالی دی؛ سره په ټکر کې دی، ځکه د تولیداتو د کرار والي لامل ګرځي.

۵ – د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو پر مهال، ځیني هیوادونو هڅه کړې وه، چې ویش نه د کار له مخې، بلکې د کورنیو د غړو د شمېر له مخې ترسره سي. تجربو وښودل، چې د کار له مخې د ویش نه ترسره کول، تولیداتو ته زیان رسوي. مساوي او ورته مزد ورکول، د کارکونکو د کار او مولدیت سره مرسته نه کوي، بلکې د دوی انګیزه له منځه وړي، نوښتونه لړوي، د کار سره لیوالتیا کموي او له کار څخه تښتېدونکو لټانو او خواریکښو دواړو ته یو ډول عاید ورکوي.

۶ – په استهلاک کې رامنځته سوې نابرابري د وخت په تېریدو سره له منځه ځي. لومړی، د تولیداتو د ودې او زیار ایستونکو د فرهنګي کچې د لوړیدلو او ذهني او جسمي کار ترمنځ د توپیرونو د کمولو سره دا چاره آسانه کیږي. دا چاره د دوی مزدونو ترمنځ د سته توپیر د کموالي او عمومي معاشونو د لوړوالي لامل ګرځي. دوهم، دا د عام استهلاکي حساب له زیاتوالي سره، د استهلاکي نعمتونو د کچې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړېدل د دې لامل کيږي، چي په عوايدو کي نسبي يو شان والی راسي. **مارکسيزم – لنينزم برابري، د ټولو يو شان شخصي اړتياوي او د ټولو يو شان جسمي او ذهني استعداد ورته والی نه بولي، بلکې برابري د توليد د وسايلو پر وړاندي د ټولو خلگو د حقوقو مساوي والي، د ځبېښاک له منځه وړل، د خپل استعداد سره سم، هر چاته د دندي ترسره کولو حق ورکول او د کار په نظر کي نيولو سره د مزد لاسته راوړل برابري بولي.** [٨]

١٢ – د کاري ورځي اوږدوالی څومره دی؟

١ – په کاري وخت کي زياتوالی يا کموالی د فراغت د وختونو د زياتوالي يا کموالي لامل کيږي. د کار وخت، د فراغت د وخت سره نه شليدونکي اړيکه لري. د انساني کار مولديت او د انفرادي استعدادونو وده بيا تر ډېره بريده د کار او فراغت د وختونو له تناسب سره تړاو لري.
هر زيار ايستونکی انسان او ټوله ټولنه، په عمومي ډول سره د کاري وخت څخه د اغيزمني گټې اخيستني او د کار د اوږدوالي، مولديت او چټکتيا ترمنځ د معقولانه تړاو سره ليوالتيا لري.
٢ – د کاري ورځي اوږدوالی د هيواد د مادي او تخنيکي بنسټونو د ودي د کچي له مخي ټاکل کيږي. که څه هم ټولنه په ټوله کي، د کاري ورځي د کموالي او فراغت د وخت د زياتوالي غوښتونکې ده، خو دا هيله يوازي هغه وخت پوره کيدلای سي، چي د کاري ساعتونو د کموالي سره هم مهاله توليدات وده وکړي.
٣ – سوسياليستي ټولنه د خلگو د هوسايني د کچي د لوړېدلو لپاره، د اضافي وخت کار هم رامنځ ته کوي، تر څو په هغه کي اضافي محصول رامنځ ته سي او د زيار ايستونکو د زياتيدونکو اړتياوو په موخه ولگول سي.

---

[٨] ـ له برابرۍ څخه د مارکسيستي پوهاوي په اړه، تر ډيره دا ناسم باور تبليغ سوی، چي گواکي په مارکسيستي – لنينستي فلسفې کي ټولو خلگو ته د يو شان عايد ورکول برابري گڼل کيږي، چي دا باور له بنسټه ناسم او په دې ځای کي يې ښه سپيناوی سوی دی. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – د کاري ورځي اوږدوالی، نه يوازي دا چي د ضروري او اضافي وخت ترمنځ تناسب رامنځته کوي، بلکې د کار او فراغت د وخت ترمنځ هم جوړجاړی رامنځته کوي. د فراغت وخت، د انساني شخصيت د هر اړخيز تکامل لپاره ډير اړين دی.[۹]

۵ – سوسياليستي ټولنه د قانون جوړوني په وسيله، کاري وختونه ټاکي. په قانون کي د کاري ورځي اوږدوالی، کاري اوونۍ او د رخصتۍ ورځي د معاش د ورکولو له حقوقو سره يو ځای راغلي وي.

د دغه دولتي قوانينو ترپښو لاندي کولو ته، د کارکونکي او د موسسې د مشر تر منځ د خپلواک جوړجاړي سره لا هم اجازه نسته.

اضافه کار، يوازي په استثنايي ځايونو کي د کار له قوانينو سره سم کېدلای سي. د اضافه کارۍ مزد، د لوړي تعرفې له مخي ورکول کيږي. دغه راز، د هري توليدي موسسې رئيس، بايد د صنفي اتحاديو د سيمه ائيزو کميټو سره په جوړ جاړي کي د کار د پيل او پای، تفريح او غرمې وختونه وټاکي.

۶ – د حکومت له لوري، د کاري ورځو او رخصتيو تنظيم په کالخوزونو کي نه مراعات کيږي. په کرنيزو موسمونو کي د کالخوزچيانو او کروندگرو کار د دولتي مامورينو په نسبت هم د ورځي د اوږدوالي او هم د اوونۍ د کاري ورځو له مخي زيات وي، خو د کروندگرو د کاري ورځي اوسط بيا تر دولتي مامورينو لږ دی.

۷ – د کاري ورځي د ساعتونو ټاکل، په بيلابيلو څانگو کي په پام کي نيول کيږي. په هغو برخو کي چي کارونه درانه وي؛ کاري ورځ لنډه وي. د بېلگي په ډول، په شوروي اتحاد کي د توليدي صنايعو کار په اوونۍ کي ۴۰,۶ ساعته دی، خو د سکرو په کانونو کي کار بيا ۳۵,۵ ساعته وي.

۸ – په سوسياليستي ټولنه کي ډيره هڅه کيږي، چي د کاري ورځي ساعتونه د معاشونو له کښته والي پرته لږ سي. په دې مانا چي د کاري ورځي د ساعتونو له کموالي سره، د مولديت چټکتيا بايد ډيره سي. شمېرني ښيي، که د ورځني کار ساعتونه ۷ يا ۸ ته کښته سي، د کار مولديت ٪۱۲,۵ ډيريږي، که کاري ورځ ۶ – ۷ ساعتونو ته کمه سي، د کار مولديت بايد ٪۱۷ لوړ سي او که ۶ – ۵ ساعتونو ته را لنډه

[۹]- سوسياليستي ټولنه، د انساني شخصيت د هر اړخيز تکامل لپاره د فراغت لا زيات وخت رامنځته کوي، تر څو انسان هغه وختونه، په بيلابيلو سپورتي، فرهنگي، کلتوري، هنري، علمي او نورو برخو کي ولگوي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي، بیا باید ٪۲۰ مولدیت زیات سي. د دې څخه ښکاري، چي د تولیداتو زیاتیدل د کاري وختونو د کمولو سره تړلي دي.[۱۰]

۱۳ – په سوسیالیستي ټولني کي د فراغت له وختونو څخه څه ډول ګټه اخیستل کیږي؟

۱ – د فراغت وختونه هغه مهال کېدلای سي، عامه شتمني وګڼل سي، چي د انساني استعدادونو له هر اړخیزي ودي سره مرسته وکړي او د ټولي ټولني لپاره د مادي او معنوي نعمتونو د لا زیاتوالي سبب وګرځي.
د کاري وخت کمول او د فراغت د وختونو زیاتول، د انسان د فرهنګي او تخنیکي کچي د لوړیدلو سره مرسته کوي او همدا چاره بیا په خپل وار سره، د کار د مولدیت د زیاتوالي او کاري وختونو د کموالي سبب کیږي. په دې ډول سره، د فراغت وختونه، نه یوازي دا چي ښه پایله لري، بلکې د تولیداتو د زیاتیدلو عامل هم ګڼل کیږي.
۲ – د فراغت وختونه، د کاري ځواک د بیا جوړولو لپاره کېدلای سي پر دوو برخو وویشو. یوه برخه یې باید د هغه ځواک د بیا جوړولو سره مرسته وکړي، چي د کاري وخت پر مهال لګول سوي وي، په داسي حال کي چي بله برخه یې بیا باید کاري ځواکونو ته وده ورکړي. د فراغت وختونه هم باید د انسانانو ترمنځ د ملګرتیا اړیکو د زیاتیدلو، علمي، تخنیکي، ادبي، هنري او فرهنګي پوهي د لوړولو او په علمي، تخنیکي او هنري ډګرونو کي د نوښتونو د رامنځ ته کېدلو لامل سي.
۳ – د ښارونو او کلیو ترمنځ د توپیرونو له منځه وړل، د کلي خلګو ته هم د ښار د خلګو په ډول، د فراغت وختونو د ښه تېرولو سره مرسته کوي. د کلیوالي زیار ایستونکو د مادي او تحصیلي کچي لوړوالی او په کلیوالي سیمو کي د ډیرو ښوونځیو، سینماګانو او فرهنګي مرکزونو جوړول او د ټلویزیون، ټکنالوجۍ او ټرانسپورټ را منځته کیدل، د ښار او کلي ترمنځ د پړاویزي یو کېدلو لامل کیږي.

---

[۱۰]- په پخوانیو سوسیالیستي هیوادونو، لکه سوسیالیستي چکسلواکیا کي کاري ورځي په اونۍ کي ۴ او کاري ساعتونه په ورځ کي ٦ ته ټیټ سوي ول. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – دلته باید د ښځو او نارینه وو ترمنځ د فراغت د وختونو څخه د ګټي اخیستني د تناسب د نشتوالي په اړه هم بحث وکړو. د کور ډیر کارونه، لکه د خواړو برابرول، دړماشومانو چارو ته رسیدګي او د هستوګنیز ځای پاکول د ښځو تر غاړي دي. د کور د کارونو د لږ ماشیني کېدلو له امله د ښځو فارغه وخت لږ وي، خو د ټولنیزو موسساتو لکه د جامو مینځل ځایونو، وړکتونو، ماشومانو ته د شیدو ورکولو مرکزونو او کور د کارونو د لا ډیر ماشیني کېدلو، لکه د برقي جاروګانو، جامو مینځلو د عصري ماشینونو او خواړو پخولو د نوي ماشینونو سره د ښځو لپاره هم د فراغت وختونه زیاتیږي، د کور د چارو مخته وړل آسانه کیږي او ښځي د فراغت د وختونو څخه د معقولي ګټي اخیستني موکې پیدا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم څپرکی،
د سوسياليستي ټولني اقتصادي سيستم او د هغه د تکامل تګلاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شوروي اتحاد د اساسي قانون پنځلسمه ماده:

«د اقتصادي پلانونو پر بنسټ، د اقتصادي او ټولنيزو چارو مخته وړل، د څانګو او سيمو د اصولو په نظر کي نيول سره، د مرکزي ادارې په لارښووونه، د توليدي بنسټونو د اقتصادي ځانواکۍ سره په همغږۍ چاري مخته وړل کيږي. په دې لړ کي، د اقتصادي حسابونو، عايد، وروستۍ بيي او نورو اقتصادي وسايلو او انګيزو څخه ګټه اخيستل کيږي.»

د اساسي قانون ځيني ياد سوي حکمونه، هغو خلګو ته، چي د سوسياليستي اقتصاد د اصولو سره پېژندګلوي نه لري، ځيني توضيحات غواړي. موږ دلته هڅه کوو، چي د سوسياليستي ټولني د اقتصادي سيستم اړوند تر ټولو مهمو پوښتنو ته ځوابونه ورکړو.

۱ – د اقتصاد مرکزي پلان جوړونه، څه ډول د اقتصادي بنسټونو د ځانواکۍ سره يو ځای ده؟

څه ډول چي په تېر څپرکي کي مو يادونه وکړل، د توليد پر وسايلو عام مالکيت د دې شونتيا رامنځ ته کوي، چي اقتصادي وده د يو واحد مرکزيت له لوري، په پلان سوي ډول، د ټولي ټولني په ګټه سمبال سي.

۱ – مرکزي پلان جوړونه، د اقتصادي پراختيا ددغو اساسي دندو لپاره ترسره کيږي:

- د سوسياليستي اقتصاد د جلا څانګو ترمنځ، د تناسب رامنځ ته کول
- د هيواد د ټولنيزي او اقتصادي ودي لپاره د دولتي پلان د اړينو شاخصونو رامنځ ته کول
- د علم، ټکنالوجۍ، پانګوني، توليدي ځواکونو د ځای پر ځای کولو، د کاري مزد د ورکولو، بيو د ټاکلو او مالي چارو اړوند د واحدو سياستونو مخته وړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د ملي اقتصاد مرکزي اداره کول يوازي د مرکزي مقاماتو د لارښوونو سره مخته نه ځي. د هيواد اقتصاد د بيلابيلو څانگو، موسساتو او توليدي برخو ترمنځ له تړاوونو څخه جوړ دی، ځکه خو اقتصاد بايد هم د ټول هيواد په کچه او هم د جلا - جلا کړيو ترمنځ همغږی سي.

۳ - په سوسياليستي نظام کي، د پلان سوي اقتصاد موخي او شکلونه خپله د زيار ايستونکو لخوا ټاکل کيږي او د مستقيمي او ټوله ائيزي ډموکراسی څخه گټه پکښي اخيستل کيږي.

۴ - د زيار ايستونکو حق، تر پلان مخکي د خلگو لخوا په ټولپوښتنو کي، د دولتي پراختيايي پلان په مسودو کي پر ځای کيږي. دا کار په عمل کي څه ډول ترسره کيږي؟

د پلان جوړولو چارواکي، د تېرو دورو د شمېرنو د تحليل له مخي، د هيواد د اقتصادي پراختيا ترمنځ مهم تناسبونه پيدا کوي او د هغه له مخي راتلونکی پلان جوړوي. هغوی د صنايعو او کرني، د توليد د وسايلو او استهلاکي وسايلو او نورو ترمنځ اړين تناسبونه مومي او ټاکي. د پلان بيلانسونه، د توکو، بشري ځواکونو او مالي ذيرمو د بيلابيلو اړخونو په پام کي نيولو سره محاسبه کيږي او د اوسنيو اړتياوو، تمو او شونتياوو سره يو ځای ارزول کيږي. مرکزي چارواکي دا ټول لومړني اټکلونه، د ملي اقتصاد په واحد بيلانس کي لنډوي او د هغه مسودو له مخي، د اقتصادي پراختيا اصلي اړخونه ټاکي. دا مسوده، د تصويب کېدلو څخه څو مياشتي وړاندي د رسنيو له لاري خپريږي. د خپريدلو وروسته، کارگران، مامورين، د کولکتيفونو کارکونکي او نور په رسنيو کي پر هغه باندي بحثونه کوي. د بېلگي په ډول، په شوروي اتحاد کي د ۱۹۸۱ - ۱۹۸۵ پنځه کلن پلان په اړه بحثونو کي، ۱۲۱ مليونه کسانو برخه واخيستل او د پلان په اړه يې خپل نظرونه ورکړل. ورسره د شوروي اتحاد خلگو، د پلان د دقيقوالي او سمون لپاره مرکزي چارواکو ته يو مليون ليکلي وړانديزونه ولېږل.

۵ - د خلگو له لوري تر ارزوني وروسته، پلان د مخصوصو کارپوهانو د کميسيون له لوري ارزول کيږي، لازم سمونونه پکښي راځي او بيا د شوروي اتحاد د خلگو عالي شورا ته، چي د دولتي ځواک تر ټولو عالي مقام دی، د تصويب لپاره استول کيږي.

د تصويب وروسته، ياد پلان، د يو قانون په ډول، چي مخکي د ټولو موسساتو د کارکونکو لخوا ارزول سوی وو؛ هغوی ته د اجراآتو لپاره استول کيږي. په دې بهير کي ډموکراټيک مرکزيت په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه ډول سره ځان ښيي، چي په لړ کي يې د هيواد هر وګړی کولای سي، د ټول هيواد د اقتصاد په چارو کي ګډون وکړي.[11]

٦ – توليدي بنسټونه، د واحد دولتي پلان سره په جوړجاړي کي، خپل اوږدمهاله پلانونه له ډيرو شاخصونو سره، لکه د توليداتو وروستی بيه، د پرسونل شمېر، د اقتصادي توليداتو د اغيزمنتوب د کچي د لوړيدلو، د کارکونکو مادي هڅوني، د کار د نويو ميتودونو د ودي او ورته نورو په اړه، خپلواکه ډول سره پلان جوړوي.

٧ – د هغو تناسباتو ترڅنګ، چي بايد په ټول هيواد کي رعايت سي؛ فرعي تناسبونه هم سته، چي يوازي ځينو ځانګو، موسساتو او توليدي ساحو پوري اړوند کيږي. په اول مورد کي، مرکزي پلان سوې اداره او په دوهم مورد کي، يوازي يوه توليدي کړی د ملي اقتصاد د واحد پلان په نظر کي نيولو سره يو ځای په پام کي نيول کيږي.

٨ – د پلان جوړوني په چارو کي، د ډموکراټيک مرکزيت اصل، په زيار ايستونکو کي د اختيار درلودلو احساس روزي او د ملګرتيا د سياليو د ودي، يعنې سالمي سوسياليستي سيالی کچه زياتوي.

۲ - په سوسياليستي توليدي موسساتو کي د کار مزد په څه ډول ورکول کيږي؟

١ – د دوهم څپرکي په پيل کي مو، په يو پانګوال توليدي بنسټ کي د يوې جوړې جامو د توليد په اړه بحث کړی وو. هغه مهال مو وويل، چي د فابريکې خاوند له هغو جامو څخه، چي بيه يې ۳۰ ډالره ده، ۱۰ ډالره ځانته اخلي. د هر هغه توکي ارزښت، چي په يوه پانګواله توليدي موسسې کي توليديږي، د همدې اصل له مخي ويشل کيږي. کارګرانو ته هغه څه، چي د توليد د وسايلو خاوند، د ځمکي د

[11] ـ پانګوالي رسنۍ او پروپاګنډکونکي دا دعوه کوي، چي ګواکي په سوسياليستي نظام کي، يوازي د مرکزي دولت لوړ پوړي چارواکي اقتصادي پلان جوړوي او هماغه پلان له لوړ څخه کښته تطبيقوي، چي په واقعيت کي د دې خلاف په اقتصادي پلان جوړولو کي د ډموکراټيک سنټرياليزم د زرينو اصولو سره سم، د ټولني د فرد – فرد څخه نظر اخيستل کيږي او وروسته د علمي شاخصونو او تناسبونو په پام کي نيولو سره ټول غونډيږي او د خلګو د شوراګانو او ولسي واکمنۍ د بنسټونو تر رايي اخيستني او تائيد وروسته عملي کيږي. دا تګلاره، د پانګوالۍ تر بې بند و باره اقتصاد او سياسي جوړښتونو، په مراتبو ډيره علمي، منطقي، عقلاني او ډموکراټيکه ده. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجارې او خامو موادو د لګښتونو، تخنيک د زورړوالي، بريښنا د لګښت، ټرانسپورټ او نورو څخه پاتيږي؛ ورکوي.

۲ – په پانګوالي نظام کي مزد، د پانګوالو له ځيښاک وروسته يو محدوده پاته برخه ده، خو د سوسياليستي ټولني وضعيت له پانګوالي ټولني سره توپير کوي. په سوسياليستي ټولني کي د کار مزد، چي توليدي سوسياليستي مناسبات بيانوي؛ د ټولني په ګټه د کار معيار او د ټولني لپاره د توکو د استهلاک معيار په پام کي نيول کيږي. د مزد اندازه، په عامو توليداتو کي د يو کارکونکي د کار له اندازې سره تړاو لري. د توليداتو د ودي او تکامل او توليدي بنسټونو د ګټي له زياتوالي سره، د کارګرانو او مامورينو معاشات هم لوړيږي او په هغو نعمتونو، کي چي د عام استهلاک په حساب کي ټولني ته وړاندي کيږي؛ هم زياتوالی راځي.

په سوسياليستي ټولني کي د کار مزد، د کار د مودې يا د کار د حاصل له مخي ورکول کيږي. مزد ځکه په دوه ډوله ورکول کيږي، چي د کار کچه او کيفيت د کاري وختونو او يا توليد سويو محصولاتو له مخي ټاکل کيږي.

۳ – دا چي د کار عمومي معيار وخت دی؛ له دې مخي څخه د مزد ورکولو اساسي شکل زماني دی. دا مزد د کار کونکو د کاري مودې او وړتيا له مخي ورکول کيږي. زماني مزد بيا پر دوه ډوله دی، ساده زماني مزد او د انعام ورکولو زماني مزد.

۴ – بايد يادونه وکړو، چي ساده زماني مزد، د کار کيفيت او پايلي سره چندان اړيکه نه لري. د دې نيمګړتيا د له منځه وړلو لپاره زماني او انعامي مزد ټاکل کيږي، چي د هغه له مخي د ثابت معاش سربيره، په ښه کړل سويو شاخصونو ته د رسيدلو سره، کارکونکو ته انعامونه هم ورکول کيږي. دا شاخصونه بيا د ملي اقتصاد په بيلابيلو څانګو کي جلا - جلا دي. انعامونه ډير مهال، تر پلان د ډيرو لاسته راوړنو، کيفي شاخصونو د ښه والي، د سون توکو، بريښنا او خامو موادو د سپما او نوي تخنيک د رامنځته کولو سره ورکول کيږي.

۵ – زماني مزد هغه وخت ورکول کيږي، چي د کار پايلي په ښه ډول سره نه سنجول کيږي، خو په هغو کارونو کي بيا چي نه کاري موده، بلکې کاري کيفيت اړين دی؛ بيا مزد د کار د کيفيت له مخي ورکول کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦ – په پای کی ویلای سو، زماني مزد هغه مهال ورکول کیږي، چې د کار چټکتیا نه د کارګر په لاس، بلکې د ماشین په واسطه ټاکل کیږي. د بېلګي په ډول، د اتوماتو لینونو په تولید کي ماشین په خپله اندازه تولید کوي او کارګر د تولید د کچې په زیاتوالي کي کومه ونډه نه لري، نو په دې مورد کي د کار د حاصل له مخي نه، باید د کاري مودې له اړخه مزد ورکول سي.

٧ – په سوسیالیستي صنایعو کي د کار د محصول له مخي، مزد تر ټولو زیات وي. د کار د حاصل او ثمر له مخي، مزد ورکول کارکونکي خورا زیات هڅوي او د کار مولدیت کي لوړوالی راولي. د دې شکل بله ګټه داده، چې د کارګر مزد، دده له لوري د تولید سویو محصولاتو سره تړلي دي. هغه کارګر چې ثمري مزد اخلي؛ ډېره هڅه کوي، چې په خپلو مهارتونو کي زیاتوالی راولي، د کار اوزارو ته تکامل ورکړي او له هغه څخه په ښه ډول ګټه واخلي، تر څو د خپل انفرادي کار په ګټه کي زیاتوالی راولي.

٨ – مهالنی او د محصول له مخي مزد هم په فردي او هم په ډله ائیز ډول ویشل کېدلای سي. د میخانیزه کارونو د ښه مخته وړلو لپاره، ډلي رامنځته کیږي، چې هر غړی یې په څو مسلکونو کي بلد وي او ټول د یو بل سره همکاري کوي. په دې ځای کي د تولیداتو بریالیتوب، نه یوازي د یوه کارګر، بلکې د څو کارګرانو لپاره ګټه رامنځ ته کوي.

٩ – مهالنی او د محصول له مخي مزد دواړه خپلي ګټې او زیانونه لري. د مزدونو د ورکولو شکل، د تولیداتو د تخنیکي کچې او کار له شکل سره تړاو لري. د بېلګي په ډول، د محصول له مخي مزد، تر مهالني مزد کارکونکی ښه هڅوي، خو د زیات او چټک تولید ترسره کول بیا د کار په کیفیت او دقیق والي کي پوښتني پیدا کوي.

١٠ – په ځینو سوسیالیستي هیوادونو لکه هنګري، جرمني او چکسواکیا کي بیا د مزد مختلط او ګډ شکل خورا زیات دی او پر یوه وخت باندي هم مهالنی او هم د محصول له مخي مزد ورکول کیږي. په دې سره، د کار د کمیت ترڅنګ، کیفیت، دقیق والی او نور اړخونه ټول په پام کي نیول کېدلای سي.

١١ – سوسیالیستي تولیدي بنسټونه، کولای سي په خپلواکه ډول، د معاشونو ویش ترتیب کړي، خو دا کار ښه اقتصادي تحلیل او د چارو د اغیزمنتوب ارزونه ورڅخه غواړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ – په مادي هڅوني کي انعامونه څه ونډه درلودلای سي؟

۱ – په هري توليدي موسسې کي د ځانګړو شاخصونو له مخي توليد ترسره کېږي او هره موسسه ځانته جلا شاخصونه لري. دغو شاخصونو ته د رسيدلو لپاره په کارکونکو کي بايد انګيزه رامنځته سي. يوازي د مهالني مزد ورکول، بيلابيل شرايط او غوښتني په پام کي نه سي نيولای. په همدې خاطر، د انعامونو د ورکړي له سيستم څخه ډيره ګټه اخيستل کېږي. د انعامونو لپاره په هره سوسياليستي توليدي موسسې کي ځانته جلا حساب وي.

۲ – د انعامونو سيستم خپله د اړوند توليدي بنسټ له لوري رامنځته کېږي، تر څو د توليداتو ځانګړني او شرايط په ښه ډول سره په نظر کي پکښي ونيول سي.

۳ – توليدي لړۍ د ماهيت له اړخه څخه يو ډول نه دي. په دې برخه کي ځيني کارونه لکه کان کيندنه ډير سخت دي. په هره توليدي موسسه کي ځانته جلا اړخونه، شاخصونه او اړتياوي وي. د انعامونو ورکولو څخه موخه داده، چي ځيني کارکونکي د خامو موادو او انرژۍ لږ لګښت، خو مناسب توليد ته لېواله کړي.

۴ – د انعامونو ورکولو په سيستم کي، هغه موده، چي له مخي يې جايزه ورکول کېږي، ډير اهميت لري. انعامونه د مياشتني، درې مياشتني او کلني کار په نظر کي نيولو سره ورکول کېږي.

۴ – عام استهلاک حساب څه دی او څه ډول ګټه ورڅخه اخيستل کېږي؟

۱ – په سوسياليستي نظام کي، د دې ترڅنګ چي د کار له مخي ويش ترسره کېږي، ځيني نور نعمتونه خلګو ته د عام استهلاکي حساب څخه هم ورکول کېږي. دا حساب، د ټولو خلګو د ټولنيزو او فرهنګي اړتياوي په پام کي نيولو سره تنظيم او خلګو ته د دوی د ژوندانه د لا ښې هوسايني لپاره ورکول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ – د عام استهلاکي حساب ډېره برخه له دولتي بودجې څخه برابرېږي. دولتي موسسې او سازمانونه له خپلو لاسته راغلو عوایدو څخه د اقتصادي هڅوني فنډونه لکه د کور جوړوني فنډ او نور رامنځته کوي. په کالخوزونو کي بیا فرهنگي، خدماتي او مادي مرستو فنډونه وي.
۳ – له عام استهلاکي حساب څخه د ټولني ټولو اوسیدونکو ته په تحصیلي مرکزونو او روغتونونو کي مکمل وړیا خدمات برابرېږي. د ډېرو اولادونو لرونکو میندو، معیوبینو، متقاعدینو او زده کونکو ته د هغوی تنظیم سوي معاشات ورکول کیږي او وړکتونونه، کتابتونونه، کلوپونه، سپورټي تاسیسات او نور اړین ځایونه د هغه حساب په مرسته جوړیږي.
۴ – سوسیالیستي ټولنه، د ډېرو لگښتونو سربېره، عام استهلاکي حساب په دې برابروي، چي د زیار ایستونکو خلگو د ژوند کچه لوړه سي. د بېلگي په ډول، د هستوگنځی د پیسو دریمه برخه زیار ایستونکي ورکوي، په داسي حال کي چي دوې برخي یې د دولت له بودجې څخه ورکول کیږي.
۵ – له عام استهلاکي حساب څخه، د ټولو اوسیدونکو لپاره وړیا روغتیایي خدمات رامنځته کیږي. د ناروغ بستر ته، د ډاکټر په ورتللو سره ۳۰ روبله [د ۱۹۸۲ کال په ارزښت، چي د هماغه کال ۱۹۳۵ افغانۍ کیدلې] لگښت راځي، دغه راز په روغتون کي د ناروغ ساتلو ورځنی لگښت هم ۲۰ روبله راځي. د ماشومانو د شیدو ورکولو په مرکزونو کي د یوه ماشوم د ساتلو کلنۍ لگښت ۶۰۰ روبله [۳۸۷۰۰ افغانۍ د ۱۹۸۲ کال په ارزښت] او په وړکتون کي ۵۰۰ روبله [۳۲۲۶۹ افغانۍ د ۱۹۸۲ کال په ارزښت] راځي، میندي او پلرونه د دې لگښتونو یوازي پنځمه برخه ورکوي او پاته نور ټول لگښتونه یې حکومت پر غاړه اخلي.
۶ – د ښوونځی د یوه زده کونکي لپاره، د شوروي حکومت کلني لگښتونه تر ۲۰۰ روبله [۱۲۹۰۰ افغانیو] ډېر دي، خو د شوروي اتحاد خلگ د زده کړو لپاره هیڅ پیسې ورکولو ته اړ نه دي.[۱۲]
په ۱۹۸۲کال کي د هیواد په عمومي ښوونځیو کي ۴۴،۲ ملیونه زده کونکي، په مسلکي منځنیو ښوونځیو کي ۸،۵ ملیونه او په عالي تحصیلاتو کي ۸،۵ ملیونه محصلینو زده کړي کولې، چي ټولو نه

[۱۲]ـ په سوسیالیستي نظامونو کي، عام روغتیایي خدمات، د ډاکټر له لومړنۍ کتني څخه نیولې، تر عملیاتونو او اوږدمهالي درملني پوري ټول وړیا دي. همدغسي د وړکتون څخه نیولې، د دوکتورا تر کچې پوري زده کړو کي، زده کونکي او زده کړیالان پیسو ورکولو ته هیڅ اړ نه دي، بلکې د حکومت له لوري خپل معاشونه هم لري. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازي دا چي د خپلو زده کړو لپاره يې لګښتونه نه کول؛ بلکې د دولت له لوري ورته معاشونه هم ورکول کيدل.

۷ – په سوسياليستي ټولني کي معلولينو، زړو او هغو کسانو ته، چي د کار کولو وړتيا نه لري؛ ته په ډير ارزښت کتل کيږي او له عام استهلاکي حساب څخه هغوی ته د هوسا ژوندانه ښه امکانات برابريږي.

۸ – د عام استهلاکي حساب ډيره برخه، د خلګو کار ته له پام پرته ويشل کيږي. له دې وجي څخه عام کتابتونونه، ستډيمونه، جمنازيمونه، پارکونه، روغتونونه او نور تاسيسات هم جوړيږي. عام استهلاکي حساب بيا د ټولني ټولو غړو ته، په يو شان ډول، د مهارتونو د تکامل، روغتيايي خدمتونو او په وړکتونونو کي د ماشومانو د روزلو زمينه برابروي.

۹ – د عام استهلاکي حساب او کار له نظره ويش، له يو بل سره نه شلېدونکي اړيکي لري، ځکه په عام استهلاکي حساب کي، د ډيرو تادياتو کچه، په عامو توليداتو کي له کار سره تړلي دي. د بېلګي په ډول، د تقاعدئ معاش کچه او د ټولنيزي بيمي د معاشونو مرسته، د انسان د مزد د منځنئ کچي، کاري سابقې او د رخصتئ سره د مزد ورکول د زيار ايستونکو له کاري شرايطو او وړتياوو سره تړلي دي.

۱۰ –عام استهلاکي حساب، چي د مادي نعمتونو د ويش نسبتاً پرمختللی شکل دی، په ډيري چټکئ سره وده کوي. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کي، د ۱۹۷۱ – ۱۹۷۵ کلونو ترمنځ د خلګو سړي سر عايد ٪۲۴ او عام حساب ٪۴۰ زياته سول. د اويايمي لسيزي په دوهمه نيمايي کي، د خلګو سړي سر عايد ٪۱۸ او عام استهلاکي حساب ٪۳۰ لوړ سو.

۱۱ – د عام استهلاکي حساب، چټک زياتوالی په دې معنا نه دی، چي د کار له مخي د ويش اهميت لږ کيږي، خو د عام استهلاکي حساب شتون، د ټولنيز عدالت او برابرئ د رامنځته کيدلو لامل ګرځي او ټولو خلګو ته يو شان موکې برابروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – په کرنه کي، د کاري مزد ورکول څه ډول وي؟

۱ – اوس تاسو پوهېږئ، چي په سوسياليستي ټولني کي هر څوک د خپل توان په اندازه کار کوي او هرچاته بيا د کار په اندازه مزد ورکول کيږي. په کرنيزو کوپراتيفونو کي هم همداسي ده او هر کولکتيف خپل فنډ لري او د هغه فنډ څخه د کار په اندازه مزد ويشي.

۲ – په کرنيزو کالخوزونو کي هڅه کيږي، د کلني محصول پر ځای، چي د محصول کچه هم پکښې نامالومه وي؛ د کالخوز کروندګرو ته ګرانټي سوي منظم مياشتني معاشونه ورکول سي.[۱۳]

۳ – د ګرانټي سوي معاش سرچينه، د کالخوز خرڅ سوي مواد دي. کالخوزونه خپلو کارکونکو ته په نقدي او جنسي ډول (کرنيزو توکو په ورکولو سره) معاش ورکوي. که چيري يو کالخوز په يوه موده کي ګرانټي سوی معاش ورنه سي کړای؛ اړ دی، چي د کرنيز بانک څخه اوږدمهاله پور واخلي.

۴ – هر کالخوزچي ته د ټاکل سويو چارو د مخته وړلو سره، معاش ورکول کيږي او د کار د کميت او کيفيت د ډيروالي سره، يې په معاش کي هم ښه والی راځي.

۵ – په کالخوزونو کي د نقدي مزد ورکول، کروندګر، کارګرانو او روښانفکرانو ته نژدې کوي او د بزګرانو، کارګرانو او روښانفکرانو ترمنځ په ټولنيزو توپيرونو کي کموالی راولي. د ۱۹۴۰ کال راهيسي، د کارګرانو او بزګرانو په سړي سر عايد کي ۴،۱ پلا ډيروالی راغلی دی، په داسي حال کي چي په همدې موده کي د کالخوزچيانو عوايد ۷،۳ برابره زيات سوي دي. د تقاعدي معاشاتو ورکول او بيمه هم، د کالخوزچيانو د ژوندانه شرايط آسانه او روښانفکرانو او کارګرانو ته د دوی ژوند ور نژدې کوي.

۶ – په کالخوزونو کي، هم د صنعتي موسساتو په ډول کاري مزد، د کار د وروستيو پايلو په نظر کي نيولو سره ورکول کيږي. ميخانيکي ډلو، د مالدارۍ فارمونو او نورو ته په ورته ډول معاش ورکول کيږي.

۷ – هري ټاکلي کرنيزي ډلي ته، اړين تخنيکي توکي، کيمياوي کوډونه او نور ورکول کيږي، تر څو خپله پلان سوې دنده ترسره کړي. دا چي د دوی د کار پايله، د کال په پای کي ښکاره کيږي؛ نو د

---

[۱۳]ـ د يوه کالخوز حدود، تر ۲۰۰۰ جريبه متر مربع ځمکي پوري رسيږي. هر کالخوز ځان ته يوه مديريتي اداره، مامورين، محاسبين، دفتري توکي او نور کارکونکي لري او اړوند چاري د هغو له مخي مخته وړل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکول سويو معاشونو او کار پايله په پای کي ارزول کيږي او حسابونه يې چاڼوي. د وروستيو پايلو له مخي، د مزد ورکړه، کارکونکي د کيفيت لوړولو ته هڅوي، متقابل او ځاني کنټرول رامنځته کوي او دا چاره په وروستي تحليل کي، د کار د مولديت د ودي، توليداتو د اغيزمنتوب او خلگو د هوسايني د کچي د لوړيدلو لامل کيږي.

٦ - اقتصادي حسابونه څه ته وايي؟

١ – هره دولتي موسسه، د خپل تاسيس پر مهال، خپل اړين توکي ترلاسه کوي. توليدي موسسې بايد خپل ټول لګښتونه، د عوايدو څخه پوره او جبران کړي. د دې سربېره بايد هره صنعتي موسسه ګټه ولري، تر څو د هغه په واسطه وکولای سي توليداتو ته وده ورکړي.
اقتصادي حسابونه همدې ته وايي. د توليد د لګښتونو جبرانول، د محصولاتو د پلورلو او ګټي راوړلو څخه دا شونتيا رامنځته کوي، چي حکومت د اقتصادي انګيزو وسايل په اغيزمنه توګه وکاروي. هر څومره چي يوه صنعتي موسسه، خپل وسايل په ښه ډول سره کاروي؛ په هماغه اندازه يې د عوايدو د لوړيدلو او اقتصادي وضعيت د ښه والي او کارکونکو د مزدونو د لوړوالي لامل کيږي.
٢ – د يوې موسسې اقتصادي حسابونه د يو لړ اصولو له مخي، لکه عملي اقتصادي ځانواکي او نورو باندي ولاړ دي. هره موسسه له حکومت څخه د لازم مبلغ د ترلاسه کولو سره، په خپلواکه ډول توليدات سمبالوي او په دولتي بانک کي جاري حساب پرانيزي، د لګښتونو لپاره اړين مبلغ له هغه څخه اخلي او پاته نور عوايد هغه ته ور زياتوي.
٣ – اقتصادي موسسې، د اقتصادي هڅوني له فنډونو څخه خپلو کارکونکو ته انعامونه ورکوي او هغو ته کورونه، کلوپونه، سپورټي ځايونه او وړکتونونه باندي جوړوي.[١٤]
٤ – اقتصادي موسسې مادي مسئوليتونه هم لري. دا مسئوليتونه هغه مهال راجع کيږي کله چي يوه موسسه د تړون له مخي خپلي کړي ژمني پر ځای نه کړي. په هغه صورت کي به اړونده موسسه تاوان

[١٤]ـ په پخوانيو سوسياليستي هيوادونو کي دا دود وو، چي هره فابريکه به خپلو کارکونکو ته کورونه، وړکتونونه، ښوونځی، کلوپونه، ورزشي ځايونه او نور د ژوندانه د هوسايني بنسټونه له خپلو عوايدو څخه جوړوي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او جريمه وركوي، يا به د وركول سوي كريډيټ په بدل كي ډيره ربحه وركوي. دا ډول كنټرول په چارو كي د دقيق والي لامل كيږي.

۷ - د يوې موسسې عايد څه ډول كارېږي؟

۱ – ګټه، يعنې تر لګښتونو د عوايدو ډېروالى، د سوسياليستي توليدي موسساتو تر رامنځ ته كيدلو ډير مخته هم وه، خو د ګټي ماهيت بيا په دې كي دى، چي څه ډول ترلاسه سوې ده او د چا په ګټه بايد وكارول سي. په سوسياليستي ټولني كي، د پانګوالي ټولني خلاف ګټه نه يوازي پر انفرادي وګړو، بلكې په ټولي ټولني پوري اړه لري. نو ګټه څه ډول ويشل كيږي او د كومو موخو لپاره كارېږي؟

۷ - شكل

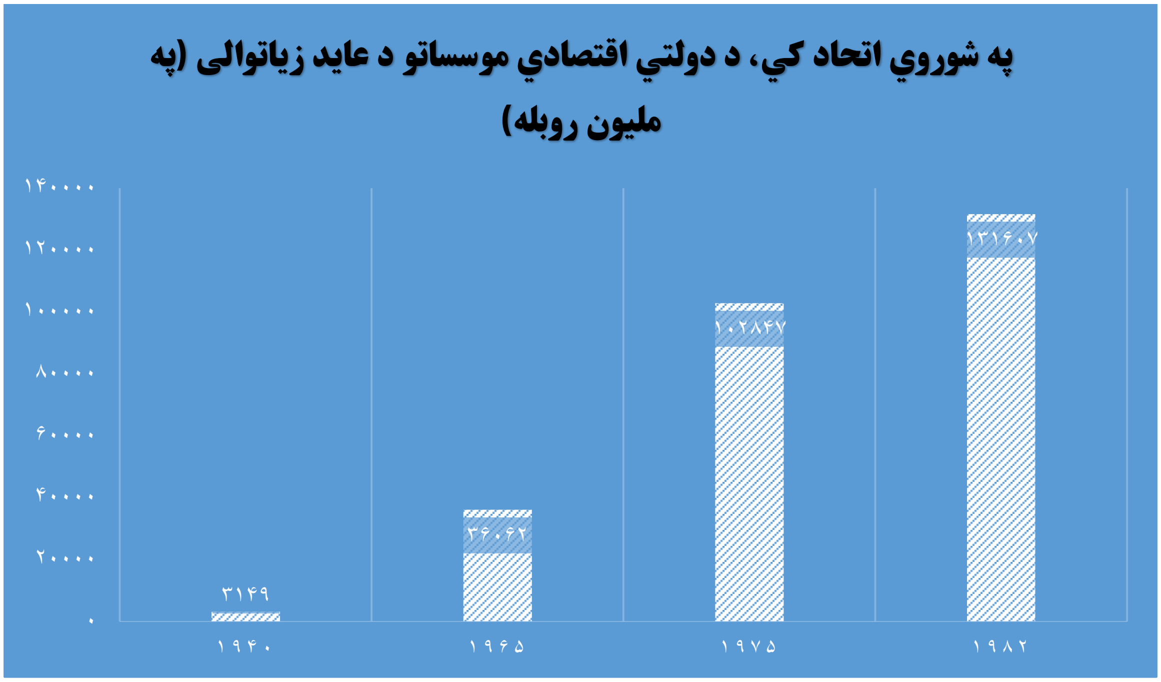

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ – د ګټي یوه برخه مرکزي دولت ته لېږل کېږي. دا ګټه بیا سوسیالیستي دولت د عامي روغتیا، پوهني، علومو، ټکنالوجی، فرهنګ، چاپېریال ساتني، سټاډیمونو، پارکونو او تفریحي ځایونو په جوړولو لګوي. یا په بله مانا د ټولي ټولني په ګټه کارېږي.

۳ – د ګټي بله برخه (چي په اوسط ډول د صنعتي موسستو ۴۱٪ ګټه جوړوي) هماغو موسساتو ته پاتېږي، تر څو هغوی يې په دریو برخو کي ولګوي:

- د تولیداتو د ودي برخه
- مادي هڅوني برخه
- د ټولنیزو او فرهنګي کارونو برخه او هستوګنځایونو جوړول

۴ – د تولیداتو د ودي بودجه هم د ګټي او هم د استهلاک لپاره د ځانګړو سویو پیسو څخه جوړېږي. دا فنډ، د نوي تخنیک لپاره د پانګي اچوني، د اوزارو د عصري کولو، ټکنالوجی د تکامل او کاري شرایطو د ښه والي لپاره لګېږي.

۵ – د مادي هڅوني او ټولنیزو او فرهنګي کارونو بودجه د دولتي پلان سره په همغږۍ لګول کېږي. که چیري د موسسې کارکونکي تولیدي پلان په ښه ډول سره سمبال کړای سي، په دې فنډ کي د حکومت لخوا هم غوښینه مرسته ورسره کېږي. حکومت هري موسسې ته په دې برخه کي د فنډ کچه ټاکي او هره موسسه باید خامخا د دې برخي لپاره ټاکل سوې کچه پوره کړي.

٦ – د ټولنیزو او فرهنګي چارو لپاره ټاکل سوی فنډ او بودجه د کارکونکو د روغتیایي او ژوندانه حالت د ښه والي، فرهنګي او علمي تکامل، استراحت ځایونو او سناټوریمونو په جوړولو، کانټینونو په سمبالولو، سپورټي مرکزونو او نورو د جوړولو لپاره لګول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ - شکل

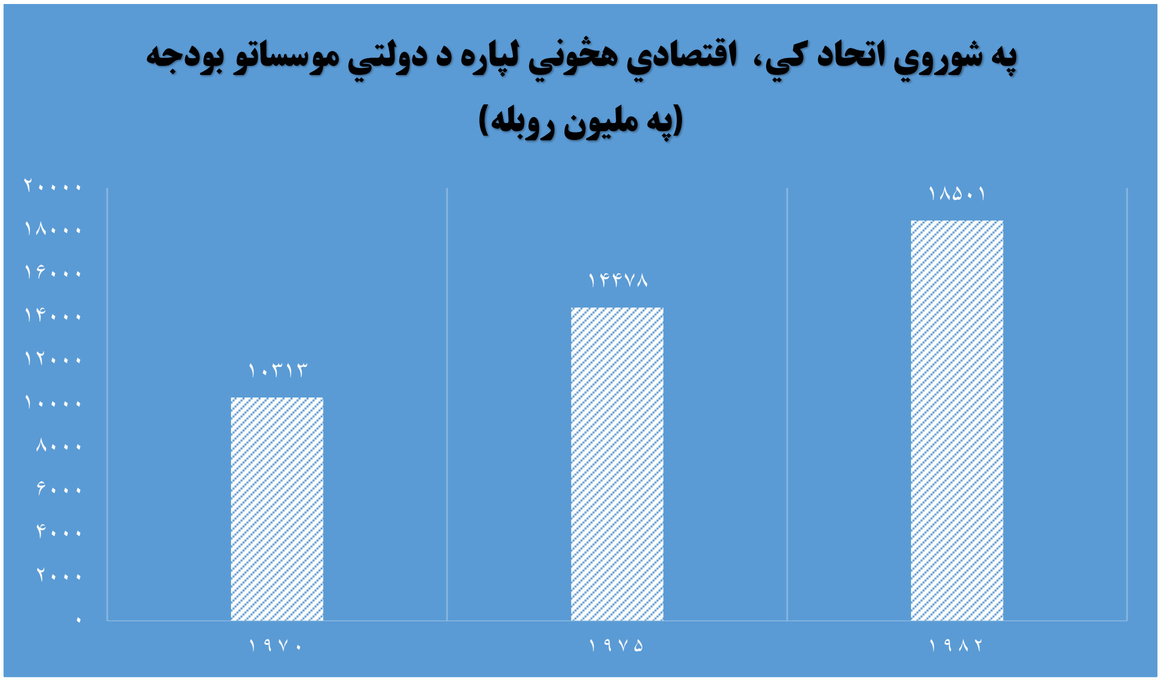

دا ټول فنډونه، کارکونکي د توليداتو ښه والي ته هڅوي.

۷ – د شوروي اتحاد د صنايعو ګټه په ۱۹۸۲ کال کي، د ۱۹۸۱ کال په نسبت، ۱۲,۷ ملیارده روبله زياته سوې او ۸۷,۸ ملیارده روبله ته رسيدلې وه. دا کچه د تېر کال په پرتله ۱۴٪ زياته وه. د هغې جملې څخه ۳۶ ميلیارده روبله يعني ۴۱٪ بيرته موسساتو ته ورکول سوې، ۱۸,۵ ملیارده روبله یا ۲۱٪ يې د اقتصادي هڅوني فنډ ته وليږل سوې. يعني د هرو پنځو روبلو ګټې څخه يو روبل بيرته اقتصادي هڅوني فنډ ته ليږل سوی. په دې لړ کي، ۷,۲ ميلیارده روبله د مادي هڅوني بودجې، ۷,۲ ميلیارده ټولنيزو او فرهنګي چارو بودجې او ۲,۴ ملیارده روبله د توليداتو د ودې بودجې ته ځانګړې سوي وې.

۸ – په دې ډول سره مونږ پوه سولو، چې د هرې اقتصادي موسسې فنډونه، د هغوی په ګټې پورې اړه لري او ګټه بيا د عوايدو او لګښتونو ترمنځ د توپير څخه منځ ته راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ – وروستۍ بيه څه ته وايي او د توکو بيه په سوسياليستي ټولني کي څه ډول ټاکل کيږي؟

۱ – وروستۍ بيه، د يو محصول د توليد او خرڅلاو اړوند د يوې موسسې لګښتونو ته وايي. په وروستۍ بيي کي، د خامو او دوهمي توکو وروستي لګښتونه، نفتو، انرژۍ، برېښنا او د کار نورو توکو، همداسي د موسسې استهلاکي ځانګړي سوې پيسو، د پرسونل معاشاتو او نورو لګښتونو مجموعې ته وايي.
۲ – د دغو لګښتونو سربېره، توليدي موسسه د کارکونکو د روزني، ټولنيزي بيمې او نوري برخي هم په پام کي نيسي او د هغه له مخي د محصول لګښتونه معلوموي.
۳ – ښکاره خبره ده، چي توکي يوازي په وروستي بيه باندي نه خرڅيږي، پر دې اساس نو حکومت د هر محصول لپاره د عمده پلورني بيه ټاکي، چي د وروستۍ بيې سربېره، د پلان مطابق اجازه لرونکې ګټه هم پکښي حسابيږي. صنعتي موسسې خپل محصولات په همدې بيه بيا خرڅوي.
۴ – د توليد د وسايلو بيه، د صنعتي عمده پلورني په بيه وي او هڅه کيږي، بيه يې ټيټه وساتل سي.[15]
۵ – سوسياليستي ټولنه په ټينګه سره په دې هڅه کي ده، چي د بيو ټاکل، د عام کار د منځني حد لګښتونه پوره کړي. دا موخه څه ډول ترلاسه کيږي؟
دولت دا ټاکي، چي د هري موسسې ځانته محصول بايد تر عامو لګښتونو ډير نه سي، ځکه د هغه پرته اړونده موسسه د محصولاتو له خرڅلاو سره نه سي کولای خپل هغه لګښتونه ترلاسه کړي، چي د بيا توليد د دوران او خپلو کارکونکو لپاره اړتيا ورته لري. حکومت د اجازه ورکول سوي ګټي او دوراني ماليات هغه کچي ټاکي، چي د نورو موسساتو سره ورته وي.
۶ – د بيلابيلو صنعتي محصولاتو بيي يو له بل سره تړاو لري. د بېلګي په ډول، د يوه موټر بيه، د هغه د ماشين، اوسپيني، هنداري او نورو برخو په بيو پوري تړلی دی، چي د نورو موسساتو لخوا د موټر جوړوني فابريکو ته ورکول کيږي. د توليد په ټکنالوجۍ او توليدي بهير کي د تويو توکو د کاروني

[15]ـ توليدي وسايل، چي د بيا توليد د پروسې لپاره کاريږي؛ په سوسياليستي ټولني کي د توليداتو د هڅوني او مادي هوسايني د زياتوالي په خاطر په ټيټه بيه عرضه کيږي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره، بيي هم بدلېږي. په دې ډول سره، د عمده پلورني د بيو د تکامل سره، هم د عام کار اړين لګښتونه او هم د محصولاتو د توليد او خرڅلاو د شرايطو بدليدل په پام کي نيول کيږي.

۷ – د عمده پلورني بيه، د بيلابيلو څانګو ترمنځ د تناسب سره تړاو لري. د بېلګي په ډول، د تودوخي انرژۍ لپاره اړتيا کېدلای سي، د سکرو، نفتو، طبيعي ګازو، انرژۍ او لرګيو د سوځلو له لاري پوره سي. د اوښتونکو محصولاتو بيي داسي ټاکل کيږي، تر څو د مادي سرچينو د ګټي اخيستني تر ټولو معقول شکل وهڅول سي. د بيو د ټاکني سره د بدلېدونکو توکو، اقتصادي اغيزمنتوب هم په پام کي نيول کيږي. د لږ موندل کېدونکو محصولاتو د عمده پلورني بيه داسي ټاکل کيږي، تر څو د هغوی د ګټي اخيستني اعظمي ګټورتوب په لاس راوړل سي.

۸ – د بيو د ټاکني څخه موخه داده، تر څو د علم او ټکنالوجۍ پرمختګ وهڅوي. بيي په داسي ډول ټاکل کيږي، چي د نويو ماشينونو توليد هم د توليدونکو او هم د مستهلکينو لپاره ګټور تمام سي. توليدونکي هغه مهال نويو محصولاتو ته لېواله کيږي، چي د هغوی د خرڅلاو پيسې، اضافي لګښتونه جبران او ښه ګټه لاسته راوړل تامين کړي.

۹ – د بېلګي په ډول، د ماشين جوړوني فابريکې توليد، يو زاړه ماشين بيه ۴ زره افغانۍ ده. فابريکه هغه په ۴,۵ زره افغانۍ خرڅوي. ۴ زره يې لګښتونه او ۵۰۰ د فابريکې ګټه ده. څه وخت وروسته فابريکه داسي يو بل ماشين جوړوي، چي د استهلاک او کاري دوام موده يې تر پخواني ماشين دوه چنده زياته ده، خو د هغه ماشين د جوړولو لپاره فابريکه ٦ زره افغانۍ لګښت کوي. فابريکه اړ ده، چي د هغه بيه هم ٦ زره او اووه سوه افغانيو ته پورته کړي، تر څو ٦ زره لګښتونه او ۷۵۰ د ګټي لپاره ورته پاته سي. په دې ځای کي مستهلک هم د نوي ماشين د رانيول سره ۲۲۵۰ افغانۍ ګټه کوي.

په دې ډول سره، په سوسياليستي ټولني کي د توليدونکي او لګښت کونکي، دواړو ګټي په عادلانه ډول خوندي او په پام کي نيول کيږي.

۹ – د پرچون پلورني بيه څه ډول ټاکل کيږي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ – د پرچون پلورني بیه، هغه وروستۍ بیه ده، چي حکومت يې د خلگو د شخصي استهلاک لپاره ټاکي او پر هغوی يې خرڅوي.

۲ – د پرچون پلورني بیه د توکو د وروستۍ بیي، مالیاتو، لگښتونو او مجوزي گټي له وروستۍ بیي څخه ټاکل کیږي.

۳ – په حکومتي او کوپراتیفي سوداگرۍ کي، د پرچون پلورني څو ډوله بیي کارول کیږي. په شوروي اتحاد کي، په ټول هیواد کي د ډیرو توکو بیي یو شان دي. د بیو دا یو شان والی په هغو توکو کي دی، چي د تولید لپاره يې په ټول هیواد کي تر ډیره یو شان لگښتونه راځي او د خلگو اساسي ضرورتونه جوړوي.

۴ – هغه توکي چي د یوه هیواد له یوه سر څخه يې بل سر ته انتقال گران پریوځي، د سیمه ائیزي پرچون پلورني په بیه باندي عرضه کیږي. دا بیي تر ډیره پوري د خوراکي توکو او ځیني نورو هغو صنعتي توکو اړوند دي، چي له یوه ځای څخه بل ته يې انتقال شونی نه وي.

۵ – د ځینو سبزیجاتو او میوه جاتو ته بیا موسمي بیي ټاکل کیږي، چي د یوه موسم په نسبت بل موسم ته توپیر کوي.

٦ – په سوسیالیستي ټولني کي هڅه کیږي، د خلگو په گټه باندي، د پرچون پلورني د بیو ثبات وټاکل سي، خو د توکو په تولید کي د لږ و ډیر بدلونونو له راتللو سره دا بیي هم اوړي، خو هیڅکله هغي کچي ته نه رسیږي، چي د خلگو د رانیولو، لگښت او استهلاک وس دي را ټیټ سي. د بېلگي په ډول په شوروي اتحاد کي د نانوایي د ډوډۍ بیه هماغه د ۱۹۵۴ کال بیه ده، دغه راز د لبنیاتو او غوښي اوسنۍ بیه هم د ۱۹٦۲ کال بیه ده. په وروستیو ۲۸ کلونو کي، که د ځینو توکو بیه ۹٪ لوړه سوې ده، خو په څنگ کي يې بیا د خلگو عاید د تېرو اته ویشتو کالو راهیسي ۲,۵ برابره (۲۵۰٪) زیات سوی، دغسي د کالخوزچیانو مزد بیا په وروستیو دیارلسو کلونو کي ۱,۷ برابره (۱۷۰٪) ډیر سوی دی.

۷ – سوسیالیستي حکومت د توکو د بیو د آگاهانه ټاکلو او اړولو سره، نه یوازي د توکو بیي، بلکې د مشخصو توکو اهمیت د انسان په ژوندانه کي په نظر کي نیسي. په همدې موخه، د توکي قیمت کېدلای سي د هغه تر ارزښت کښته یا پورته وټاکل سي او په دې ډول سره خپله دنده د نعمتونو د بیا ویش په برخه کي ترسره کړي. د بېلگي په ډول، د قصابۍ غوښي، شیدې او د لبنیاتو نور ډولونه، کباب او نور، تر وروستۍ تمام سوي بیي کښته خرڅېږي. دغه راز، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومانو جامې، د ماشومانو اړوند کتابونه، د لوبو وسایل، کتابچې او د قرطاسیې نور توکي، درمل، نخي ټوکران او نور توکي تر خپل ارزښت په ټیټه بیه خرڅیږي، خو په بله خوا کي بیا ځیني توکي، تر تمام سوي بیې په مراتبو ګران خرڅیږي، لکه زر، د حیواناتو طبیعي پوستونه، الکولي مشروبات او نور تجملي توکي.

۸ – د عام استهلاک د قیمتونو کچه د هیواد د اوسیدونکو د هوساینې کچه ټاکي، خو دا هوساینه تر ډیره له عاید سره هم تړلې ده.

۱۰ ـ د خلګو اصلي عایدات له څه څخه وي؟

۱ – د خلګو عاید له هغو پیسو څخه جوړیږي، چي د کار د مزد، تادیاتو او عام استهلاکي حساب له محصولاتو څخه لاسته راغلی وي. که چیري د لومړنیو توکو او هستوګنځي بیي لوړي وي، د لګښت کچه کمیږي او د لګښت د کچي له کمېدو سره سم د هوساینې کچه هم زیانمنه کیږي. په سیاسي اقتصاد کي د واقعي عایداتو مفهوم، د مادي او معنوي نعمتونو هغه شمېر ته کاریږي، چي د ټولني غړي کولای سي، د کار د مزد او عام استهلاکي حساب څخه د لاسته راغلي محصول له مخي هغه لاس ته راوړي.

۲ – د مادي او فرهنګي نعمتونو دا شمېر، نه یوازي د خلګو په عوایدو بلکې د استهلاکي توکو په بیو، د خدماتو په تعرفو (لکه طبیعي ګاز، بریښنا، ټیلیفون، عام ټرانسپورټ او نور) د زده کړو او روغتیایي خدمتونو لګښتونه، هستوګنځي کرایې، د بیمې تادیاتو، د بیکارۍ د مهال مرستي معاش او نورو سره هم تړلي دي. د یادوني وړ ده، چي په سوسیالیستي هیوادونو کي بیکاري نسته او زده کړي او روغتیایي خدمتونه وړیا دي.

۳ – د ګرانو لوستونکو به خامخا پیاد وي، چي په کتاب کي، د عام استهلاکي حساب د بحث پر مهال موږ یادونه وکړل، چي د هستوګنځي د ساتني او ترمیم د لګښتونو دریمه برخه د حکومت له لوري ورکول کیږي او له درو برخو څخه یوازي یوه برخه یې حکومت ورکوي. ستاسي به دا هم خامخا پیاد وي، چي د هستوګنځي کرایه، په اوسط ډول د کارګرانو او مامورینو د کورنۍ بودجې درې سلنه جوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – سوسیالیستي ټولنه، په بیلابیلو تاریخي پړاوونو کي، د زیار ایستونکو د واقعي عوایدو د لوړولو لپاره بیلابیل شکلونه او میتودونه لکه د استهلاکي توکو د پرچون پلورني د بیو ټیټول، د معاشونو لوړول، د هستوګنځی د شرایطو ښه کول، د رخصتی ورځي زیاتول، د ثابت مزد سره د کاري ورځي کمول او د وړیا چوپړونو برابرول پر کار اچولي دي او ورځ تر بلي لا زیاته پراختیا ورکوي. دا شکلونه، د ټولنیز تکامل په بیلابیلو پړاوونو کي بدلیږي.

۵ – د واقعي عوایدو دوامداره زیاتوالی زیار ایستونکو سره مرسته کوي، تر څو خپلي زیاتیدونکي مادي او معنوي اړتیاوي پوره کړي او خپل ځان ته په هر اړخیز جسمي او عقلي ډول تکامل ورکړي.

ځیني «ځان انقلابي ښودونکي» د خلګو د ژوندانه د سطحي ښه کیدل د «بورژوازي کیدلو» سره ورته او د هغوی ځانغوښتنه یې بولي، خو دا کسان په واقعیت کي د خلګو اساسي غوښتنو په اړه بې پروا دي. کارګره طبقه، له کروندګرو سره په یووالي کي، د هیواد چاري د دې لپاره په لاس کي اخلي، تر څو لوږي، ناروغیو، بیسوادی او جهالت ته د پای ټکی کښیږدي. د سوسیالیزم لوی انساني مفهوم په همدې ټکي کي دی.

٦ – د خلګو د هوساینې کچه پر کوم لور ځي؟ په اوسني پړاو کي به کوم شکل تر ټولو زیات اغیزمن وي؟ دا مسایل بیا د کمونیزم د ودانی جوړولو تیوری او پراټیک لپاره ډیر اهمیت لري.

۷ – په اوسني پړاو کي، د خلګو د عوایدو د زیاتوالي لپاره ښه لار، د کاري مزد ډیرول دي. د دې میتود څخه ځکه ګټه اخیستل کیږي، چي مادي نعمتونه خپله نه رامنځته کیږي بلکې د خلګو د کار او زیار په واسطه منځته راځي. په همدې موخه، سوسیالیستي دولت هڅه کوي د کار له مخي ویش وهڅوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹ - شکل

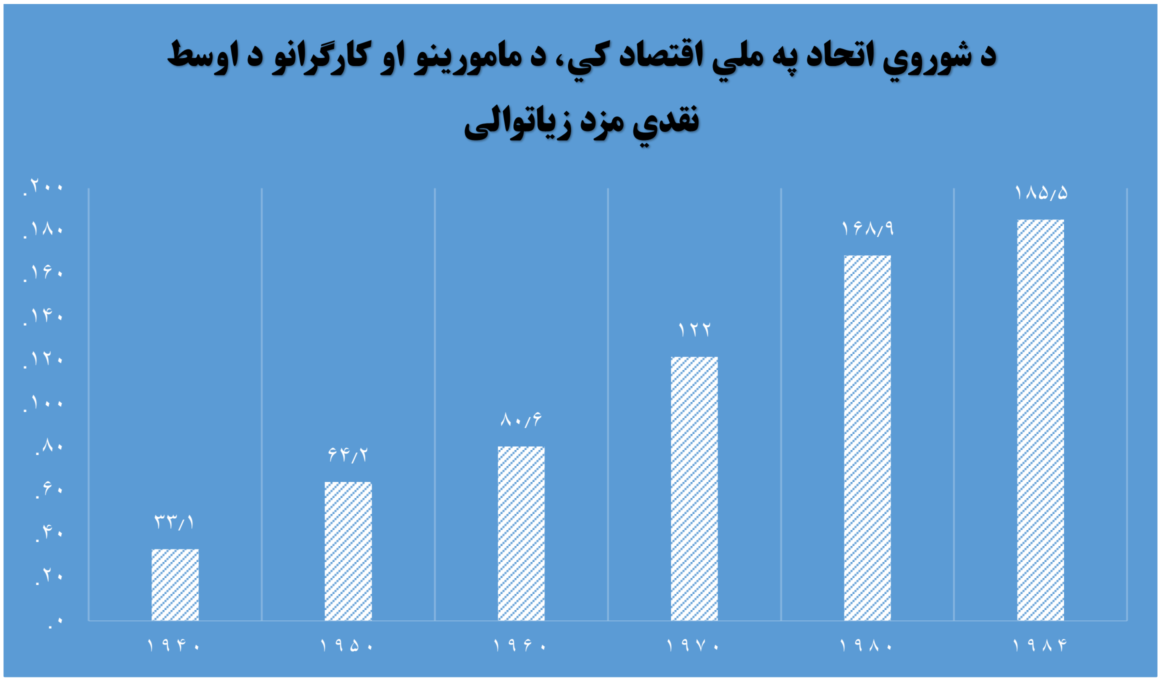

۸ – تر دوهمي نړيوالي جگړې وروسته موده کي، د زيار ايستونکو د مادي هوسايني د لوړولو لپاره د استهلاکي توکو د پرچون پلورني د بيو د ټيټوالي څخه گټه اخيستل کيدل، خو له دې تگلارې څخه د لوړ مزد درلودونکو کارکونکو ډيره گټه اخيستل. د بېلگي په ډول، که د يو شمېر توکو بيه ۱۲٪ ټيټه سوې واى، نو د ۱۰۰ روبله معاش اخيستونکي ته يې ۱۲ روبله گټه رسول، خو د ۳۰۰۰ روبله اخيستونکي ته يې بيا ۳۶ روبله گټه وررسول. د همدې لپاره حکومت هڅه وکړل، د پرچون پلورني بيې ثابتي وساتي او د لږ مزد کارکونکو معاشات لوړ کړي.

۹ – د مادي هوسايني د کچي لوړيدل د توليداتو له پراختيا سره تړلي دي. د مادي توليداتو ساحه، چي ټول استهلاکي توکي په هغه کي توليد کيږي، په داسي ډول سره وده کوي، تر څو د زيار ايستونکو د ژوندانه شرايط په ښه ډول سره سمبال سي. د ښووني او روزني، عامي روغتيا، علومو، فرهنگ او ټکنالوجی برخي په ښه ډول سره وده وکړي. دلته داسي اړيکه موندل کيږي، چي د خلگو د هوسايني د کچي لوړيدل يوازي پايله نه، بلکې د توليداتو د ډيريدلو لامل هم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱ – پیسې څه ونډه لري او کومې دندې ترسره کولای سي؟

۱ – پیسې په واقعیت کې د متاعي تولیداتو د ودې پایله ده. له پیسو پرته، متاعي مناسبات هم ناشوني وه. په سوسیالیستي نظام کې، د متاعي مناسباتو ځانګړی ماهیت، د پیسو په خاصو ځانګړتیاوو او دندو کې دي، چې دلته به ځیني هغه عوامل وڅیړو.

۲ – په سوسیالیزم کې پیسې دا کارونه کوي: د ارزښت معیار ټاکل، د دوران وسیله ګرځېدل، د تادیاتو وسیله ګرځېدل، سوسیالیستي ذېرمه او پس انداز رامنځته کول او نړیوالي پیسې.

۳ – پیسې د ارزښت د معیار په توګه، د زرو د خیالي مقدار په ډول ښکاره کیږي. ټول توکي د پیسو په شکل کې، خپل ارزښت ښیي. دا دنده د بیي په ټاکنه کې ترسره کیږي او د هغه په وسیله د ټولو توکو د مبادلې تناسبات تثبیتیږي او د یوې جلا موسسې او ټولې ټولني لپاره د یوه توکي د تولید لګښتونه ټاکل کیږي. د پیسو دا دنده د بیو د اندازه په واسطه ترسره کیږي. د بیو د اندازې کولو بنسټونه بیا د زرو د هغه شمېر، چې د دولت په واسطه د هیواد په پولي واحد کې تثبیت سوي دي، رامنځته کیږي. مانا دا چې هر هیواد د هغه زرو د شمېر له مخې، چې په خپلو اسعارو کې یې تثبیت کړي دي، خپل ځان ته د بیو مقیاسونه لري.

۴ – پیسې، د ارزښت د معیار په توګه، د زرو د ټاکل سوي شمېر سره د خیالي مطابقت له مخې، د زرو د ټاکل سوي شمېر په ډول ښکاره کیږي. پیسې په خپلې دې ځانګړني کې، تر ډېره پوري د پرچون پلورني توکو د دوران په ډول کار او د توکو په مبادله کې د منځګړي دنده ترسره کوي.

پیسې د دوران د وسیلې په توګه دا شونې کوي، چې د توکو د دوران پلانونه تر کنټرول لاندې ونیول سي، د توکو پر تولید او دوران باندې اغېزه کوي، د پیسو دوران تنظیم سي او عرضه او تقاضا یو د بل سره په جوړجاړي کې راسي.

۵ – دا چې پیسې، له دوران څخه د توکي تر وتلو وروسته هغه ته داخلیږي، له دې مخې څخه د تادیې وسیله هم ده. توکي، د خرڅونکي څخه د اخیستونکي لاس ته ورځي او پیسې سرچپه لار وهي. که دا سرچپه حرکت، د یوې ټاکل سوي مودې وروسته سره ترسره سي، هغه مهال بیا پیسې د پور د مسئولیتونو د ادا کولو دنده ترسره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیسې، په بیلابیلو شکلونو او ځایونو کې په بیلابیل ډول، د تادیې د وسیلې په توګه دنده ترسره کوي، د بېلګې په ډول: د هغو توکو او خدمتونو د پیسو تادیه کول، چې اوسیدونکو د پور په ډول اخیستي دي، د یوې موسسې په واسطه د بانکي کریډیټ اخیستلو او ورکولو پر مهال، یا د زیار ایستونکو د مزد د ورکولو، د تقاعدي معاشونو او محصلینو د معاشونو ورکولو او مالیاتو، تادیاتو، بیمې او نورو برخو کې د حسابونو د چاڼولو پر مهال. د دې دندې پر اساس، د سوسیالیزم د مالي او کریډیټي سیستم دندې وده کوي. پیسې، د تادیې د وسیلې په ډول، په واقعیت کې د ملي اقتصاد د ودې مهمه برخه ده. پیسې، چې د هغه په واسطه، مالي او کریډیټي مناسبات عمل کوي، د تولیدي پلان د تطبیق د څارنې او د موسسو او څانګو ترمنځ د مادي ارزښتونو د بیا ویش لپاره، تر څو تولیدات د ټولنې په ګټه لا ښه وده وکړي؛ کارېږي. سوسیالیستي دولت، چې د بېلګې په ډول، د یوې موسسې د کارکونکو کاري مزد کنټرولوي، هممهاله د موسسې نور اړخونه او تر ټولو زیات د تولیدي پلان په تطبیق باندې هم پام کوي.

٦ – پیسې د ذیرمې د وسیلې په ډول، عامه او انفرادي شتمني ښیي، خو د پیسو دا دنده په سوسیالیستي ټولنې کې د نورو ټولنو سره توپیر کوي. دوه ډوله سوسیالیستي ذیرمې سته، عامه او انفرادي. ټولنه د دولت په شتون کې، د پانګونو، عام استهلاکي حساب د ذیرمو ډیرولو او خدماتي برخو د کارکونکو د مزد ورکولو لپاره ذیرمه کوي.

ځانته جلا موسسې هم خپلې پیسې ذیرمه کوي، خو نه د نقدو پیسو په ډول، بلکې د دولتي بانک د حسابونو په ډول. هغوی خپل ټول پولي عواید په بانک کې ایږدي او دا چاره د دې شونتیا رامنځته کوي، چې هغه عواید د ټولې ټولنې په ګټه وکارېږي. په دې ډول سره، ټولې سوې پیسې په خزانې نه بدلیږي، بلکې په دوران کې وي، په تولیداتو کې برخه اخلي او ټولنې ته ګټه رسوي.

٧ – له هغه ځایه چې پیسې د ځانته جلا هیوادنو له پولو څخه وځي، نړیوال بازار ته رسیږي، د نړیوالو پیسو دنده هم ترسره کوي. پیسې په نړیوالو بازارونو کې خپل ملي شکل له لاسه ورکوي او د زرو په ډول، چې د عمومي مبادلې وسیله ده؛ ځان ښیي. د نړیوالو پیسو دنده، د بهرنۍ سوداګرۍ په دوران کې د سوسیالیستي او پانګوالي هیوادونو ترمنځ توپیر کوي، ځکه په دې برخه کې پیسې د ټولنیزې او اقتصادي محتوا له مخې، بیلابیل مناسبات رامنځته کوي. سوسیالیستي دولتونه، د پانګوالي هیوادونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره د اقتصادي راکړې – ورکړې او عملیاتو پر مهال د زرو او بهرنیو اسعارو څخه ګټه اخلي، خو د سوسیالیستي هیوادونو په منځ کې بیا د زرو دوران ته اړتیا نسته او معاملې په غیر نقدي ډول د هوکړه سویو تدارکاتو له مخې ترسره کیږي.

۱۲ – د پیسو دوران څه ډول پلان او تنظیمیږي؟

۱ – د دوران د وسیلې په توګه، د پیسو د دندي سرته رسولو پر مهال، په کاغذي نوټونو، فلزي سکو او زرو باندي د هغوی د اوښتون شونتیا او اړتیا سته. دا ګام له اقتصادي نظره په دې معقول دی، چې د زرو دوران د پیسو په توګه د دوران لګښتونه زیاتوي او د حکومت د زرو د ذیرمو د پاشلتیا لامل نه ګرځي.

په کاغذي نوټونو باندي د زرو اړول، د پیسو پر دوران باندي د حکومت تنظیم او کنټرول آسانه کوي، ځکه کاغذي نوټونه په آسانۍ سره، دوران ته اچول کېدلای او بیرته ایستل کېدلای سي او حرکت یې تر کنټرول لاندي راځي.

۲ – خو د کاغذي نوټونو او سکو په واسطه د زرو بدلول یوازي هغه مهال د ټولني اقتصاد ته ګټه کوي، چې دا تعویض د پیسو د دوران له قانون سره سم ترسره سي. د یاد قانون محتوا داده، چې هغه شمېر پیسې، چې د دوران لپاره اړیني دي؛ هغه د توکو د قیمتونو د مجموعې او د پولي واحدونو د دورانونو له ویش سره سم وي.

۳ – دا قانون په هر ټولنیز او اقتصادي نظام کې، په ځانګړي ډول کار کوي. د بېلګي په ډول، په پانګوالي تولیداتو کې، چې خپل په خپله او په غیر منظم ډول وده کوي؛ د پیسو دوران د پلان له مخي نه سي تنظیمېدلای. پانګوالي دولتونه تر اړتیا زیاتي پیسې دوران ته اچوي. په دې کې هیڅ د حیرانتیا خبره نسته، چې له دې کار سره د پیسو ارزښت کمیږي. دا یوازي یو هغه دلیل دی، چې موږ ته وښیي، ولې پانګوالي اقتصاد هر وخت د اسعارو له بحران سره مخ وي.

یوازي په سوسیالیستي نظام کې، د تولیداتو د بیو تنظیم، له دوران څخه د پیسو ایستل او نور شوني کیږي او د ټولي ټولني په ګټه د پیسو شمېر او د دوران چټکتیا رامنځته کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – د توکو تولید او پلان سوی دوران او د ثابتو بیو تاکل، چي توکي د هغه سره سم عرضه کیږي، په سوسیالیستي ټولني کي د پیسو ثبات رامنځته کوي. په ثابتي بیي باندي، د توکو عرضه کول زیار ایستونکي په دې ډاډمنوي، چي هم نن او هم سبا له هغه مزد سره چي ترلاسه کړی یې دی؛ هغومره توکي، چي اندازه یې له وړاندي مالومه ده؛ ترلاسه کولای سي.

۵ – سوسیالیستي هیوادونه، چي د خلګو د نقدي عوایدو کچي او خرڅیدونکو توکو ته پلان جوړوي او دواړو د تطبیق زمینه برابروي؛ د توکو د بیو ثبات ساتي. ثابتي بیي، په خپل وار سره د دې شاهدي ورکوي، چي په دوران کي دننه پیسو شمېر، د توکو د نورمال دوران لپاره بسنه کوي.

۶ – په سوسیالیستي نظام کي، د پیسو د دوران بله ګټه د هغه مرکزیت دی، چي د دولتي بانک په واسطه د خزانې د وحدت د اصل له مخي، سمبالیږي. پیسې د ډېرو موسساتو او انفرادي وګړو څخه، واحد دولتي بانک ته ورځي او د هغه له طریقه بیاځلي موسساتو او وګړو ته ویشل کیږي. د دولتي او کوپراتیفي موسساتو او سازمانو ترمنځ غیر نقدي محاسبې ترسره کیږي. په داسي حال کي چي نقدي پیسې تر ډیره پوري د سوسیالیستي موسساتو، خلګو او همدارنګه انفرادي وګړو ترمنځ بدلیږي – را بدلیږي، نقدي پیسې د سوسیالیستي موسساتو تر منځ په حسابونو کي، یوازي په استثنایي توګه، د جزئي تادیاتو د ادا کولو لپاره کارېږي.

۷ – په شوروي اتحاد کي، دولتي بانک نوټونه، د سلو، پنځوسو، شلو، لسو او پنځو معادل، دوران ته اچول سوي دي. دغه راز بانک، تورو پیسو د اړتیاوو د له منځه وړلو لپاره، د پنځو، درو او یوه روبل او یو روبل معادل فلزي سکې او کیپک (۱۰۰ کیپک یو روبل کیږي) عرضه کړي دي. د کاغذي نوټونو او فلزي سکوکو دا ډول بیلابیل والی، محاسبې آسانه کړي او د اتوماتو سیسټمونو په واسطه د سوداګري له دودېدلو سره مرسته کوي.[۱۶]

۸ – د پیسو ډیره برخه د مزد له لاري دوران ته اچول کیږي او د پرچون پلورني د سوداګری له لاري بیرته له دوران څخه را ایستل کیږي. د سوداګریزو موسساتو پیسې، دولتي بانکونو ته د ورتلونکو پیسو

---

[۱۶]- د ختیځي اروپا سوسیالیستي هیوادونو د ښه اقتصادي وضعیت له امله، حتی د سلو او پنځوسو بانک نوټونه هم نه ول چاپ کړي. د بېلګي په ډول، په سوسیالیستي بلغاریا کي تر ټولو لوړ بانکنوټ د ۲۰ په ارزښت وو. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډیره برخه جوړوي. د مزدونو او هغو توکو، چي د دولتي سوداګرۍ له لاري عرضه کیږي، ترمنځ تناسب ډیر مهال د اضافي پیسو استولو او یا له دوران څخه د مازادو پیسو را ایستل ټاکي.

۹ - د خلګو د عوایدو او لګښتونو بیلانس، چي د مالي ارګانونو له لوري ترتیب کیږي، د ملي اقتصاد د پلان یو برخه جوړوي. یاد بیلانس د نقدو پیسو کلنۍ حرکت په ټول هیواد او سیمو کي ښیي. د پولي عوایدو او لګښتونو بیلانس د خلګو د تقاضا د ټاکلو او د هغوی د احتمالي سپما، چي دوی یې د پس انداز په حسابونو کي اچوي، ښیي او د پولي دوران د لا دقیق سیاست د عملي کولو لپاره زمینه برابروي.

۱۳ - مالي چاري څه ونډه لري؟

۱ - د توکو له تولید سره، د توکو او پیسو د حرکت لپاره بیلابیلو شکلونو ته اړتیا سته، لکه مالي چاري، کریډیټ او نور.

۲ - مالي چاري هغو پولي مناسباتو ته وایي، چي د پیسو حرکت په سیده ډول، د توکو د حرکت سره نه یو ځای کیږي، د بېلګي په ډول مالیات، کریډیټ، بیمې او نور. د توکو او پیسو د خوځښت ترمنځ د مستقیمي اړیکي نه شتون، د مادي ارزښتونو د ویش ځانګړنه ده. له دې مخي څخه، مالي مناسبات تر ټولو وړاندي د توکو او خدماتو ویش او بیا ویش رامنځته کوي او په دې ډول سره د هغه په تولید، مبادلې او استهلاک باندي اغېزه کوي.

۳ - له دې کبله، چي د تولید قاطع وسایل او د تولید سویو محصولاتو ډیره برخه په ټولي ټولني پوري اړه لري، سوسیالیستي حکومت د پیسو ډیره برخه په خپل لاس کي متمرکزه ساتي. حکومت، دا پیسې د ملي اقتصاد په بیلابیلو څانګو کي ویشي او د هغه څخه ګټه اخیستنه تر خپل کنټرول لاندي راولي. په دې ډول سره سوسیالیستي مالي مناسبات دوې اصلي دندي، چي ویش او کنټرول دي، ترسره کوي. دواړي دندي یو له بل سره، نه شلېدونکي اړیکي لري، ځکه د ګډو اقتصادي بنسټونو یعنې عام مالکیت درلودونکي دي.

۴ - د سوسیالیستي مالي چارو یو بله ځانګړنه په پلان سوي ډول د هغو کارونه ده. مالي چارو ته د پلان جوړوني شونتیا په دې کي ده، چي عام تولیدات د پلان له مخي، مونډل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت د مالي سیسټمونو په واسطه، د پولي مبالغو اخیستل له وړاندي څخه لا ټاکي او په هغه سره کولای سي، د تولیداتو پراختیا او د ملي اقتصاد نوري برخي په فعاله ډول سره تر اغیزې لاندي راولي.

۵ – مالي سیسټم، تر ټاکلي کچي پوري، د ټولني د اقتصادي سیسټم جوړښت ښیي. د بېلګي په ډول، د ملي اقتصاد لومړنۍ کړۍ تولیدي موسسې دي. همدا تولیدي موسسه بیا د مالي سیسټم لومړنۍ کړۍ هم ګڼل کیږي. د پولي لګښتونو او ذیرمو اړوند پولي مناسبات د سوسیالیسټي اقتصاد د هر سکټور، په هري تولیدي برخي کي ښکاره کیږي. په دې ځای کي دی، چي د کار د مزد پولي بودجه او د موسسې او ځانګي ګټه رامنځته کیږي. دا عوامل، د تولیدي موسسو او ملي اقتصاد د جلا برخو ترمنځ مالي مناسبات جوړوي.

۶ – د تولیداتو د نه دریدونکي نوي کېدلو پر مهال (یعنې د بیا تولید په لړۍ کي) د پولي ذیرمو مرکزي بودجه، چي په ټولو خلګو پوري اړه لري؛ رامنځته کیږي، دا بودجه د تولیداتو د ودي، خدماتي بنسټونو د جوړولو او نورو عامو اړتیاوو د پوره کولو لپاره اړین دي. دا پولي مناسبات د مرکزي دولت مالي چاري مخته وړي.

۷ – د مالي مناسباتو خاص شکل، کریډیټ دی. د مادي ارزښتونو د دوران پر مهال (لکه خام مواد او تیار سوي محصولات) چي په سوسیالیسټي موسساتو کي تولید کیږي، په هغه کي پولي شمېري د موقت وخت لپاره پریښودل کیږي. د هغه سره هممهاله، د موقتي اړتیاوو د له منځه وړلو لپاره اضافي پیسو ته اړتیا را منځته کیږي. پر دې بنسټ، د پیسو حرکت رامنځته کیږي، خو په غیر نقدي ډول. دا پولي مناسبات، د کریډیټ بنسټونه جوړوي. ځانګړنه یې په دې کي ده، چي پیسې د هغه لومړني خاوند ته چي پور ورکونکی دی؛ ورګرځي.

۸ – په دې ډول سره مالي چاري دا درې برخي په ځان کي رانغاړي:

الف) د سوسیالیسټي ملي اقتصاد د تولیدي موسساتو او ځانګو مالي چاري، چي د مالي سیسټم لومړنۍ کړۍ جوړوي

ب) د مرکزي دولت مالي چاري، چي د مالي سیسټم رهبري کونکې کړۍ ده

ج) کریډیټ، چي په عامو تولیداتو کي په موقتي ډول ورکول سوي مبالغ ښیي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴ - کریډیټ ولي اړین دی او ونډه یې څه ده؟

۱ – د پیسو او توکو د مناسباتو څرنګوالی، د کریډیټ څرنګوالی ټاکي. د پانګوالۍ په شرایطو کي کریډیټ د پور پانګه یا استقراضي پانګه رامنځ ته کوي. په سوسیالیستي ټولني کي پانګه نسته. په دې ډول سره، کریډیټ، په ملي اقتصاد کي په موقتي او پلان سوي ډول د یو شمیر پیسو ورکول دي. دا پیسې سوسیالیستي موسساتو ته د پورونو په ډول ورکول کیږي، تر څو هغوی یې خپلو تولیداتو د زیاتولو فنډونو کي وکاروي. کریډیټ په سوسیالیستي ټولني کي، د ټولي ټولني په ګټه، د پولي شمېر د بیا ویش یو خاص شکل دی.

۲ – په سوسیالیستي ملي اقتصاد کي، آزاد پولي مبلغونه، د تولیدي فنډونو په لړ کي (اساسي او دوراني) منځ ته راځي. د اساسي تولیدي فنډونو ارزښت (د سیسټمونو، اوزارو او ودانیو لپاره) په پراویز ډول، د تولید سوي محصول قسطونو ته ورګرځي، خو د دغو فنډونو بیا ځلي نوي کول، د اوږد مهال وروسته په جنسي ډول ترسره کیږي. پر دې بنسټ، د تولیدي موسسې د فنډونو څخه انتقال سوی ارزښت، په موقت ډول راوځي. استهلاکي په پراویز ډول غونډیږي او یوازي د یوې ټاکلي مودې وروسته، د ماشینونو او نویو اوزارو د رانیولو او بنسټیزو بیارغونو لپاره کاریږي. په دې ډول سره، د فنډونو د دوران پر مهال یو موسسه کله – کله آزادي پیسې لاس ته راوړي. د بېلګي په ډول، هغه شمیر پیسې، چي د خامو موادو او انرژۍ لپاره ځانګړي سوي دي، ځیني وختونه ذیرمه کیږي، ځکه د دغو مادي ارزښتونو رانیول یوازي، د ټاکلو وختونو د تېریدلو وروسته عملي کیږي. په همدې ډول سره، د مزدونو په فنډ کي، د محصولاتو خرڅلاو ذیرمه کیږي، خو مزدونه یوازي په میاشتني یا په میاشت کي دوه ځله ورکول کیږي.

۳ – آزاد پولي مبالغ دغه راز د ټولني او موسساتو له سوچه عاید څخه هم رامنځته کیږي. زیار ایستونکي هم موقتاً پرېښودل سوي پیسې په لاس کي اخیستلای سي. دا پیسې، د پس انداز د صندوقونو له لاري، په بانک کي ځای پر ځای کیږي او د کریډیټي عملیاتو لپاره ګټه ورڅخه اخیستل کیږي، خو آزادي پیسې یوازي هغه مهال د کریډیټ په وسیلې باندي بدلیږي، چي نوري موسسې اړتیا ورته پیدا کړي. موسسې د بېلګي په ډول، د خپلو مبالغو د دوران پر مهال، پورونو ته اړتیا پیدا کوي. د یوې موسسې په واک کي سته پیسې، کله لږي او کله زیاتېږي. پولي ذیرمي کله – کله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

موسسې د اړتیاوو لپاره لږي او کله هم ډیري وي. د بېلګي په ډول، د خوړو جوړولو فابریکې، د لبلبو یا ګني د لاس ته راوړلو پر مهال، ډیرو لګښتونو ته اړتیا لري، خو د محصولاتو د خرڅولو پر وخت بیا لږ پیسې غواړي. په همدې مهال کي بیا شوني ده نوري موسسې، اضافي لګښتونو لپاره پیسو ته اړتیا پیدا کړي. نو دا پیسې د کریډیټ څخه په ګټې اخیستني سره، د ټول ملي اقتصاد د ودي لپاره کارېږي.
۴ - کریډیټ، د موسساتو د بنسټیزو فنډونو په وده کي، د تخنیکي پرمختګ په عملي کولو او د موسساتو د دوراني بنسټونو پر مهال، ډیره ونډه لوبوي. کریډیټ، د تولیداتو لړۍ چټکه کوي، د هغوی خرڅلاو زیاتوي او د تولید او استهلاک ترمنځ زماني توپیر لنډوي. په دې ډول سره کریډیټ، د عامو تولیداتو پر اغیزمنتوب باندي مثبته اغېزه کوي.
۵ - په کریډیټي مناسباتو کي، د ربحي د سمي بیه ټاکل ډیر ارزښت لري. د ربحي کچه خپلي پولي لري. ربح باید د دې لپاره بسنه وکړي، چي په پور اخیستونکو موسساتو کي د سپما لپاره اغیزناکي انګیزې رامنځ ته کړي او په بانکونو او د پس انداز په صندوقونو کي له پیسو د زیاتي ساتني څخه ډډه وکړي. د کریډیټ ربحه باید شرایطو ته په کتو او د هغوی اغیزمنتوب په پام کي نیولو سره، د ۱ څخه تر ۱۰٪ پوري وي. د کریډیټ د ربحي دا توپیر د دې لپاره کارېږي، تر څو د ربحي پالیسي، د تولیدي کلکتیفونو او ټولني ګټي په پام کي ونیولای سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستۍ خبري

۱ - که له انقلاب څخه وړاندي روسیې، د نړۍ یوازي ۴٪ تولیدي محصولات جوړول، اوس په شوروي اتحاد کي د نړۍ پنځمه برخه صنعتي تولیدات تولید کیږي او ټول سوسیالیستي هیوادونه بیا د نړیوالو صنعتي محصولاتو ۴۰٪ برخه جوړوي. د نړیوال سوسیالیستي سیستم غړي هیوادونه د ګډو اقتصادي بنسټونو (د تولید پر وسایلو عام مالکیت) بنسټونو، ورته سیاسي نظامونو (د زیار ایستونکو سیاسي واک، د کمونستي او کارګري ګوندونو په وسیله) ګډي ایډیالوژۍ (مارکسیزم - لنینزم) او ګډو بنستیزو موخو (د ځبېناک څخه د بشریت خلاصون، د ځمکي پر مخ د سولي ساتل او کمونستي ټولني جوړول) دي. دا ټول عوامل د دې لامل سوي دي، چي د سوسیالیستي هیوادونو ترمنځ، د مساوي حقوقو، همکارۍ او متقابلو مرستو پر اساس نوي اړیکي رامنځته او زیاتي سي.

۲ - د ملي اقتصاد د پلانونو انسجام، د اقتصادي پالیسیو لپاره مشورې، د لېواله هیوادونو له لوري د صنایعو د ځینو برخه د ودي لپاره ګډه پلان جوړونه او د پلان جوړوني او ملي اقتصاد د ادارې اړوند د تجربو شریکول، د وړونو هیوادونو ترمنځ زیات دي. په هغو اقتصادي برخو کي، چي د ګډ کار او پراختیا هوکړه باندي سوې ده، د پلان له مخي ګډ کار کیږي. دا ګډ کار د دې لامل کیږي، چي بیلابیل هیوادونه د خپلو وطني سرچینو څخه د سوسیالیستي همکارۍ په چوکاټ کي ښه ګټه واخیستلای سي. د دې سربېره، دا هیوادونه د پانګوالي هیوادونو د اقتصادي کړکېچونو څخه هم خوندي وي. سوسیالیستي اقتصاد په ثابت او چټک ډول سره وده کوي.

۳ - سوسیالیستي هیوادونه د مخ پر وده هیوادونو سره، د هغوی ټولنیز سیستم ته له کتلو پرته مساویانه مرستي کوي. سوسیالیستي هیودونه په پوره قاطعیت سره، د امپریالیزم او استعمار د تبعیضي سیاستونو پر خلاف ولاړ دي او په نړیوال اقتصاد کي د نوي او عادلانه نظم غوښتونکي دي.

۴ - د پانګوالۍ سره په اقتصادي سیالۍ کي، د بریالیتوب اصلي شرط د علم او ټکنالوجۍ پراختیا او په ملي اقتصاد کي د هغه څخه ګټه اخیستنه ده. و . ا . لنین ویلي وه: «بریا به د هغه چا وي، چي تر ټولو ښه تخنیک، نظم، ډسپلین او ښه ماشینونه ولري.» «د علم او ټکنالوجۍ ډیره پراختیا دا مهال، د سوسیالیزم او پانګوالۍ ترمنځ، د تاریخي سیالۍ اصلي برخه او د سوسیالیستي ټولني د ودي اړین شرط دی.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – په سوسیالیستي هیوادونو کي د علم او تکنالوجۍ لاسته راوړني د صنايعو په ډیرو څانگو، کرنیزو برخو او د تولید په برخه کي د کادرونو پر بنسټونو ولاړ دي. (باید ووایو، چي د نړۍ دریمه برخه علمي کارکونکي د سوسیالیستي هیوادونو غړي دي.)

٦ – سوسیالیزم د ټولني د ټولو غړو، د هوسايني زیاتېدونکې زمینه برابروي. په سوسیالیستي هیوادونو کي، د کاري مزد د ورکولو پر مهال، بیکاري، استثمار، کړکېچونه، نژادي تبعیضونه او نوري ستونزي نسته. د ټولني ملي عاید کال تر بل کال پوري وده کوي. سوسیالیستي هیوادونه د ښووني او روزني، روغتیایي چوپړونو او نورو برخو کي تر پرمختللو پانگوالي هیوادونو مخکي دي.

٧ – له پانگوالۍ سره، د سوسیالیزم په اقتصادي سیالۍ کي، په پانگوالي هیوادونو کي د زیار ایستونکو د ژوند د ښه والي او سوسیالیستي بنسټونو پیاوړي کولو کي انقلابي اغېزه لري. له دې سره – سره، چي د پانگوالۍ دفاع کونکي هڅه کوي، د سوسیالیزم بنسټیز ښه والی پټ کړي او لاسته راوړني یې ور بدنامه کړي، خو خپله په پانگوالي هیوادونو کي د سوسیالیزم لپاره مبارزه د ودي په حال کي ده. دا مهال، د زیار ایستونکو اقتصادي او ټولنیز ایډیالونه، نه د تصور له مخي، بلکې په سوسیالیستي هیوادونو کي د عیني واقعیتونو له مخي شکل اخلي.

٨ – سوسیالیستي هیوادونه، د نړۍ د ولسونو لپاره، د دې بیلگه جوړه کړې ده، چي څه ډول وکولای سي په لنډ وخت کي، یو وروسته پاته کرنیز هیواد په لوی صنعتي هیواد بدل کړي. د و . ا . لنین دا وړاندوینه، چي ویلي یې وه «بریالی سوسیالیزم، په نړیوالو پېښو کي خپل عمده اغېزه، د سوسیالیستي ټولني د ښې پراختیا او تر هر څه وړاندي د خپلي اقتصادي پالیسۍ په واسطه ښیي» رښتیا کیږي.

٩ – ستونزمنه وه، چي په دې لنډ کتاب کي دي، د سوسیالیزم د سیاسي اقتصاد اړوند ټولو پوښتنو ته ځواب ورکول سي. شاید د لوستونکو سره نوري پوښتني هم وي، چي موږ ته په لیک استولو سره یې ځواب ورکولو ته چمتو یو.

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب له متن څخه:

یوازي سوسیالیزم کولای سي د تولیداتو چټکه او سیده وده را منځته کړي، د زیار ایســـتونکو ورځ تر بلي زیاتیدونکي مادي او فرهنګي اړتیاوي ورپوره کړي او بشریت د هغو بې حسابه رنځونو څخه، چي پانګوالۍ ور په برخه کړي دي؛ وساتي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library